Summma Religionis unitari ...

IOAN. DESPAUTERII NINIVITÆ GRAMMATICÆ

Iustitutionis, Lib. VII.

Doctè & concinnè in compendium redacti à SEBASTIANO DUISBURGENSI.

Ad prototypum collati, & aucti in usum studiosæ Juventutis.

Multò quam antea castigatiores.

GLASGUÆ,
Excudebat ROBERTUS SANDERS, Civitatis & Universitatis Typographus.
1672.

SEBASTIANUS MOVIMOLA Duisburgensis, Hen. Riswichio sqectatæ probitatis adolescenti.

NÆ tu candidus es adolescens, & cui plurimum debeant bonarum artium candidati. Si enim præclarissimæ quæque urbes eis merito summos decreverunt honores: qui saluti Reip. (quâ non salva incolumes ipsi manere nequissent) aliquando consuluere: quid tibi non debeatur ab illis, quorum studiis, citra tuum quidem commodum (quoniam in Grammatica tu felicissime versatus es) providere curas? Hinc est quod ab ea usque hora qua Desp. Syntaxeos epitomen, superiore anno à nobis emissam, teri passim in puerorum manibus cognovisti, non desieris & præsens rogare & scriptis monere absens, ut & priores 7. Desp. de institutione Grammat. libros in corpusculum paulo concinnius colligerem, quam à quodam ante annos non multos hic factum audires. Quo hercule, quisquis est, oculatiorem me fore haud quaquam sperare potuissem, ni per illum mutilari potius quam abbreviari, doctissimis quibusque viderentur. Gaudeant igitur tuo nomine, quibus consuli tantopere exoptas, hoc quicquid est laboris, tuo hortatu suscepto, tibique debito. Majora certè tua merebatur eruditio: at opulentissimi parva debita ne à pauperrimis quidem persolvi recusant. Et sane pendant hanc, ut libet, operam alij (modo non judicet Momus) te eam inter non minima habiturum scio Primum, Quia haud est exiguum puerilia juvare studia. Deinde, Quia tu quidem animadvertis hujusmodi negotium vel Lynceum requirere in demendis multis, nonnullis addendis, mutandis, ac transponendis etiam, ubi res postulat, in omnibus denique ita tractandis, ut infirmioribus pueris velut præmansa videantur. Vale.

Coloniæ 1534.

GRAM-

GRAMMATICÆ DESPAUTERIANÆ LIBER PRIMUS.

DE NOMINUM GENERIBUS.

Regulæ Generales.

OMne viro ſoli quod convenit, eſto virile :
Omne viri ſpecie pictum vir dicitur eſſe.

Omne nomen ſoli viro datum eſt maſulini generis. Vir hic dicitur eſſe, quicquid ut vir pingitur : veluti Adam, Deus, Angelus. Exempla hujus regulæ ſunt quintuplicia. Primò, propria nomina virorum : ut Seneca, Hercules, Hannibal. Secundò, propria Angelorum : tam bonorum, ut Gabriel, quam malorum, ut Lucifer. Tertiò, propria Deorum, ut Mars, Cupido, Vulcanus. Quartò, propria ventorum : quia pinguntur ſpecie virili, ut Boreas vel Aquilo. Quintò, Appellativa ſolis viris data, ut Nauta, Presbyter, Scriba. Genera tribus modis noſcuntur : Significatione, ut Ioannes eſt maſculini generis, quia marem ſignificat. Terminatione, ut vulpes eſt fœminini generis, quia terminatur in es. Authoritate, ut Talpa, aliquando eſt maſculini generis, quia Virgilius dixit, Talpæ oculis capti.

Eſto fœmineum recipit quod fœmina tantùm,
Fœmina dicatur facie pictum muliébri.

Omne nomen ſoli fœminæ datum, eſt fœminini generis. Fœmina hic dicitur quicquid ſpecie muliebri pingitur : ut Dea, Nympha, Furia, &c. veluti Venus, Echo, Alecto, &c. Exempla hujus regulæ ſunt triplicia. Primò, propria mulierum, ut Paula, Glycerium, Dido. Secundò, propria Dearum & Nympharum atque furiarum, quæ omnes Deæ aliquando dicuntur, ut Juno, Caliſto, Celæno. Tertiò, per

hanc

hanc regulam fœminina sunt appellativa solis mulieribus data: ut Soror, *a sister*: Obstetrix, *a mid-wife*.

Quicquid utrique datur, commune locatur, ut *Exul*.

Omne nomen sub una terminatione viro & fœminæ datum, est communis generis: ut Exul, qui vel quæ exulat, *a banisht man or woman.* Auriga, qui vel quæ currum agit, *a Carter.* Macedo, qui vel quæ in Macedonia nascitur. Sic Saxo, Brito, Friso, Laurens, &c. Sed melius dicimus Frisius Frisia, quæ referes ad regulam Esto genus varium, &c. Mancipium, Scortum, quanquam utrique sexui conveniant, sunt neutra tamen, per hanc regulam proximè sequentem.

Um neutrum pones, hominum si propria tolles.

Omne nomen in um est neutri generis, nisi fuerit hominis proprium: ut Mancipium, id est servus, vel serva, *a servant*: Scortum, id est meretrix, *a whoor*, vel puer meritorius. Dixi, nisi fuerit hominis proprium, quia proprium viri in um est masculini generis, ut Pægnium: Proprium fœminæ est fœmininum, ut Philenium. Propria autem Oppidorum, aut alia quæcunque sunt neutri generis, ut Gandavum, Lovanium. Sic fluviorum in um nomina, ut Crustumium. Item tam arborum, quam fructuum nomina in um desinentia: ut Hebenum, Balsamum, Pomum. Sed quæ in um desinunt sæpius fructum significant, ut pyrum, prunum.

Adjectiva trium generum sint fine sub uno.

Omne nomen adjectivum est omnis generis, si unica sit terminatio: ut felix, audax, discors, quatuor, quinque, sex, &c. centum, mille. Dicimus enim centum viri, centum poma, sic mille viri, &c. Mille tamen aliquando est substantivum singularis numeri, cujus plurale est millia: ut mille equitum occisum est. Duo millia Turcarum interierunt, dixi, si unica sit terminatio, quia alioqui cuique terminationi proprium genus daretur, per regulam.

Esto genus varium, fuerit nisi terminus idem.

In substantivis virum & fœminam significantibus, & in adjectivis; si terminationes sint diversæ, distincta dantur

genera

genera. In substantivis ubi duæ sunt terminationes, prior est masculini generis & posterior fœminini: ut hic Caupo, vini & epularum venditor, hæc caupona, *a Tavernor.* Hic Ninivita, Sunamita, Israëlita, Levita, & alia ejusmodi infinita quæ Græcè etiam in es desinentia, gentem aut familiam, aut populum, aut imitatorem significant, & faciunt fœminina in is: ut hic Ninivita vel Ninivites, hæc Ninivitis, hujus Ninivitidis, hic Teucer, hæc Teucra, id est Trojanus, Trojana. Sed ejusmodi nomina possunt esse adjectiva: ut Afer Afra Afrum: veluti bellum Trojanum, &c. Sic hic Cres, hæc Cressa: hic Lacon, hæc Lacæna.

Adjectiva secundæ declinationis omnia tribus vocibus flectuntur, quorũ secunda est primæ declinationis: ut Bonus bona bonum, niger nigra nigrum. Satur satura saturum, &c. Adjectiva tertiæ declinationis plurima sub una terminatione omnis generis sunt, ut Arpinas, clemens, felix. Multa enim duas terminationes habent, ut hic & hæc melior & hoc melius: sic cætera comparativa, hic & hæc fortis, & hoc forte; Sic omnia adjectiva in is & e: Et in istis, prior vox est communis generis, posterior neutri. Pauca sunt adjectiva in er masculini generis, in is fœminini & e neutri, ut Campester campestris campestre, id est ad campum pertinens. Volucer, volucris, volucre, id est velox, aut volans. Hæc volucris substantivum, quicquid volat. Alacer alacris alacre, *chearful.* Acer acris acre, *sharp or fierce.* Acrimonia, vehementia. Celeber celebris celebre, *famous.* Celer celeris celere, *swift.* Saluber salubris salubre, sanitatem adferens, quam qui habet sanus dicitur, *healthsom.* Insaluber, *unhealthsom.* Pedester pedestris pedestre pertinens ad pedites: ut pedester exercitus. Sic Equester, Silvester, Paluster, Sequester, &c.

Mobile pro fixo, fixum si subsit, habetur.
Quod si non fixum subsit, neutri generis sit.

Adjectivum per se positum propter aliquod perpetuò subauditum putatur esse substantivum ejus generis cujus est subauditum: ut Molaris masculinum est, quia intelligitur dens, vel lapis, Si nihil subaudiatur, erit neutri generis: ut antecedens, id est oratio aliam inferens. Consequens, id est oratio ex alia illata. Triste, id est res tristis.

Mas-

Masculeum fluvij nomen decet usque reponi.

Nomen fluvii est masculini generis: ut Tybris, Sequana, Garumna: at Styx & Lethe semper fœminina sunt, quia paludes esse potius quam flumina dicuntur.

Communis proprio quandoque genus lego junctum

Nomen minus commune quandoq, respicit genus superioris vel cōmunioris: ut Bubo est masculini generis: ut sermo. Ovidius. *Ignavus Bubo dirum mortalibus omen.*

Magis commune vel superius avis, est fœminini generis. Sic dicimus magna bubo, quia intelligitur avis. Virg. Æn. 4. 462. v. *Solaque culminibus ferali carmine bubo*
Sæpe queri, supple, *visa est.*

Secundo per hanc regulam nomina montium in diverso genere interdum leguntur: ut Ossa, mons Thessaliæ, est fœminini generis, ut penna, musa, interdum masculini reperitur, quia intelligitur mons. Ovid. in Ibin. v. 286.
Utque dedit saltus è summo Thessalus Ossa.

Tertio per hanc regulam nomina fluviorum fœminina inveniuntur, quia intelligitur aqua. Nos inventis tantum utamur. Ovid. *Tanto est Albula pota deo.* Mart. dixit in masculino. *Cui Rector aquarum Albula.* Nonnunquam fluviorum nomina neutra sunt, quia intelligitur flumen. Talia sunt Muluchs. Turia & Muthul. Quarto per hanc regulam Fabularum nomina sunt fœminini generis, quia intelligitur superius fabula vel comœdia, vel tragœdia. Ter. *Quem transtulit in Eunuchum suam.* Quinto nomina navium per hanc regulam sunt generis fœminini, quia ejus generis est superius navis. Virg. *Centauro invehitur magna.* Cæterum hoc loco proprium pro minus communi sumitur, sive reipsa sit proprium, ut Ossa, sive appellativum, ut Bubo.

Insula & urbs regio, capit hæc, Neutrū genus optant,
Zeugma, *Reáte*, *Argos*, *Prænesle*, & *Tibur*, & *Ispal.*
Cære, *Nepet*. Neutrum vel masculeum dabit *Anxur*.
Hoc *Cim* vult. Hic aut hæc donat *Lesbos*, *Abydos*.
Hic *Sulmo*, hic *Agragas*. Pluralia in i maribus do.
A plurale genus neutrum sibi poscit ubique.

Insula-

Insularum, regionum, & Urbium nomina, fœminina sunt. Insularum quidem; ut Samos, Britannia. Regionum, ut Ægyptus, Africa. Urbium, ut Ephesus, Castulo, Tarraco, Corinthus, Jerusalem. Lesbos Insulæ nomen. Abydos Urbs Asiæ. Ubi Poëtæ terminationem aspiciunt, masculina leguntur.

At tantum in neutro genere reperi Zeugma, Zeugmatis, oppidum ab Alexandro conditum. Reate, oppidum Umbriæ. Argos, oppidum Græciæ. Præneste, oppidum Italiæ. Tibur oppidum Italiæ. Sic Ispal, Cære & Cærete oppida sunt. Nepet oppidi nomen. Cim, vici Italici nomen est. Anxur, urbs Italiæ, dubij generis est. Sulmo, Ovidij patria, masculinum est. Sic Agragas Agragantis, tam pro monte, quam pro oppido, masculine legitur.

Virg. Æn. 3. v. 703. *Arduus inde Agragas.*

Pluralia in i sunt masculini generis, quicquid significent. Itaque volo regulam esse generalem non solum exceptionem à dicta regula. Inter hæc oppidorum nomina, sunt Philippi, Veij, Gabij, Parisij. Cuncta pluralia in a neutra sunt, ut Ilia, Exta. Inter hæc Oppidorum nomine sunt Bactra, Cythera, Artaxata, Susa, Hierosolyma, Licet singulariter aliquando hæc Hierosolyma, hæc Susa legamus.

Arboris est nomen muliebre. Dat hic *Oleaster*,
Ut *spinus*, *platanon*. At *acer*, *thus*, *robur*, habent hoc
Arbor vixque *siler*. Dabit hic aut hoc tibi *suber*.
Hic aut hæc *libanus*, *pinus*, *rubus* atque *cupressus*.

Nomen arboris est fœminini generis: ut pomus, pyrus, prunus, quercus, æsculus, salix, abies, ficus, fraxinus, malus, morus. Malus autem arbor est, quæ vulgo pomus dicitur. Nam pomus generale est ad prunum, pyrum, &c. Malus masculinum, est lignum veliferum, *a mast* Fagus, *a beech tree:* Buxus, *a bush tree.* Invenitur aliquando masculini, Taxus, *an ewe tree:* Ulmus, arbor alba, cujus virgis vapulant pueri, *an elm tree.* Quæ in um desinunt, sæpius; ut dictum est, fructus significant; ut pyrum, prunum. Sed nux, ficus, glans, avellana, & quædam alia eodem servato genere, arborem, fructumque significant.

A regula excipiuntur quædam: ut Oleaster, sylvestris olea, *a wild olive tree.* Platanon, platanonis, est arboris nomen, aut potius locus platanis consitus.

Neutra sunt quædam arborum nomina: ut acer, aceris: Thus etiam pro arbore. Robor vel robur, species quercus durissimæ. Siler, arbuscula vel frutex potius quam arbor, vulgo salix dicitur, *a sauch tree.* Suber sæpius neutri generis quam masculini, *a cork tree.* Libanus, arbor est thurifera, Calepinus dicit tam masculini generis esse quam fœminini. Pinus & Cupressus nunc fœminina solum habebuntur. Rubus sentis genus, rectius cum Virgilio masculine proferes.

Ex se nullius generis pro nomine sumptum,
Est neutrum: ceu litera, vox quoque materialis.

Dictio ex sua significatione non recipiens genus (ut de genere hic loquimur) si pro nomine sumatur, erit neutri generis: ut omnis litera & vox materialiter posita: veluti longum a, homo terminatum in o, facit genitivum hominis.

Exempla hujus regulæ sunt quadruplicia.

Primò, verbum loco nominis, ut, Sumens illud ave; id est, illam salutationem: Id per infinitum sæpius fit. Pers. *Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter:* id est, scientia tua.

Idem. *At pulchrum est digito monstrari & dicier, hic est.*

Idem. *Velle suum cuique est, nec voto vivitur uno.*

Secundò, adverbium loco nominis.

Idem. *Nempe hoc assidue? Jam clarum mane fenestras*
Intrat, & angustas extendit lumine rimas.

Idem. *Jam cras hesternum consumpsimus, ecce aliud cras.*

Tertiò, nomina literarum, aut ipsæ literæ, neutri generis sunt.

Idem. *Si potis es vitio nigrum præfigere Theta.*

Sic unum iota. Iota est litera Græca, hoc est i. Invenies tamen quandoque literarum nomina in genere fœminino, per regulam communis proprio, &c.

Quartò, vox materialiter accepta est neutri generis: ut homo disyllabum in o terminatur. Martial. lib. 6. Epig. 48.

Quod tam grande sophos clamat tibi turba togata:
Non tu Pomponi, cœna diserta tua est.

Vox

Vox vel scriptura materialiter sumitur, quando seclusa significatione pro mera voce vel scriptura capitur, & quando sensus est, illa dictio, illud verbum, illa ratio: ut homo in o desinit, id est illa vox homo, &c. causa hujus est, quia omnis dictio habet ipsam vocem vel scripturam tanquam materiam, & significationem tanquam formam.

EPICOENUM SIVE PROMISCUUM GENUS.

Quæ signant volucres una sub voce, ferasque,
Et pisces, sexu non certo; sunt Epicœna.

Epicœni generis dictio est quæ sub uno articulo significat utrumque sexum, etiam in nominibus animalium, in quibus sexus non facile dignoscitur: ut in nominibus avium, veluti Aquila, passer, anser, pica, picus. Psittacus, olor vel cygnus, philomela, vel luscinia vel aëdon. Struthio, turdus. Coturnix, merula, acanthis. Perdix, otus, nisus, &c. Gallus, gallina, epicœna non sunt, quia sexus facile cernitur. Columba, epicœnum est: licet etiam pro mate hic columbus dicatur. Hic OEstrus vel hoc œstrum, volatile apis magnitudine, bobus apibusque infestum: si abest sexus, non dicitur epicœnum: uti nec pulex, apes, musca; anguilla, &c. Secundo, epicœna sunt piscium nomina: ut Balæna, maxima bellua marina, *a Whale.* Cetus, omnis magnus piscis. Muræna, piscis similis anguillæ. Hinc Murænula, torquis vel ornamentum colli: Sepia piscis habens atramentum pro sanguine & ponitur pro atramento. Tertio nomina ferarum ubi sexus difficulter noscitur epicœna sunt; ut vulpes, mustela, cuniculus, &c. Ad discernendum sexum dicimus, Cygnus mas. Cygnus fœmina.

Ovid. ---- *cum quo sua gaudia jungat,*
Invenit in media fœmina piscis aqua. Dicitur nunc quoque lupus, lupa: ursus, ursa: leo, lea: vel leæna. Si quis roget. Mustela cujus generis? Sic respondeto, Mustela est epicœni generis sub articulo hæc, quia terminatur in a.

REGULÆ GENERUM SPECIALES.

Hæc dat a. Do neutris cum *Pascha, mammona, manna,*

Nomina in a ſunt fœminini generis: ut ſitula, vas quo hauritur aqua, *a bucket.* Puſtula, cutis inflatio, *a blybe.* Stipula, calamus frumenti, *a reed.* Fiſtula, muſicum inſtrumentum quo flatu canitur, *a whiſtle.* Muſa, carmen vel carminis Dea, *a ſong.* At mammona, id eſt pecuniæ vel divitiæ, *riches.* Manna, cœleſtis cibus, *heavenly food.* Neutra ſunt indeclinabilia. Paſcha, neutrum primæ, teſte Placentino, licet multi per tertiam paſchatis declinare malint.

Hadria maſculeum datur, atque *cometa*, *planeta.*

Tria ſunt maſculina. *Hadria*, *cometa*, *planeta.* Hadria, ſinus maris, vel ipſum mare Hadriaticum, Cometa vel cometes, ſtella crinita, *a comet.* Planeta interpretatur erro erronis, *a planet.* Sunt autem planetæ ſtellæ erraticæ: ut Saturnus, Jupiter, Mars, Sol, Venus, Mercurius, Luna.

Hic aut hæc *talpæ cum panthera*, dato *damæ.*

Tria in a ſunt dubij generis: ut hic aut hæc talpa: hic vel melius hæc panthera: hic aut hæc dama, Dama, caprea Sylveſtris, *a Doe.* Panthera, animal maculoſum, *a Panther.*

Sit neutri generis per a quicquid tertia flectit.

Nomen tertiæ declinationis in a deſinens eſt neutri generis, ut ſcomma, jocoſa irriſio, *a mock.* Anathema, maledictio, *a curſe:* diadema precioſus pannus, qui capiti Regio circundatur, *a diadem.*

Hoc dat e. Fœmineo generi do græcula primæ.

Nomen in e eſt neutri generis: ut Cubile, lectus, *a bed.* Sedile id eſt ſedes, *a ſeat.* Duo ſunt pluralia neutra: Cete, grandes piſces. Tempe, loca amœniſſima Theſſaliæ.

Excipiuntur à regula nomina in e Græca primæ declinationis quæ ſunt fœminini generis: ut Synanche, id eſt angina, *the choiks.* Nymphe, Nympha, id eſt formoſa puella, & ſemidea. Epitome, abbreviatio. Ethice, moralis ſcientia.

I neutrum pono. Finita per o maribus do.

Omne nomen in i ſingulare eſt neutri generis indeclinabile: ut Gummi, id eſt viſcus ex arboribus fluens, *gum.*

Sinapi,

Sinapi, *mustard.* Obliqui hi casus, Nauci. Nihili, Trioboli, & dativus frugi omnium generum nominibus apponuntur. Nauci homo: Trioboli meretrix. Nauci, putamen nucis, *the shell of the nut.* Nihili id est inutilis, *unprofitable.* Frugi, utilis *profitable.* Tul. *Homo frugi omnia rectè facit.*

Finita per o maribus do.) Nomen in o est masculinum: ut Cento, stragulum lecti crassum & villosum, *a covering of a bed,* Tirio, lignum semi-ustum, *charcoale.* Scipio, stipes, *a club.* Et viri nomen.

Pondo loca neutrum. Verbale io cum *caro* vult hæc,
Talio jungatur, posuit quod Valla virile.

Excipiuntur à regula, Pondo, neutri generis, i. libra, *a pound.* Secundo, excipiuntur nomina verbalia in io quæ sunt fœminini generis, & caro. Veluti Religio, à religando, Dei cultus, aut metus. Portio, quasi partio, pars. Ratio qua bonum à malo discernimus, & computatio, ut redde rationem villicationis tuæ; & respectus, ut habe rationem famæ; & modus: ut percunctare qua ratione beatam vitam duces. Talio fœminini est contra Vallam, licet à nullo verbo descendat, & est æqualis redditio. Pugio masculinum est, *a whinger.* Licet à pungo derivetur.

Jungito fœmineis do, go. Sed mascula sunto
Ordo, udo, harpago, sic cudo, ligo, sed dubitabis
Margo, cupido, quibus jungunt cum *cardine, bubo.*

Nomina in do & go sunt fœminini generis: ut formido; timor, *fear.* Grando, *hail.* Sartago, frixorium, *a frying pan.* Siligo, est tritici species, unde primus fit panis; qui siligineus dicitur.

Excipiuntur pauca ab hac exceptione. Nam masculini generis sunt, Ordo, id est collocatio, *order.* Udo, calceamenti genus. Harpago, harpagonis, telum in summitate aduncum quo navigia capiuntur, vel instrumentum quo capiuntur quæ in puteum vel flumen deciderunt, *a cleik or hook.* Cudo cudonis, vel codo capitis ornamentum [illegible] io. Ligo, ferramentum quo purgantur [illegible] *a spade* [illegible] dubij generis sunt; hoc est masculina vel fœminina [illegible] est cujusque rei extremitas. Cupido pro cupiditate [illegible]

amoris Deo ſolum maſculinum eſt. Cardo, *a door crook.* Potius eſt maſculinum. Bubo declaratum eſt in regula Communis proprio.

U, c, neutra loco d, vel, l, t. Sed hæc dabit *halec*,
Aut hoc. *Sol*, *Mugil* dant hic, ut *Sal*, quod & hoc vult.

Nomina deſinentia in u, c, d, l, t, ſunt neutri generis; ut Cornu, genu, lac; quid ſubſtantivum. Nam quod adjectivum eſt. Tribunal, ſedes judicis, *a juſtice ſeat.* Cervical, *a cod.* Mel, Fel, Subtal pro vola pedis. Nil nihil ſine c, quia fiunt a nihilum & hoc, a ni, pro non, & hilum, id eſt nigaum ſabæ: & quidvis nullius pretii. Caput. Sinciput, *the fore-head.* Occiput, *the hind head.*

Excipiuntur à regula pauca. Nam halec tam fœminini quam neutri eſt pro piſce, qui ſolâ aqua nutritur, *an herring.* Et pro quodam liquamine ex inteſtinis piſcium. Antonius Nebriſſenſis, pro piſce ſolum fœminino genere, non per c, ſed per x literam, hæc halex dici debere aſſerit. Hic Sol, mundi oculus, *the Sun.* Mugil piſcis capitoſus, qui in metu, abſcondito capite, totum ſe occultari putat. Sal, *ſalt*: Nunc eſt maſculinum, olim etiam neutrum. Columella: Sal acer & ſiccus.

An, in, on, maribus dantur. Sint neutra ſecundæ.
Hic aut hæc *Python.* *Sindon* muliebris & *Icon.*

Nomina deſinentia in an, vel in, vel on; maſculina ſunt; ut Titan, i. Sol. Pæan id eſt hymnus & Apollo. Delphin piſcis quidam & aſtrum. Dæmon interpretatur ſciens. Canon, i. regula.

Excipiuntur à regula, nomina in on ſecuudæ declinationis, quæ Latini plerumque vertunt in um, & ſunt neutri generis; ut Colon id eſt membrum. Python, ſerpens quidam, dubij generis eſt. Fœminina ſunt, Sindon, velum ſubtiliſſimum, & Icon id eſt imago.

En neutrum pono. Mas eſt cum *pectine*, *lichen*,
Et *ren*, ſive *rien*, *atagen*, *ſplen*, junge *lienem.*

Nomina in en eſt neutrum, ut Flumen, id eſt fluvius, *a flood.* Fulmen, ignis ingenti velocitate è nubibus decidens, *a ſlace flaught.*

Ex-

Excipiuntur à regula pauca masculina, ut pecten quo pectitur capillus, *a comb*. Lichen id est mentagra, talis morbus. Ren sive rien, *the neir:* Attagen significat avem quandam delicati saporis valde vocalem, sed captam, mox obmutescentem. Splen & Lien idem significant, *the melt*. Splene ridemus, felle irascimur, corde sapimus, jecore amamus.

Persius.

Quid faciam? sed sum petulanti splene cachinno.

Ar petit hoc. Sed *lucar* avis, cum *baccare*, vult hæc.
Nunc *jubar* hoc tantum poscit, *jubar* hic dedit olím.

Nomina in ar sunt neutra; ut Lupanar, domus luparum, i. meretricum, *a bordel:* Calcar, i. ferreus stimulus ad calcem alligatus ad urgendos equos, *a spur*. Cochlear quo sorbemus, *a spoon*.

Excipiuntur duo fœminina. Lucar pro ave, prima luce suaviter canente, *a Laverock*. Lucar neutrum, erogatio quæ in lucis fiebat. Baccar, vel baccaris, herba quædam sine aspiratione: Bacchar cum aspiratione neutri generis est, vas vinarium, quod Baccharium quoque & Baccheum dicitur. Jubar, sol vel ipsius splendor, *the sun beam*, nunc est neutrum, olim etiam fuit masculinum.

Er petit hic. Terræ hoc fœtus (*cucumer* nisi) poscit,
Uber, *iter*, *verber*, quibus addes rite *cadaver*,
Ver, *spinter*, *tuber*. Dabit hic aut hæc tibi *linter*.

Nomina in er sive declinationis secundæ, sive tertiæ, sunt masculini: ut culter, passer, &c.

Excipiuntur à regula quædam nomina tertiæ declinationis, neutri generis fructus terræ significantia: veluti Papaver, herba semen soporiferum habens, *the chesbow*. Cicer, quoddam legumen est superius acutum, sic piper, zinziber, &c. Cucumer tamen masculinum est, verum sæpius in nominativo cucumis legitur: herba quædam est & ejusdem herbæ fructus, *the cucumber*. Neutra etiam sunt quæ sequuntur, uber, *a Pap*. Iter, itio vel actus eundi, & aliquando via, *a passage*. Verber, *a scourge*. Cadaver, id est corpus mortuum, *a carion*. Ver, *the spring time*. Spinter, fibula mulieris, id est, uncus quo vestes nectuntur, *a Broach*. Tuber

ber priore longa, est terræ callus. Metaphoricos pro quovis tumore capitur. Ter. Tuber est totum caput. Tuber priore brevi arbor, est fœmininum. Linter, navicula vel lignum cavatum, rectius fœmininum est.

Ir junges maribus. Neutri generis tamen est *hir*.

Nomen in ir masculinum est, ut Vir, & gentile Trevir. At hir, id est vola manus, est neutrum, *the luis of the hand.*

Hic dat or. Hæc *arbor*, *Cor*, *adorque*, hoc *marmor* & *æquor*.

Nomen in or masculinum est: ut Mœror, *grief*. Rumor, populi sermo. Fulgor, *shining*. Unicum est fœmininum, Arbor. Quatuor sunt in or neutra. Cor fons & radix vitæ, *the heart.* Ador, *wheat.* Marmor, *a Marble stone.* Æquor, id est mare, *the sea.* Aliquando etiam campus aut aër. Nam proprie dicitur æqua superficies rei.

Hoc dat ur. Hic *fursur* capiet, cum *vulture*, *turtur*.

Nomen in ur est neutri generis: ut Murmur, *a noise.* Guttur, *the throat.* Tria excipiuntur à regula masculini generis. Fursur, purgamentum farinæ, *Clats or bran.* Vultur, avis rapax & carnivora. Turtur, *a turtle dove.*

As petit hæc. Neutrum est *vas vasis*, *fasque*, *nefasque* Atque *Ceras*. Vult *as* hic *assis*, ut omnia primæ Nomina; queis addes *adamas*, *elephas*, *agragasque*.

Nomen in as est fœminini generis: ut Charitas cum h, id est dilectio, *love or charity.* Caritas sine h, id est pretiositas, *dearth.* Facultas, id est possibilitas, ars, possessio. Excipiuntur à regula quatuor neutra, Vas vasis, *a vessel.* Fas, licitum, *lawful.* Nefas, illicitum, *unlawful.* Ceras, ceradis, cujusdam loci nomen. Masculinum vero est as assis, libra duodecim uncias continens: Accipitur pro nummo, & pro tota possessione, ut hæres ex asse, id est, tota possessione. Masculina etiam sunt omnia primæ declinationis nomina in as: ut Tiaras, capitis ornamentum quo Reges & Sacerdotes utebantur, *a diadem.* Pharias, serpentis nomen. His

junguntur

junguntur Adamas, lapillus pretiosus, *an adamant.* Elephas, maximum animal, *an Elephant.* Agragas pro monte, & similiter pro oppido, ut & dictum est superius.

Es sit fœmineum. *Tudes* hic vult, *poples* & *ames*,
Pes, *aries*, *paries*, *palmes cum limite*, *stipes*,
Et fomes, *trames*, *termes* cum *gurgite*, *cespes*,
Et verres, *merges*, quibus addito græca, *diesque*
Tempore pro certo, cum prole: dat hæc ita rarò.

Nomen in es est fœminini generis, ut Apes, *a bee*: Moles, id est magnitudo, *a great quantity*: Proles, filius, aut filia, *a child*. Cædes interfectio, *slaughter*: Sedes, id est sedile, *a seat.*

Excipiuntur à regula quædam in es nomina masculini generis: ut Tudes, malleus, à tundendo dictus, *an hammer.* Poples curvatura sub genu, *the hogh.* Ames sine h, baculus, quo sustentatur rete aucuparium, *a fowlers staff.* Pes, *the foot.* Sub hoc comprehenduntur, Semipes, id est dimidium pedis, *half a foot.* Sesquipes, id est pes & dimidium pedis, *a foot and an half.* Sonipes, & cornipes, id est equus, *an horse.* Aries, masculus ovium, & quoddam instrumentum bellicum, *a ram or battering ram.* Paries, murus domus ex quacunque materia, *a wall.* Palmes, ramus vitis, *a vine-branch.* Limes, *a march.* Stipes, *a stake or staff.* Fomes, nutrimentum: ut vinum est fomes libidinis, *nourishment.* Trames via vel transitus, à transmeo, *a way.* Termes, surculus arboris, *an imp of a tree*: Gurges, profundus in flumine locus, *a weel.* Cespes, frustum terræ graminosæ, *a turff.* Verres, porcus non castratus (nam castratus dicitur Majalis) *a bair*: Merges manipulus spicarum, *a single.* Masculina quoque sunt nomina Græca: ut Planetes, Cometes, Lebes, *a kettle.* Tapes, *tapestrie.*

Dies pro certo tempore viginti quatuor horarum, est tam fœminini quam masculini generis, *a day*: Sæpius tamen masculini est: ut meridies, ejus compositum semper est masculinum, *the noon-tide.* Dies pro tempore simpliciter sæpius fœmininum est.

Tibullus. *Longa dies homini docuit parere leones.*

Hippomanes neutrum dabimus, vult *æs, cacoëthes.*

Neutri generis sunt Hippomanes, & quod per æ dipthongum scribitur æs, & cacoëthes. Hippomanes, virus ab equa collectum, vel caruncula in fronte pulli equini hominem ad insaniam redigens. Æs quoddam metallum, capitur pro pecunia, *Braß or money*: Alienum æs, pecunia debita, *debt.* Cacoëthes, malus mos, *an evil use*: Communia in es, his versibus continentur.

Miles, eques, cocles generis communis & hospes,
Indiges, antistes, vates, interpres; & hæres,
Et pedes, ast hic, aut hæc, fixum suscipit ales.

Is dabo fœmineis. Sunt mascula *piscis & axis,*
Glis, callis, vermis, sotularis, acinacis, orbis,
Et *cenchris*; *vectis, postis*, cum *sanguine, fascis,*
Et *fustis, mensis, collis, caulis*, quoque *follis,*
Et *cassis, torris*, quibus addes *pollis*, & *ensis.*
Sic *delphis, cucumis, vomis*, compostáque ab *asse*:
In nis finitum, *lapis, unguis, aqualis, aprilis.*

Nomen in is est fœminini generis: ut Bilis, cholera & ira, *anger.* Cratis, rara connexio ferramentorum aut lignorum, *a brander.* Hinc cratis ferrea, cratis viminea, *a tirlies.* Vallis, locus declivis, *a valley.* Tolluntur à regula multa masculini generis: ut piscis, *a fish.* Axis, *an axil tree.* Glis, *a rat.* Callis, via trita, *a plain gate.* Vermis, *a worm.* Sotularis, id est calceus, *a shoe.* Acinacis, id est gladius, & proprie Medus vel Persicus, *a culmush.* Orbis, res rotunda, circulus, *a circle or a trencher.* Cenchris, quidam serpens. Vectis, *a bar.* Est quoque lignum teres quo aliquid vehitur aut portatur. Postis, *a post.* Sanguis, *Blood.* Proprie sanguis qui est intra venas. Cruor, fusus sive sanies. Fascis, *a packald.* Fustis, *a batton.* Mensis, *a moneth.* Collis, *a little hill.* Caulis, stipes herbæ: ponitur nonnunquam pro brassica, *colwort.* Follis, *a pair of bellows.* Cassis dum rete significat, *a net.* Nam pro galea fœminini generis est, *a helmet*: Torris, *a fire-brand.* Pollis, *flower.* Ensis, *a sword.* Delphis, Delphin, *a dolphin fish.* Vomis, *the sock of a plough.*

Mas-

Masculina etiam sunt composita ab asse, ut Semis, id est dimidium assis: Tressis, id est tres asses. Sic octussis, decussis, vigessis, centussis, &c. quæ sunt ponderum, aut nummorum nomina. Tressis, adjective capitur; Persius, *Dama est non tressis Agaso.* Masculina item sunt in nis finita, ut panis, penis, id est cauda, funis, *a cord.* Item lapis. Unguis, *the nail of the finger or toe.* Aqualis, *a water tub.* Aprilis, nomen mensis. Sic masculina sunt, Sextilis, Quintilis, Quia per naturam adjectiva sunt: at quasi substantiva ponuntur, quia intelligitur masculinum mensis.

Hic aut hæc *finis*, *clunis*, cum *corbe*, *canalis*,
Anguis, & *halcyonis*, *torquis*, *pulvis*, *cinis*, *amnis*.

Nomina hic posita sunt dubij generis, Finis, *the end.* Clunis, *the buttock.* Corbis, *a creil.* Canalis, *a spout.* Anguis, *a serpent.* Halcyonis, avis maritima in arenis, media fere hyeme ova deponens. Dicitur etiam hæc halcyonis & halcyone, & latine alcedo. Torquis, *a chain.* Amnis, *a flood.* Pulvis, *dust.* Notandum tamen est Canalis, pulvis, cinis, & amnis, sæpius esse masculina.

Os maribus detur. Sint neutra *chaos*, *melos*, *os*, *os*,
Atque *epos*. Hæc *arbos* dices, cui jungito *cos*, *dos*,
Cum multis Græcis: per us hæc vertêre Latini.

Nomen in os desinens, est masculinum: ut Ros, *Dew.*

Excipiuntur à regula pauca neutri generis. Chaos, confusa rerum materies: capitur pro nocte & inferno, *a confused Mass.* Melos, id est dulcis modulatio, *melodie.* Os oris, *the mouth or face.* Os ossis, *a bone.* Epos carmen, *a verse.* Fœminina sunt Arbos id est arbor, *a tree.* Cos, lapis quo ferrum acuitur, *a whetstone.* Dos, *tocher good.* Capitur pro quovis dono. Fœminina sunt multa Græca in os, quæ in us vertunt Latini, ut papyros, vel papyrus frutex vel arbuscula Ægypti, unde fiebant chartæ in quibus scribebant: nunc ex linteolis contritis fit: priore retento nomine, *Paper.* Eremos vel Eremus, penultima longa, *a desert place or hermitage.* Periodos vel periodus, *a compleat point.* Synodos vel Synodus, *an assembly or convention.* Exodos vel Exodus, id est exitus, *an out passage.*

Us mas non ternæ : quod ternæ eſt dicito neutrum.

Nomina in us ſecundæ aut quartæ declinationis, ſunt generis maſculini, tertiæ vero neutri. Exempla prioris partis ex ſecunda declinatione, Acervus, *an heap*. Mannus, *a naig*. Nævus, *a ſpot in the body*. Ex quarta declinatione. Caſus, *a fall or chance*. Cenſus *riches*. Ovid. 1. Faſt. v. 217.

In pretio pretium nunc eſt, dat cenſus honores :
Cenſus amicitias ; Pauper ubique jacet.

Exempla poſterioris partis, ut corpus, *the body*. Hulcus, *a byle*. Vulnus, *a wound*.

Excipiuntur multa Græca in us fœminini generis ſecundæ declinationis, quæ Græcè in os deſinunt, ut papyrus, arctus, eremus, periodus, ſynodus, methodus, &c. comprehenſa ſub exceptione præcedenti, *Cum multis Græcis, per us hæc vertere Latini.*

Fœmineum *domus* eſt, & *vannus, humus, colus, alvus,*
Et *tribus*, atque *manus*, ceu *porticus*, ac *acus, idus.*

Excipiuntur à priore parte regulæ, pauca fœminini generis, ut Domus, partim ſecundæ, partim quartæ : Colus, cujus ablativus colu in quarta declinatione apud Ciceronem reperitur. Et quæ tantum ſecundæ declinationis ſunt, vannus, humus, alvus. Reliqua ſunt quartæ declinationis. Et Idus tantum eſt pluralis numeri. Domus, *an houſe*. Vannus, *a ſieve*. Humus, *earth*. Colus, *a rock*. Alvus, *the womb*. Tribus, *a kindred*. Manus, *the hand*. Manus quoque multitudo & poteſtas. Porticus, *a gallery*. Acus, *a needle*. Acus vero neutri generis, tertiæ, *chaff*. Acus maſculini generis, & ſecundæ declinationis piſciculus eſt. Idus ſunt dies quidam menſis, *certain dayes of the moneth*.

Dat *pecus* hæc *pecudis, ſubſcuſque, paluſque, ſaluſque,*
Quæque *ſenex, juvenis*, cum *ſervio*, nomina donant,
Et *virtus, incus*. At maſcula ſunt *lepus* & *mus* :
Et quæ *pus* donat, veluti *chytrapus* volo jungi.

A poſteriore parte regulæ excipiuntur pauca fœminini generis quæ ſunt hæc, Pecus, quando genitivus eſt pecudis, nam ſi pecoris facit, neutri eſt, *all ſorts of beaſts* : ut Oves

capr

capræ, &c. Pecus pecoris etiam totum gregem ſignificat. Virg. *Deſpectus tibi ſum, nec qui ſim quæris, Alexi:*
Quam dives pecoris nivei, quam lactis abundans.

Subſcus, tabella qua tabulæ inter ſe conjunguntur, quia qua immittitur, ſuccidicur. Cato dere ruſtica, Subſcudes ilignas adindito. Palus, *a mire.* Palus pali maſculini, *a great ſtake.* Salus, *health.* Senectus, *age.* Juventus, *youth-head.* Servitus, *bondage.* Virtus, *vertue or valor.* Incus, *a ſmith-ſtithy.*

At maſculini generis ſunt Lepus, *a hare.* Et mus, *a mouſe.* Maſculina ſunt Græca a pus podos, id eſt pes, ut Tripus, id eſt menſa tripes, *a three footed boord.* Chytrapus, *a footed pot.*

Carbaſus hic aut hæc, *groſſus*, dant *grus atomuſque*,
Lecythus, atque *pharus*, *penus*, & *ſpecus*, & *paradiſus*,
Sic *alvus* quondam: junge *intybus*, atque *phaſelus*,
Pampinus atque *arquus*, Pro fructu *ficus*: at hic vult
Pro morbo. Nunquam declinat quarta virile.
Hoc *ſpecus*, atque *penus* dices, dum tertia flectit.
Hic aut hoc *vulgus*. Solum hoc *virus*, *pelaguſque*.

Quædam nomina in us ſunt dubij generis: ut hic vel hæc Carbaſus ſæpius fœminini generis, *fine lint or ſail.* Grus epicœni generis ſub hic vel hæc, *a cran.* Groſſus, ficus abortiva, quæ non matureſcit, *a wild fig.* Atomus, corpus inſecabile. Lecythus, *an oyl pot.* Pharus, turris altiſſima in aliquo portu propter navigansium ſalutem, ad prælucendi miniſterium fabricata, *a beaken.* Penus, ſecundæ vel quartæ declinationis eſt maſculini generis vel fœminini, tertiæ vero. ſolum neutri generis eſt, quemadmodum & ſpecus, penus, *any thing that may be eaten.* Specus, *a den.* Paradiſus, *Paradiſe, or a garden.* Alvus, olim quoque maſculini generis erat, nunc tantum fœminini eſt. Intybus herbæ nomen, *Cicory*, Phaſelus, *a barge or pinnage.* Pampinus, vitis ramus. Arcus vel arquus, pro Iride tam ſecundæ quam quartæ declinationis, melius eſt maſculini generis, *the rain bow.* Ficus, arbor nota, ſolum eſt fœminini generis, per regulam generalem, *a fig tree.* Ficus pro fructu, eſt maſculini & fœminini generis, in maſculino ſolum ſecundæ declinationis:

etiam

etiam morbum quendam à similitudine fici significans, *th fike*, in fœminino genere tam secundam quam quartam declinationem recipit. Vulgus tam masculini quam neutri generis, *the common people*. Tantum sunt neutri generis Pelagus, *the sea*. Et virus, *poyson*. Pelagus etiam nonnunquam masculinè reperitur. Val. Flac. lib. i.

Pelagum quantos aperimus in usus.

Fœmineũ est *laus fraus*, velut s, cui consona juncta est

Laus & fraus, & omnia nomina desinentia in s præcedente consonante sunt fœminini generis: ut puls, stirps, ars, glans, mens, &c. Laus, *praise*. Fraus, *deceit*. Trabs, *the balk of an house*. Hyms, *the Winter*.

Mascula sunt *pons*, *fons*, *mons*, *seps* dum denotat anguē
Densque, *chalybs*, *torrens*, *assis* cui jungito partes:
Et polysyllaba in s, dum p. præponitur illi.

Excipiuntur ab illa regula quædam masculini generis, & sunt hæc: Fons, *a running well*. Pons, *a bridge*. Mons, *a mountain*. Seps, parvus serpens, ex cujus ictu membra percussa putrescunt, *a kind of serpent*. Lucan. lib. 9. v. 7. 26.

Ossáque dissolvens cum corpore tabificus seps.

At seps pro sepimento est fœmininum, in eadem significatione dicitur hæc sepes, hujus sepis, *an hedge*. Dens, *a tooth*. Chalybs, *steel*. Torrens, fluvius ex imbre aggestus, *a spait*. Item masculina sunt nomina significantia partes assis. Unde as, i. duodecim unciæ, uncia est prima pars assis, *an ounce*. Nomina itaque de quibus loquor sunt: Sextans, sexta pars assis, id est duæ unciæ, *two ounces*. Quadrans, unciæ tres, quasi quarta pars assis, & vocatur etiam Triuncium, *three ounces*. Triens, tertia pars assis, id est unciæ quatuor, *four ounces*. Quincunx, unciæ quinque. Hoc in nx desinit, non in ns, *five ounces*. Semis, id est semias, hoc est sex unciæ, *six ounces*. Septunx in nx, non in ns, id est unciæ septem, *seven ounces*. Bes, id est unciæ octo, *eight ounces*. Dodrans, unciæ novem, quasi dempto quadrante & dicitur nonuncium, *nine ounces*. Dextans, id est unciæ decem, quasi dempto sextante, *ten ounces*. Deunx in x, non in ns, unciæ

undecim

undecim, quasi dempta uncia ab asse, *eleven ounces*. Hæc nomina significant nummos & vasa. Item masculina sunt polysyllaba, in ps, ut Hydrops, aqua intercus, *hydropsie*.

Hic aut hæc *forceps*, & *adeps*, *frons*, cum *scrobe*, *serpens*;
Atque *rudens*, & *stirps* dum truncum significâbit.

Pauca in s, desinentia præcedente consonante, sunt dubij generis: ut forceps, *a pair of tongs*. Adeps, *fatneß*. Frons nunc fœmininum est, sive folium, sive capitis anteriorem partem notet, *the forehead*; *or the luif of a tree*. Scrobs, *a ditch or a fur*. Serpens, *an adder*. Rudens, *a cable*. Stirps pro origine vel pro gente solum est fœmininum, at pro trunco vel radice, tam masculini quam fœminini generis est, *the root of a tree*.

Hæc petit x. Pplysyllaba in *ax*, & in *ex*, maribus do.
Dic tamen hæc *fornax*, *smilax*, *carex*, velut *halex*,
Addatur *vibex*, cum *forfex* atque *supellex*.

Nomina in x sunt fœminini generis, ut Celox, à celeritate, *a schallope*, pax, lex, &c.

Excipiuntur polysyllaba tam in ax quam in ex, quia sunt masculini generis, ut Thorax, *the breast or breast-plate*. Nycticorax, *the night crow*. Frutex, *a scrog*. Pollex, quia præ cæteris pollet, *the thumb*.

Inter polysyllaba, id est habentia plures syllabas quam unam fœminini generis sunt, Fornax, *a furnace*. Similax & smilax genus hederæ flore candido olente lilium. Carex, *a wild sedge*. Halex, *an herring*. Vibex, *the mark of a stroke*. Forfex, *a pair of shears*. Supellex, *houshold-stuff*.

Mascula sunt *fornix*, *phœnix*, cum *varice*, *mastix*,
Et *bombyx*, *spadix*, & *oryx*: quodque *uncia* præbet,
Grex, & *eryx sandyx*, *volvox*, *calyxque*, *calixque*.

A regula hæc petit x, tolluntur plura masculini generis, ut Fornix, *a pend or vault*. Phœnix, avis unica. Mastix, mastigis, id est flagellum. Utimur in compositis. Homeromastix, id est reprehensor Homeri & flagellator. Varix, *a bolden vein*. Bombyx, *a silk worm*. Spadix, *scarlet*. Oryx, animal in Getulia, ex caprarum genere. Composita ab uncia

sunt

ſunt, Quincunx, ſeptunx, deunx, de quibus dictum eſt in præcedentibus. Grex, *a flock of beſtial.* Eryx montis Siciliæ nomen. Sandyx, herba quædam & coloris genus. Volvox, *a kind of worm.* Calyx, cum y Græco priore producta, maſculini generis, bacca roſæ, id eſt roſa clauſa, & omnis cortex, ſive putamen, cui fructus aliquis includitur, *an unſpred flower.* Calix cum i noſtro, *a cup.*

Hic aut hæc *cortex*, & *onyx*, cum prole, *ſilex*, *lynx*,
Imbrex, *calx*, *ramex*, *pumex*, *obicem* volo jungi,
Atque *culex*, *natrix*: Sunt qui *limax* quoque jungunt.

Quædam nomina in x ſunt dubij generis; ut hic aut hæc Cortex, *the bark* Onyx, id eſt unguis & gemma candorem habens unguis humani, *the nail, or a precious ſtone.* Sardonyx, gemma Sardij onychiſque colorem repræſentans, *a Sardonyx* Silex, *a flint ſtone.* Lynx, *a beaſt of ſharp ſight.* Imbrex, *a gutter in the thack.* Calx, *the heel.* Aliàs tantum fœminini. Ramex credo melius eſſe maſculinum, *rumburſenneſs.* Pumex, *a pumiſh ſtone.* Plaut. Pumex non eſt æque aridus atque hic eſt ſenex. Obex, Objectum vel obſtaculum, ut peſſulus, ſera, *a bar.* Culex, *a midge.* Natrix, *a water ſnake.* Limax, *a ſnail.*

DE REGULARI PARTIUM Orationis caſualium declinatione.

LIBER SECUNDUS.

DEclinationis vocabulum, quia generale eſt, etiam verborum variationi convenit; Sed nobis hic, declinatio eſt dictionis per caſus in fine variatio, ut Nominativo hæc muſa: Genitivo hujus muſæ: Dat. huic muſæ, &c.

Variantur autem per caſus tres tantum orationis partes, quas ob id caſuales vocant, & ſunt Nomen, Pronomen & Participium: participia declinantur ut nomina. De pronominibus in fine agetur.

Declinationes nominum ſunt quinque, quibus nomina dantur (quemadmodum & conjugationibus verborum & per-

personis) ab ordine quem acceperunt, Hinc est quod rectius interrogamus Quotæ declinationis? ut & quotæ personæ? quotæ conjugationis? quam cujus declinationis? &c. Quotus enim de numero ordinali interrogat, non quis.

Casus est declinationis gradus: & sunt sex: qui dividuntur in rectos & obliquos, Recti duo sunt. Nominativus & Vocativus: Hic enim nominativo (qui propriè rectus dicitur) plerumque similis est. Quatuor sunt obliqui; Genitivus, Dativus, Accusativus, & Ablativus. Nominativus casus qui rem nominat. Hunc, quoniam à nullo cadit, impropriè casum dici volunt.

Genitivus est quo utimur interrogati de genere, origine vel possessore. Cujus est filius Paris? Priami. Et patrius dicitur, quod per ipsum patronymicum exponatur: ut Priamides, id est Priami filius.

Dativus significat id cui aliquid datur vel acquiritur, aut etiam commendatur, ideo commendativus dicitur.

Accusativus, incusativus, & causativus, aliquid accusari, & in causa fieri ostendit.

Vocativus, vel salutativus, qui vocationem, salutationemque dicit.

Ablativus, plerumque id à quo aliquid aufertur significat, dicitur Latinus, quia Græci hunc casum non habent.

Notabis in universum de omnibus casibus, quod frequenter ab ordine suo denominantur, ut Nominativus vocatur primus.

Genitivus secundus, Dativus tertius, Accusativus quartus, Vocativus quintus, Ablativus sextus.

REGULÆ GENERALES, SIVE pluribus declinationibus communes.

Compositum simplexque modo simili gradiuntur.
Demitur *exanguis*: sine carmine plura recludam.

¶ Simplex & compositum plerumque simili modo declinantur: ut pes & bipes.

Excipiuntur autem à regula, Exanguis, quod genitivum similem

similem nominativo facit licet simplex sanguis, faciat sanguinis. Est autem exanguis, carens sanguine, admodum pallidus vel mortuus, *very wan or dead.* Tolluntur plura: nam à substantivis facta adjectiva in ablativis & quibusdam aliis casibus aliter eunt quam simplicia. Caulis ablativum facit caule, unicaulis vero unicauli. Et à manus composita sunt secundæ declinationis: ut centimanus.

Rectum in compósitis tantummodò flectere fas est.
Alteruter rectum nescit variâre priorem.

Dictio composita ex pluribus casibus non declinatur, nisi ex parte recti, Unde si ex duobus nominativis conficiatur: declinabitur utrinque nominativus, si declinationem recipiat, ut Respublica reipublicæ, *a common-wealth.* Si ex recto & obliquo fiat, aut contra solus nominativus declinabitur: ut *tribunusplebis*, *urbispræfectus*, *jurisperitus*, *senatus consultum*, *plebiscitum.* Si vero nomen ex duobus obliquis constet, nullo modo flectitur: ut Hujusmodi, ejusmodi, &c. A parte prima excipitur *alteruter*, quod licet ex duobus rectis constet, tamen solum declinatur posterior rectus: sic *Alteruter*, *alterutra*, *alterutrum*, &c. Leopardus & puerpera, tantum ex posteriore parte declinantur, quia prior pars compositi mutatur Lea & pueri.

Quotiescunque alter uominativorum aliquo casu caret, tota dictio eodem carebit. Jusjurandum caret genitivo & dativo, ablativoque pluralibus: quia illis jus caret: unusqnisque caret vocativo, ut quisque. Suiipsius caret nominativo, ut sui.

In neutris primus, quartus, quintus similes sunt:
Queis in *a* pluralis semper, cum flectimus, exit,

Nomina neutri generis in quacunque declinatione habent tres casus similes, nominativum, accusativum, vocativum in utrolibet numero, & hi casus si declinentur, pluraliter terminantur in a: ut Nominativo, Accusativo, Vocativo *scamnum*, & in plurali *scamna.* Sic *corpus*, *corpora*, *cornu*, *cornua.* Si non declinentur, non necessariò pluraliter in a

desi-

desinunt: ut Centum, mille, tempe. Item ambo, duo quamvis declinentur, in a non desinunt, quia omnino irregularia sunt.

Est primo quintus similis. Sed Græcus s aufert
Sæpe: velut *Thoma*, *Theseu*, *Panthu*, *Pari*, *Palla*.

Vocativus utriusque numeri similis est nominativo: ut nominativo Musa, puer, panis. Vocat. O musa, puer, panis. Pluraliter hæ musæ, pueri, panes.

Ab hac regula excipiuntur primo nomina Græca in (s) quæ literam s sæpe in vocativo abjiciunt: ut hic *Æneas*: *Thomas*, *Ænea*, *Thoma*, Sic omnia in *as* primæ terminata. Hic *Anchises*, *Priamides*, *Anchise*, *Priamide*, Sic omnia in *es* primæ. Hic *Tydeus*; *Orpheus*, *O Tydeu*, *Orpheu*. Sic omnia in *eus* per *eu* diphthongon desinentia. Hic *Panthus*, *Oedipus*, *Melampus*. *O Panthu*, *Oedipu*, *Melampu*. Talia sunt admodum pauca. Hic *Calchas*, *Pallas*. *O Calcha*, *Palla*. Talia in tertia sunt omnia virorum propria in *as*, quorum genitivus in *antis*. Pallas Palladis, Deæ nomen habet vocativum nominativo similem. Hic *Achilles*; *O Achille*, Hic *Paris*, *O Pari*: Quod, ut alia quædam, aliquando s literam retinet. Ab hac regula exceptiones declarabuntur in declinatione secunda.

Syncopa plurali nonnunquam fit genitivo.

Syncopa aliquando fit in genitivo plurali: in prima quidem declinatione: ut Cœlicolum pro Cœlicolarum. In secunda, ut Deum pro Deorum. In tertia, Cœlestum pro Cœlestium. In quarta declinatione, ut Currum pro Curruum. Syncopa est ablatio literæ vel syllabæ è medio dictionis. Huic est figura contraria Epenthesis, quæ est adjectio literæ vel syllabæ in medio dictionis: ut alituum pro alitum, propter versum recipitur.

Plurali similis sexto vult tertius esse.

Dativus & ablativus plurales cujuscunque declinationis, sunt similes: ut Dativo & ablativo Musis, Magistris, Patribus, manibus, diebus.

PRIMA DECLINATIO.

Prima dat *as, es, e,* rectis, & a. Patrius æ vult,
Cum terno. Sed ab e recto genitivus in *es* fit.
Casibus his *Adam* tantum flectunt & *Abraham.*

Prima declinatio habet quatuor terminationes nominativi singularis, As, ut Æneas, Andreas, Thomas, Es, ut Alcides, Chryses, Anchises. Quædam sunt appellativa: ut Cometes, Prophetes, Levites, Psaltes. E, ut pentecoste, *Whitsunday.* Talia quædam Latine terminantur etiam in *a*: ut Helene, vel Helena, Grammatice vel Grammatica, &c. Sic se habent & in *es* hujus declinationis nomina: ut Cometes vel Cometa: Planeta vel planetes. A, ut Poëta, *a Poet.* Arca, *a kist.* Arrha id est arrhabo, *an earnest penny.* Additur à nonnullis quinta terminatio *am*: ut Adam, Abraham: quæ melius per secundam inflectitur: ut Adamus, Abrahamus.

Patrius æ vult cum terno. Genitivus & dativus primæ declinationis singularis numeri desinunt in æ diphthongon: ut patria, hujus patriæ, huic patriæ, *a native countrey.* Musa, *a muse.* Aura, *a soft air.*

Diphthongus est duarum vocalium vim suam retinentium in eadem syllaba conglutinatio. Et sunt Latinæ quatuor *æ, œ, au* & *eu,* Musæ, cœna, audio, euge. Diphthongus a dis, i. bis, & phthongus id est sonus, quasi duarum vocalium sonus. Sed in æ & œ parum audiuntur *a* & *o*. Veteres frequenter in genitivo per duas syllabas *ai* pro *æ* dixerunt, ut Aulaï, pro aulæ. Pictaï pro pictæ, unde Virgil. *Aulaï in medio libabant pocula Bacchi*: Idem. *Dives pictaï vestis & auri.* Vetustissimi ad imitationem Græcorum etiam as dedere nominibus, præsertim in a purum & in *da, ra, tha,* desinentibus: ut Familia, familias: Leda ledas: Terra terras, Martha Marthas.

Sed ab e recto. Excipiuntur à regula, quantum ad genitivum, nomina græca in *e*, quia faciunt genitivum in *es*. Dativum vero in æ diphthongon: ut hæc pentecoste hujus pentecostes, huic pentecostæ: Sic Magdalene, Thisbe Penelope, Calliope, Circe.

An

Am faciet quartus. Finita per *as* vel *a* Græca
An quoque dant. *En* fiet ab *es*, & ab *e*, nec habent *em*.

Accuſativus primæ declinationis terminatur in *am*, ut hæc ſella hanc ſellam, id eſt ſedes. Sic cella per *c* eſt cubiculum & penuarium: ut Cella vinaria. Camera, *a vault*. *Finita per as*. Græca nomina in as & a etiam mittunt accuſativum in *an*, ut hic Thomas, Æneas, Boreas; hunc Thomam vel Thoman: Æneam vel Ænean: Boream vel Borean: hæc Oſſa, Ætna, hanc Oſſam vel Oſſan: Ætnam, vel Ætnan nomina montium. Nomina in *es* & in *e* deſinentia faciunt accuſativum in *en*, nunquam in *em*, ut hic Anchiſes, hunc Anchiſen: hæc Ninive, hanc Niniven.

A ſextus donat: tamen *es* ac *e* retinent *e*.

Ablativus in a deſinit, ab hac Muſa, ab hoc Ænea. Sic Lagena, vas in quo viatores potum deferunt, *a can*. Fidelia, *a pig*. Latrina, *a privie*. Cloaca, *a conduit of filth*. Mantica; *a wallat*. *Tamen es ac e, &c.* Nomina in *es* & *e* deſinentia, faciunt ablativum in *e*: ut ab hoc Anchiſe, Comete, ab hac Theriace, quoddam medicamentum *Triacle*. Strophe, verſutia vel deceptio, *deceit*. Ode, id eſt cantus, a *ſong*. Hæc & ſimilia ſolum *e* in ablativo habent. Sic nomina in *e*, in accuſativo *en* ſolum habent, in ablativo ſolum *e*. Anchiſam vero & Anchiſa ſunt à nominativo in *a*. Sic Virg. *Anchiſa genitore*. Anchiſa enim pro Anchiſes aliquando dictum eſt: ut Atrida pro Atrides: id eſt filius vel nepos Atrei.

Primus pluralis fit in *æ*. genitivus in *arum*.

Nominativus pluralis in æ diphthongon deſinit, cui ſimilis eſt vocativus. Genitivus fit in *arum*: ut hæ muſæ, O muſæ, harum muſarum. Nomina in *e* deſinentia Latini in plurali vix unquam uſurpant, niſi ſecundum declinationem Latinam tanquam ſingulariter terminentur in *a*.

Tertius is poſcit. Tamen *abus* paucula donant:
Filia, *mula*, *duæ*, *liberta*, *equa*, *nata*, *Dea*, *ambæ*.

Dativus pluralis in *is* deſinit, Dativo ablativus ſimilis eſt per regulam *Plurali ſimilis*, &c. ut his muſis, pennis, Octo

indubie habent abus, ut filia filiabus, nata, &c. quorum ambæ duæ, nulla differentiæ causa faciuntabus, reliqua differentiæ causa faciunt abus, ne de maribus videatur sermo, Ubi vero ambiguitas per adjectiva tollitur, inveniuntur quandoque is tenere; nata, *a daughter.* Liberta, mulier libera quæ fuit serva, *a free woman.* Libertus est talis vir.

Accusativus pluralis semper in as fit.

Accusativus in as finitur: ut has animas, crumenas, Anima, *the soul or life,* Crumena, *a purse.* Ansa, *the lug of any vessel,* etiam est fibula, quæ calceis insuitur, *a buckle.*

Ansaque compressos alligat arcta pedes.

Scutica, *a scourge.* Dolabra, *a plain.*

SECUNDA DECLINATIO.

Altera sex rectis, *er*, *ir*, *eus*, *ur*, dat vel *us*, aut *um*:
Addimus è græcis *os*, & *on*, per *us*, *um*, varianda.

Nominativus secundæ declinationis habet sex terminationes, er, ir, ur, eus, us, um. Eus est terminatio græca. Hic jungimus græcam terminationem *os* quam Latini sæpissimè vertunt in *us*, & *on* quam vertunt in *um*, exempla sunt, Faber, quicunque artifex malleo utitur: ut, Faber lignarius, *a wright.* Faber ferrarius, *a smith.* Faber murarius, *a mason.* Magister, cui cura rei incumbit: ut Magister pagi, Magister vigilum. Quicunque ludo literario præest, Magister, vel unico verbo ludimagister, rectè dicitur. Glaber, glabra, glabrum, id est calvus sine crine aut herbis vel segete: nam ager aliquando glaber est, *bald or smooth.* Scaber, sordidus, asper, ut ungues scabri, cutis scabra, *filthy.* In ir tria sunt, ut Vir, i. mas, Trevir aliquis è civitate Trevirensi. Levir frater mariti vel uxoris, *a good brother.* In eus nomina virorum propria: ut Orpheus, Perseus, Tydeus. In ur unicum est nomen adjectivum, Satur satura saturum. In us & um sine numero nobis cognita sunt. ut Circus, *a circle.* Hircus, *a buck.* Colum, *a syeth dish.* Solum quodvis sustentaculum: ut terra est homini solum, *the ground.*

Ovid. *Omne solum forti patria est, ut piscibus æquor.*

Os, ut Samos, Lesbos, *on*, ut Pelion, Ilion.

I pa

I patrius servat, genitivus non superabit.

Genitivus secundæ declinationis in i definit: ut hujus Magistri, scamni.

(*Genitivus non superabit*) sententia est: Gen. secundæ declinationis non habebit plures syllabas quam nominativus, & hoc dicunt, Non crescit genitivus: ut hic vafer vafri, *subtil*. Ater, *black*. Teter, *filthy*. Jusjurandum non crescit ea parte qua est secundæ declinationis, *a solemn oath*.

Crescit *ir*, *ur* *gener* & *prosper*, *puer*, *asper*, *adulter*,
Presbyter atque *tener*, *miser*, *exter*, *gibber*, *Iberque*,
Et *lacer*, atque *socer*, *Liger*, orta *gero*, *fero*, *liber*,
Addimus his *dexter*, cui Syncopa fiet, ut *asper*.

Crescunt tamen pauca, ut quæcunque in ir definunt, veluti vir viri: levir leviri. Et ur, satur saturi: cum sequentibus in er, ut gener generi, maritus filiæ, *a good son*. Prosper prosperi, felicitatem adferens, *happy*, Puer est teste Varrone qui nondum excessit annum decimum quintum. Asper, *rude or sharp*. Et pro irato sumitur. Adulter qui matrimonium violat: mulier adultera dicitur. Presbyter, *an elder*. Tener tenera tenerum, *tender or young*. Miser, *wretched*. Exter extera exterum, id est externus, *a stranger*. Gibber, *crook-backed*. Iber iberi: vel tertiæ, Iber Iberis, id est Hispanus, *a Spaniard*. Sub hoc nomine comprehenditur Celtiber Celtiberi, populus Hispaniæ, Regio vocatur Celtiberia. Producunt autem liber & Celtiber semper genitivi penultimam, quam alij hic corripiunt. Lacer, *riven*, Socer, pater mariti vel uxoris, *the good father*. Liger Ligeri, viri proprium. Crescunt etiam composita à gero & fero: ut Claviger, qui clavam gerere dicitur: ut Hercules, vel clavem, ut ostiarius. Laniger lanigera lanigerum, id est lanam gerens: ut ovis lanigera, *that bears wool*. Sic Setiger, Corniger, belliger, &c. Signifer, *a bearer of an Ensign*. Stellifer, ferens stellas. Lucifer, ferens lucem. Sic salutifer, opifer, somnifer, lethifer, mortifer, &c. Liber priore longa, adjectivum, & Bacchi nomen, nam pro cortice aut codice minime crescit: ut liber libri. Dexter dexteri, vel per Syncopam dextri habet, asper asperi, vel per eandem figuram aspri.

Conservant normam pronominis ista secundam
Unus, uter, neuter, solus, quis & *ullus*, & *alter*,
Atque *alius, totus*. Fuit olim patrius *uni*.

Hæc nomina unus, uter, cum suis comp. uterque, utervis, uterlibet, neuter, solus, quis (quod ex Donato notum) nullus, alter, alius, & totus habent in genitivo *ius*, & dativo *i*, quia declinantur ut pronomina secundæ declinationis: veluti nominativo unus una unum, Genitivo unius, Dativo uni, &c. Alius crescit in genitivo, non syllabis, sed quantitate, quia secunda syllaba in genitivo solum est longa, in nominativo autem brevis. Alterius penultimam solum corripit, quam reliqua in prosa producunt tantum, in versu variant. Plebei Versiculi sunt,

Rectus vult alius, poscit genitivus alius,
Corripit alterius semper: producit alius.

Item alius facit dativum trisyllabum alij, cum reliqua dativum faciant à genitivo, abjecta us syllaba. Sub ullus, id est aliquis comprehenditur nullus, id est non ullus: uter, i. quis è duobus. Cætera sunt nota. Neuter habet neutrius in genitivo, & neutri in dativo; sæpius quam neutri neutræ neutri: nisi in Grammatica locutione, neutri generis, pro quo nollem dicere neutrius generis.

(*Fuit olim patrius uni*) Veteres hæc nomina præter quis declinabant, ut Bonus. Nec desunt etiam apud Ciceronem & Terentium exempla.

Ei, vel *eï*, vel *eos*, dabit *eus*. Volet *Androgeos o*.

Nomen in *eus* desinens facit genitivum in *ei* syllabam, vel per duas syllabas in *eï*, vel *eos*; ut Tydeus Tydei; per duas syllabas: vel Tydeï & Tydeos per tres. Cave Latinum putes esse genitivum apud Virg. 4. Eclog. v. 57. *Orpheï Calliopeia; Lino formosus Apollo*, est enim Dativus Græcus.

Androgeos vero facit genitivum Androgeô. Sub hoc comprehendi volo Apollos, Apollô, Tydeos, Tydeô, Athos, Athö, & pauca alia quæ in *os* longum Atticè desinentia, habent etiam *o* in dativo & ablativo. In accusativo *on* longum vel o. Vocativus autem est nominativo similis.

I vates quandoque jacit, ceu *cura peculî*.

Quando

Quando genitivus terminatur in duo *ij*, solet alterum causa metri quandoque abjici. Verg. Ecl. 1. v. 33.

Nec spes libertatis erat, nec cura peculî.

Per Apocopen pro peculij Sic Tuguri pro Tugurij, Antoni pro Antonij. Peculium est proprium alicujus bonum, *proper goods*, peculiaris, i. proprius. Tugurium, id est domuncula rustica, *a cot-house*. Virg.

Pauperis & tugurî congestum cespite culmen.

Apocope est ablatio literæ vel syllabæ à fine dictionis.

Tertius & sextus formantur in *o* tibi casus.

Dativus & ablativus in *o* desinunt: ut huic Magistro, ab hoc Magistro.

Um poscit quartus. Quandoque per *on* loco Græca.
Eus ea vult etiam. Per *e* quintus vertit *us*; absque
O *fili*, *Deus* & *fluvius*, *populus*, *chorus*, *agnus*,
Quatuor hæc *e* volunt etiam, ut pro rege *Latinus*.

Accusativus in *um* desinit: ut Mæander Mæandrum, fluvius quidam nimis curvus & flexuosus Ideo Mæander pro ambagibus & fraude capitur, *a bout gate*. Cic. *Scio quos tu mæandros quæsivisti.* Tholus, pertica in templo ad quam dona suspenduntur. Scrupulus, *a little stone, or a doubt*. Ter. *Unus mihi scrupulus restat: qui me male habet.* Scopulus, *a rock in the sea*. Scopus, *a mark*. Capulus, *an heft*.

Quandoque per on) Nomina Græca quæ possunt in *os* vel *us* desinere, faciunt etiam sæpe accusativum in *on*; ut hæc diphthongos vel diphthongus: hanc diphthongon, vel diphthongum. Quæ in *eus* desinunt sæpius accusativum in *ea* mittunt: ut Tydeus Tydea, Orpheus Orphea.

Per e quintus vertit us) Nomina secundæ declinationis terminantia in *us*, mutant in vocativo *us* in *e*, ut Cantherius, O Cantherie, equus castratus, *a gelding*. Sic lanius, *a flesher*. Tabellarius, *a carrier of writings*. Statuarius, qui facit statuas, *a graver of Images*.

Absque O fili) Excipiuntur à prædicta exceptione paucula, ut Filius, O fili. Deus, O Deus solum. Fluvius, O fluvius vel fluvie: Populus pro hominibus, O populus & popule. Chorus O Chorus & chore. Agnus, O agnus,

& agne, Latinus, Rex Latij. O Latinus & Latine. Cho-
rus est canentium cœtus. Populus prima longa pro arbor
popule tantum facit.

Cum proprium dat *ius*, dempta *us* fit in *i* tibi quintus.

Propria in *ius* dempta *us* faciunt vocativum in *i*, ut Lau-
rentius, O Laurenti: Terentius, O Terenti. Fabius, O
Fabi. Vocativus in *i* semper una syllaba minor est Nomi-
nativo: ut Pompeius trisyllabum; O Pompei disyllabum.
Aliquando i consonans per Diæresin fit vocalis, & sic tan
Nominativus quam vocativus syllaba longior est.

Ovid. *Accipe, Pompei, deductum carmen ab illo,*
Debitor est vitæ qui tibi, Sexte, suæ.

Mart. *Pervigil in pluma Caius ecce jacet.*

Idem. *Quod peto da Cai, non peto consilium.*

PLURALIS NUMERUS.

Primus pluralis fit in *i*, vult patrius *orum*;
Græcus fiet in *on*, *is* tertius, *os* dato quarto.

Nominativus pluralis, cui vocativus est similis, fit in *i*
ut hi Magistri; hi vulgi: hi Dei vel Dij. Prius a Deus es
posterius à Dius, quod Veteres dixerunt pro Deus. Hin
mansit pluralis Dij: quod magis in usu est quam Dei, &
dativo & ablativo sæpius Dijs quam Deis dicimus. Geni-
tivus pluralis desinit in orum: ut horum magistrorum, ho-
rum scamnorum, horum ephippiorum. Ephippium, *a sad-
dle.* Ferculum *a mess of meat.* Nomina festorum faciun
genitivum plerumque in orum per hanc declinationem
dativum & ablativum sæpius in *ibus*: ut Saturnalia, Fest
Saturni: genitivo Saturnaliorum: aliquando etiam Sa-
turnalium: dativo & ablativo Saturnalibus. De his suff-
ciet hunc versum adjecisse Badianum.

Festa lego per ibus: *licet* orum *dent genitivis.*

Græcus fiet in ôn) Græcus genitivus in *ôn* longum def-
nit, & ita utuntur sæpe Latini: ut pluraliter hi Cimmeri
horum Cimmeriorum, sive Cimmerion. Tib. *Cimmeriô*
etiam, obscuras accessit ad oras. Cimmerij sunt populi qui-
bus perpetua nox est: hinc multam obscuritatem aut an-

mi calignem proverbialiter appellant Cimmerias tenebras. (*is tertius*) Dativus in is definit;ut Ablativus, veluti, his palis, qualis. Palus, *a stake*. Qualus, *a basket*. (*Os dato quarto*) Accusativus in os desinit: ut Catulos, pullos, Catulus, fœtus canis & cujuscunque feræ: ut Catulus Leonis, lupi, ursi, muris, *a whelp*. Pullus, fœtus avium & omnium mansuetorum animalium: ut pullus Asinæ: præterquam boum: nam vitulus dicitur, aut vitula, & ovium: quia agnus vel agna dicitur, & caprarum: nam hœdi & capelli dicuntur. Ambo, duo, licet ad tertium librum pertineant; hic declarabo, qui primam secundamque declinationem maximè sequuntur.

Ambo, duo, neutri generis sunt, masculeique,
Mas o vel os quartus donat. Vult tertius obus.

Singulari numero carent, & pluraliter nominativo, Ambo duo, ambæ duæ, ambo duo: Genitivo, amborum, duorum, vel duum; ambarum duarum, amborum duorum vel duum. Dativo ambobus duobus, ambabus duabus, ambobus duobus. Accusativo, Ambos duos, vel ambo duo (licet rarius) ambas duas, ambo duo. Vocativi similes sunt nominativis, ablativi dativis.

TERTIA DECLINATIO.

Tertia dat varios fines, dans is genitivo.
Græcorum patrius vel in *os*, vel in *i*, vel in *us* fit.

Tertia declinatio multas habet terminationes. Semper autem genitivus fit in is, ut hic pater, hujus patris. Hic Ulysses, hujus Ulyssis, nisi Græca more Græco declinentur: tunc enim sæpe habent os: ut hic Pan hujus Panos; hujus Ulysseos, Achilleos. Etiam hujusmodi in eus propria quandoque habent eï, Hort Ode. 6. lib. 1. *Nec cursus duplicis per mare Ulyssëi.* Versus est Asclepiadeus. Contrahitur eï in ei diphthongum vel monophthongon i.

Virgil Æn 2 7. ---- *Quis talia fando,*
Myrmidonum, Dolopumve, aut duri miles Ulyssei,
Temperet a lacrymis?

Idem. *Exuvias indutus Achilli*, Quandoque Genitivu Græcus in *us* desinit. Ut hæc Echo, hujus Echus.

Nominativi terminationes in tertia declinatione sun circiter septuaginta & una. Literæ terminales undecim a e o c d t l n r s x. Litera terminalis, est ultima dictio nis litera. Terminatio, est ultima dictionis syllaba. Ter minationes per ordinem ponentur, cum literis termina libus.

A, ut Malagma, *a softning plaister*. Scomma, *a mock*.

E, ut Conclave, *a secret Chamber*.

O, ut Pernio, *the mowles*. Petaso, *a gammon of bacon*.

C, post a, ut lac : vel post e, ut Halec.

D, post i, ut David : & u, ut Bogud propria virorum.

L, post quinque vocales : ut sal, mel, vigil, sol, Consul.

N, post omnes vocales præter u, Titan, Siren, Delphin Dæmon.

R, post omnes vocales cum y Græco, ut par, ver, Gadir Cor, Fur, Martyr.

S, post omnes vocales cum y Græca, & æ, ac au diph thongis : As, pes, lis, flos, mus. Mys proprium viri, genitivo Myos : æs, laus, fraus.

S, post sex consonantes, b l m n p r. Et rursum.

Bs, post omnes vocales, sed inter u mediat r : ut trabs, cœlebs, libs, i. ventus Africus : & quod y Græcum habet chalybs, scrobs, urbs.

Ls, post u, ut puls, mollis cibus, ex farina & lacte, ve caseo, vel ovo & melle, qua pro pane veteres utebantur.

Ms, post e tantum : ut Hyems.

Ns, post omnes vocales præter i: cum y Græca, ut glans dens, mons, Aruns proprium viri. Tiryns.

Ps, post omnes vocales cum y Græca, præter u : ut Læ laps, canis nomen apud Ovidium. Seps, Ips, i. vermiculu qui cornua vitesque prærodit. Ops, Dea terræ. Gryps volucris maxima & rapacissima, *a Griphon*. Unum es habens r ante ps, quod est stirps.

Rs, post omnes vocales, præter i : ut Ars, iners, mors Tiburs.

T, post u tantum, ut caput, sinciput, occiput.

X, post omnes vocales cum y Græca, & *æ* & *au* diph thongis, ut pax, rex, pix, nox, nux, styx, fæx, faux.

X

X, post tres consonantes l n r.

Lx, post a tantum, ut calx, falx.

Nx, post omnes vocales præter *e* & *o*: ut Lanx, vas latum & rotundum, in quo caro aut aliud esculentum mensæ infertur, *a plate*. Meninx, septunx. Lynx, bestia quædam cum y Græca in posteriore syllaba.

Rx, post *a* & *e* tantum: ut arx ab arceo, quia arcet, id est prohibet hostes accedere, *a castle*. Merx, res venalis, *merchandise*. Plaut. Proba merx, facile emptorem reperit.

GENITIVORUM TERTIÆ FORMATIONES.

Semper *a* mittit *atis*. Vertes *e* per *is* genitivo.

Nomen in *a* facit genitivum addita *tis*: & omnia in *a* tertiæ, sunt nomina Græca neutri generis. Ideo more Græco faciunt in genitivo etiam *os*: ut Doma, domatis vel domatos: domus, *an house*. Aroma, *spyce*. Dogma, *an opinion*. Thema, positum, aut positio, *a proposition*. Toreuma, *a graven work*.

Vertes e per is, &c. Nomen in *e* vertit *e* in *is* in genitivo: ut mantile mantilis, *a servet*. Ovile ovilis, *a sheep-fold*. Equile, *a stable*. Caprile, *a goat-lodge*. Bovile, *an ox-stall*. Porcile, *a swine-sty*.

Addito *nis* post *o*. Dat *inis* muliebre *do*, *goque*,
Virgo, *ordo*, *margo*, cum *cardine*, *Apollo*, *Cupido*,
Turbo, *homo*, ceu *nemo*; tamen *unedo postulat* onis.

Nomen in *o* facit *onis*: ut Aquilo aquilonis, *the north, or north-wind*. Pero peronis, *an up land shoe*.

Excipiuntur à regula, fœminina in *do* & in *go*, quæ faciunt *inis*: Capedo capedinis, *a lame-vessel*. Intercapedo, *a distance*. Libido, *lust*. Hirudo, *a loch leech*. Hirundo, *a swallow*. Salsugo salsus humor, *pickle*. Propago, vitis ramus terræ infixus, & progenies, *a linage*. Fuligo, *soot*. Albugo *the white of the eye, or egg*. Croceum ovi, dicitur vitellus. Ferrugo, *the rust of iron*. AErugo, *the rust of brass*. Ferrugo est etiam panni similis color, *russet*. Item hæc dant *inis* Virgo Virginis, *a virgin*. Ordo ordinis. Item margo, cardo,

Cupi-

Cupido, nota sunt ex generibus, Apollo, Sol, Turbo turbinis, *a whirle-wind.* Etiam quicquid acutum est deorsum turbo dicitur, à forma lusorij instrumenti, quo pueri maxime delectantur. Tibul.

Namque agor, ut per plura citus sola verbere turbo:
Quem celer assueta versat ab arte puer.

Homo hominis, nemo neminis. A fœmininis in *do* & *go*, unicum excipitur. Quod est Unedo unedonis *a crab tree.*

Enis habent *Anio, Nerio. Caro* dat tibi carnis.

Anio à niminativo rariore Anien obliquos mutuatur, est autem fluvius in agro Tiburtino. Nerio Nerienis, uxor Martis, Caro carnis, *flesh.*

Græca velut *Dido* muliebria, sic modò flectes:
Us capiat patrius: reliqui dant *o* bene casus.

Nomina Græca fœminini generis faciunt genitivum in *us*, reliquos obliquos in *o*, Dido Didus, Io Ius. Sappho Sapphus. Calypso Calypsus: Sic Calisto, Pero, Drymo, Partho, & cætera mulierum vel Nympharum propria & Dearum: velut Clio Clius, una musarum, Clotho Clothus, una Parcarum. Argo Argus, nomen navis. Veteres declinabant hæc nomina: ut sermo sermonis, quod Quintilianus non probat. O genitivi penult. producit, ut sermo sermonis, nisi apud græcos in *on* desinens corripiat, ut Agamemnon Agamemnonis, proprium viri. Sic Gentilia quædam, ut Vangio Vangionis, Saxo Saxonis, &c. Inis corripitur, ut Virginis, Enis producitur, ut Anienis, Nerienis, ab antiquissimis etiam correptum, teste Gellio.

Davidis, halecis, lac lactis, Bogudis effer.

Halec facit halecis penultima longa, Lac facit Lactis, David Davidis. Bogud Bogudis, penultima brevi.

Additur *is* post *l*. Sed *lis* jungunt sibi *mel*, *fel*.

Nomina in *l* literam desinentia assumunt in genitivo *is*, ut Sal salis, Animal animalis: corpus sentiens. Hic & hæc animalis & hoc animale, ad animal pertinens, Vectigal, tributum

butum vel redditus, *Toll.* Cic. Non intelligunt homines quantum vectigal sit parsimonia. Michael Michaëlis, Bel Belis, Idoli nomen. Mel & fel addunt genitivo *lis*: ut Mellis, Fellis. Neutra in al cum el & sol penultimam genitivi producunt, ut animalis, Michaëlis, Solis, reliqua corripiunt, ut Hannibal Hannibalis, Hiempsal, Hiempsalis, Hasdrubal Hasdrubalis, propria virorum. Sal salis, quamvis olim etiam fuerit neutrum. Vigil vigilis. Præsul Præsulis.

Additur *is* post *n.* tamen *on* quandoque dat *ont is.*
Donat *inis* neutrum, *pecten*, *flamen*, *cano* natum.

Nomen in *n* desinens facit genitivum adjecta *is* syllaba: ut Titan Titanis, frater Saturni, i. Sol. Pan, Panis aut rectius Panos, quia Græcum est, ut à genitivo hujus nominativi panis distet, Sic malim dicere in accusativo Pana quam Panem. Delphin Delphinis, Agon Agonis, i. certamen, *a deadly conflict.* Canon, id est regula, *a rule*: Quidam in on faciunt genitivum in ontis: ut Phaëthon Phaëthontis filius Phœbi, Charon Charontis portitor inferni. Acheron Acherontis, Phlegethon Phlegethontis, fluvij infernales. Pauca sunt ejusmodi nomina appellativa: ut Bison Bisontis, *a buffel or wild ox.* Chamæleon Chamæleontis, animal quod solo vento dicitur pasci, & herba quædam. Horizon Horizontis visus nostri terminus, *the utter bounds of our sight*, Neutra in *en* faciunt genitivum in *inis*, ut Numen numinis, Deus vel divina potestas, *the Godhead.* Sumen & abdomen, *swins seam.* Gluten, *bird lime or glew.* Bitumen, *plaister.* Flamen, sive neutrum est pro flatu, *a blast of wind*, sive masculinum pro Sacerdote, flaminis facit, *a priest.* Sic pecten pectinis, & omne compositum à verbo cano: ut Tubicen, Lyricen. *En* producit genitivi penultimam, nisi faciat *inis*: tum corripit. *In* producit genitivi penultimam. *On*, modo producit: ut Simon, Babylon, modo corripit: ut Dæmon, Canon: in paucis variat, ut Ægæon, Orion, certiorem regulam de *on* non habeo.

R capit is patrio, Far farris postulat. *Hepar*
Hepatos efficiet, *cris* mobile *cer* dat, ut *acer*,

Ac *Alacer*. *Bris* dant *imber* cum prole, *saluber*,
Et *celeber*, Per *tris ter* formes omne Latinum,
Et *pater* & *mater*, *linter*. Dat eris *later*, & *cor*
Cordis; *Iter tineris*: *Iovis* optat Jupiter usque,
Robur oris, *Jecur* atque *femur*, tibi præbet *eburque*.

Nomina tertiæ in *r* desinentia adjiciunt genitivo *is*: ut Altar altaris, *an altar*. Specular, *a window*. Pulvinar, *a cod*, Torcular, *a wine preß*. Subligar, *a garter*. Agger, *a rampart or bulwark*. Rancor, *mowling, or rottenneß*. Mucor, *hair mowling*. Vapor, *vapour or smoak of the earth*. Fulgur fulguris, *fire-flaught*. Sed fulgor est splendor.

Excipiuntur multa à regula. Nam Far gemino *r* facit farris, *all kind of corn*. Hepar hepatis vel hepatos, latinè jecur, *the lever*. Tria adjectiva: Alacer, volucer, acer, faciunt *eris*: quibus addes mediocer, si inveniatur. Acer pro arbore aceris facit. *Bris* dant saluber, celeber, imber, cum compositis September, October, November, quæ sunt mensium nomina. Imber, *a showre*: Omnia latina in *ter* faciunt tris: ut Fratris, ventris. Uter utris, *a bottel*. Item tris Græca, Pater, Mater, & linter. Cætera in ter Græca, *eris* habent per regulam: ut AEther ætheris, *the fire or heaven*: Character, *a figure or mark*. Clyster, *a clyster*. Crater, *a cup*, Later quamvis Latinum sit in *ter* desinens, non facit tris sed eris, *a tyl-stone*. Cor cordis facit. Iter itineris à nominativo olim usitato itiner. Jupiter facit jovis, ab antiquo nominativo Jovis. Quatuor in *ur* faciunt *oris*: robur roboris, fortitudo & quercus durissimæ species, *strength*. Jecur jecoris vel jecinoris, tanquam à veteri nomine Jecinus, *the liver*. Femur femoris, *the thigh*, ut femur anserinum, gallinaceum, anatinum, leporinum, cuniculinum. Ebur eboris, os vel dens elephantis, *Ivory*: Ar penultimam genitivi producit in neutris: Cum Nar, demito nectar, jubar, hepar, par, quæ corripiunt: & omnia in *ar* quæ non sunt neutra, ut Cæsar Cæsaris. *Er* corripit penultimam, ut mulier, æther, aër. Cætera Græca producunt, veluti Iber, crater, Character, Clyster, quibus unum latinum addes, quod est Ver. Ir corripit, ut Gadir, Martyr. Or producit penultimam genitivi, ut Color, Soror. Tol-

luntur.

luntur æquor, marmor, memor, arbor, bicorpor, tricorpor, indecor, dedecor, & si qua sunt ejusdem derivationis alia, cum Græcis : ut Hector, Antenor, Rhetor, & Castor, tam appellativum quam proprium. Author tamen producit tantum. Vr corripit tantum : ut Fulgur, guttur. Excipitur unum, quod est fur furis.

As interponit ti. *Mas* maris, *as* dabit assis,
Hoc *vas* vasis habet. *Vas* hic vadis. *Antis* habento
Mascula Græca: volunt per *adis* non mascula poni.

Nomen in *as* desinens facit genitivum, interponendo syllabam *ti* inter *a* & *s*: ut Simultas, simultatis, *privy hatred.* Pravitas pravitatis, *wickedneß.* AEquitas, *righteousneß.* Mæcenas, optimi viri nomen, qui Virgilium, Horatiumque & alios doctos opibus juvit. Hinc docti, dites patronos Mæcenates appellant. Mart.

Sint Mæcenates, non deerunt, Flacce, Marones.

Excipiuntur à regula Mas, Maris, As assis, hoc vas vasis: hic vas vadis, & græca masculini generis, quæ faciunt antis : ut Elephas elephantis. Sic Gigas, Adamas, Atlas, Pallas, Pallantis vel Pallantos, Euandri filius, &c. Reliqua græca non masculini generis faciunt adis vel græcanicè ados, ut Pallas Palladis vel Pallados, Dea sapientiæ, *the Goddeß of wisdom.* Hic aut hæc Arcas Arcadis vel Arcados, Cyclas cycladis, *a womans gown.* Hebdomas numerus septenarius: Latine septimana, spatium septem dierum, *a week.* Decas, numerus denarius. Olympias, lustrum sive quinquennium, *five years space.* Lampas, *a lamp.* As producit penultimam genitivi; ut Mæcenatis, nisi Anas anatis, *a duck.* Corripiuntur cum isto maris. Vadis, & quæcunque adis habent.

Es mutabis in *is*. Græcus dat multa per *etis*:
Adde *quies, locuples, mansues.* Per *etis teges* exit,
Et *seges, interpres, præpes, pariesque, abiesque,*
Indiges atque *aries, perpes, teres*, ac *hebes* addo.

Nomen in *es* desinens mutat *es* in *is*; ut Labes labis, *a blot.* Strages, *a discomfiture or overthrow:* Ventus fecit stragem arborum: Cædes, *slaughter.*

Exci-

Excipiuntur à regula multa Græca, quæ habent *etis* p
nult. longa, ut Tapes tapetis; Sic Cres, lebes, magnes,
plurima propria virorum: ut Chremes, Hermes, Lache
Thales. Horum quædam manent quandoque sub regul
ut Chremes, hujus Chremis vel Chremetis, Terent. *Pu
rum inde abiens conveni Chremis.* Idem. *Chremetem salve
jubeo.* His adduntur Latina. Quies, quíetis, *rest.* Loc
ples locupletis, dives, quasi loculorum plenus, *rich.* Ma
sues mansuetis, *meek.*

Quædam faciunt *etis* penultima brevi, ut Teges tegeti
a mat. Seges, *growing corn.* Interpres, *an interpreter
treuchman.* Præpes alte & sublime volans, *light in flyin*
Abies, *a fir tree.* Indiges, homo post mortem inter div
relatus. Perpes, i. pepetuus, *continual.* Teres rotundus cu
longitudine, *round and long.* Hebes, *dull.*

Dic *Verres verris, vates vatis.* Per itis fit
Communis generis non dictum, sive marini.
Pes dat *edis.* Natum *se deo* dat *idis*: volet *edis*
Hæres, ut *Merces*: Cererisque *Ceres* retinebit.
Æs æris, *præs prædis* habet: diphthongus utrique ef

Verres facit verris, Vates vatis, *a Prophet or Poet.* Rel
qua masculini generis aut communis, de quibus nihil d
ctum est, mutant *es* in *itis* penult. brevi, ut Poples popliti
Miles militis. Sed pes facit Pedis, sic composita, compe
bipes, &c. Composita à sedeo faciunt *idis* penult. brev
Obses obsidis, qui vel quæ ob fidem pignori datur,
pledge. Deses, *swier.* Claud. *Desidis aurigæ non audit cu
rus habenas.* Hæres facit hæredis penult. longa, *an hei*
Merces mercedis penult longa, *a reward.* Juven. *Noss
volunt omnes, mercedem solvere nemo.* Ceres Cereris, De
frugum, *the Goddess of the corn.* Æs æris, præs prædi
diphthongon æ habent, præs, est fidejussor in lite numma
ria, *a cautioner.* Auson.
Quis subit in pœnam capitali supplicio? vas.
Quis cum lis fuerit nummaria, quis dabitur? præs.

Is non mutabo. dant *dis*, *cuspis*, *lapis*, atque
Plurima Græca: Facis per *ios*, vel *eos*, vel *yos*, vel

Enti

Entis, Græcorum quædam. *Charis* at *charitis* vult.

Nomen in *is* habet genitivum similem nominativo: ut hæc vis, hujus vis significat virtutem, fortitudinem, & violentiam. Hic panis hujus panis, sic ovis, pestis, vectis, &c.

Excipiuntur lapis & cuspis, quæ abjecta *s* litera capiunt *dis*: ut lapidis, cuspidis. Cuspis, *the point of a spear.* In *idis* vel *idos* genitivum faciunt plurima Græca, ut Cassis cassidis, fœminini generis, id est galea. *an helmet.* Aliud est nomen masculini generis non crescens. Hic cassis, hujus cassis; id est rete, *a net.* Aspis aspidis, *a kind of serpent.* Pyxis, *a box.* Pyramis, *an high tower small above.* Chlamys per y Græcum vestis militaris, *a souldiers cloke.* Paropsis, *a plate.* Absis absidis, curvatura vel arcus in muro & rotæ testudo in qua figuntur radij, *the round of a cart wheel.* Syrtis Syrtidos, aliquando etiam Syrtios, locus in mari periculosus propter multitudinem arenæ, *dangerous sands in the sea.* Item *idis* habent nomina in *is* patronymica & formam patronymicorum habentia uti sunt in *is* librorum nomina: ut Æneis, Thebais, Achilleis. Et gentilia: ut Colchis, Sunamitis, Moabitis. Et omnia fœminina quorum masculina in *a* vel in *es* desinunt: ut Poëtis, Prophetis, Nautis, &c. Item nomina virorum, ut Paris, Adonis, Daphnis, Alexis. Item mulierum Propria: ut Mysis, Lais. Quædam fluviorum nomina: ut Tybris, Phasis, Tigris, tam pro animali velocissimo & truculentissimo, quam pro fluvio, in genitivo Tigridis vel Tigris. Sic plura possunt genitivum nominativo similem habere: ut Adonis hujus Adonidis vel Adonis. Paris hujus Paridis vel Paris.

Dixi notanter, plurima Græca, non omnia, quia multa genitivum nominativo similem efficiunt: ut Tyberis trisyllabum, hujus Tyberis, & est idem quod Tybris. Charybdis, quidam periculosissimus in mari locus, *a dangerous place in the sea.* Lachesis, una Parcarum. Charis peculiarem formam habet faciens Charitis, sed rarius in singulari numero reperitur. Tres enim erant Charites à Latinis Gratiæ dictæ, *Facis*, &c. Quædam Græca faciunt genitivum in *eos* vel *ios*: quædam etiam in *yos* per y Græcum: paucissima in *entis*, De eos vel ios: ut Metamorphosis, Metamorphoseos vel Metamorphosios, Metamor-

tamorphosis est transformatio, *a change*. Hæresis, se *a sect*. Polis. urbs, *a town*. Hinc Nicopolis, Heliop Constantinopolis, &c. Poësis opus Poëticum. Gen generatio, *a genealogie*. Basis, *a pillar*. Parænesis, adn nitio, *an advertisement*. Nemesis, Dea superborum ul Quæ omnia Latinis sine crescentia nonnunquam effe tur. De yos: ut Chelys Chelyos, *an harp*. Erin Erinnyos furia infernalis. Tethys, Tethyos, est Dea m uxor Oceani. At Thetis Thetidis cum aspiratione in ma & i Latino in secunda syllaba, mater fuit Achi Tiphys viri nomen, ut Capys. De entis, ut Simoi moentis, fluvius Troiæ. Pyrois Pyroentis, unus equo Solis.

Quod dedit *er*, dat *eris*. Quod in *n* fuit, ut prius effo

Pauca nomina in *is*, faciunt genitivum in *eris*: quia o terminabantur in *er*: Pulvis pulveris. Cinis cineris. O pulver, ciner. Vomis eris, vel etiam nunc vomer vom Itaque in his tribus, proprij obliqui exolẽverunt. Duo in *is* vel in *r* desinentia pro utraque terminatione prop obliquos retinentia, ut hic Cucumer, hujus cucume Cucumis, hujus cucumis. Hic hæc hoc puber, puberis hic & hæc pubis & hoc pube, hujus pubis, id est matu ad generandum, *ripe of age to engender*. *Quod in n* Nomina in *is* desinentia quæ etiam in *n* literam desi reperta sunt, servant regulam de *n* litera; ut Sanguis sanguinis penultima correpta, quia olim dicebant hoc guen, hujus sanguinis. Pollis pollinis, quia etiam di pollen pollinis. Multa Græca faciunt genitivum *inis* nultima longa, quia nominativus per *in* efferri potest Delphis Delphinis, Eleusis Eleusinis, oppidi nomen Salamis, Salaminis, quia dicimus etiam Eleusin, Salam Trachys vel Trachyn cum y Græco Trachynis, Bœ urbs: Sic Phorcys Phorcynis proprium viri, & A Atynis.

Dis, *lis*, dant *itis*, cum *Samnis*: junge *Quiritem*.
Glis solum *gliris*, *semis semissis* habebit.

Quatuor in *is* habent *itis* penult. longa: ut Dis Di Lis litis, *discord*. Samnis samnitis. Quiris quiritis,

ilia nomina. Hic & hæc dis & hoc dite, id est dives, invenitur rarius, *rich*. Glis pro animali gliris facit, *a raton*. Glis glitis pro tenaci terra, & glis gliſſis pro lappa, barbara ſunt. Semis à ſemi & as (eſt enim dimidium aſſis) ſemiſſis facit. Is genitivi penultimam in creſcentibus corripit: ut lapis lapidis. Tolluntur in *is* quorum nominativi terminatio etiam eſt in *in*: ut Delphis, cum Pſophis Pſophidis, oppidi nomine, & Crenis Crenidis, Nymphæ nomine. Et Lis, Dis, Samnis, Quiris, Glis, Simois, Pyrois.

Os ti interponit. *Glos*, *mos*, *flos*, *ros* facit *oris*.
Quod dedit *or* faciet veluti prius. Oſſis *os* optat.
Os oris, *Custos custodis*, *Bos bovis*: *Ois*
Thos, *Minos* & *Tros* capiunt: quibus additur *heros*.

Nomen in *os* facit genitivum interponendo ſyllabam *ti* inter *o* & *s*, & ita facit *otis*: ut Cos cotis, Sacerdos ſacerdotis. Sic Dos, Nepos, Monoceros, id eſt, Unicornis, beſtia in fronte cornu habens, *an Unicorn*. Rhinoceros, animal in naſo cornu habens. Excipiuntur à regula glos, mos, flos, ros, quæ faciunt *oris*: ut gloris, moris, floris, roris, Glos eſt mariti ſoror vel fratris uxor, *a good ſiſter*. Mos, *in uſe*. Flos, *a flower*: habent etiam *oris* quæ in *or* quoque deſinunt: ut Odos odoris, Vapos vaporis, vapor, fumus ex humidis calefactis ſurgens. Lepos leporis vel lepor, id eſt, venuſtas vel jucunditas in factis aut verbis, *a pleaſant ſaying or doing*. Honos vel honor, *honor*. Cic. Honos alit artes. Arbos vel arbor, *a tree*. Virg. *Nunc omnis parturit arbos*.

Os oſſis, & os oris ſatis patent. Ita & cuſtos cuſtodis, Bos bovis: Quædam Græca faciunt genitivum *ois* penul. longa, ut Thos Thois, animal ex luporum genere, Minos Minois, Cretenſium Rex fuit juſtiſſimus, ideo à Poëtis dicitur eſſe animarum Judex. Tros Trois fuit Trojæ Rex, & capitur pro Trojano perſæpè apud Virgilium, Heros, homo nobiliſſimus, *a noble and excellent man*. Quales dicuntur fuiſſe Hercules, Hector, Perſeus, Talis fœmina dicitur Herois Heroidis, vel heroine heroines. Os otis, & oris producuntur undique præter compos compotis, & Arbos Arboris

Cuſtos

Custos custodis producitur, corripitur vero bovis.

Us tibi mittit *oris*. *Pejus* ceu pejor habebit.

Us facit *oris* penult. brevi: ut Corpus corporis Comparativa faciunt *oris* penultima longa. Ut ea quæ in *or* desinunt, veluti pejus pejoris. Exempla principalis regulæ pauciora ferme sunt quam ea quæ excipiuntur, sed quia parum interfuisset, nolui mutare regulam. Exempla itaque sunt, Lepus leporis, Frigus frigoris. Corpus, *a body.* Decus, *honesty*. Dedecus, *dishonesty*. Littus, *the shoar*. Fœnus, *ocker*. Aliquando pro quocunque lucro ponitur, Tempus, *Time or the temple of the head.* Virg. *Cava tempora pulsat*. Nemus, *a wood*. Pectus, *the breast*. Tergus, *an hide*.

Virg. *Tergora deripiunt costis & viscera nudant.*

Tergum vero est dorsum, *the back*. Facinus, factum sive bonum, sive malum, *a dead*. Ter. Non fit sine periculo facinus magnum & memorabile. Pecus pecoris, quando est neutri generis, fœminini generis, pecudis facit. Pignus & fœnus etiam faciunt *eris*, sed utrumque rectius habet *oris*, ut sequitur.

Dant eris *hulcus*, *olus*, *vellus*, *venus*, & *genus* atque
Viscus, *acus*, *fœdus*, *scelus*, & *cum pondere*, *vulnus*,
Munus, *onus*, *sidus*, *latus*, ac *opus*, & *vetus addo*,
Et *funus*, *rudus*. Sed *oris vel eris* dare *pignus*,
Ut *fœnus* dicunt: melius per *oris* fit utrumque.

Quædam nomina in *us* mutant *us* in *eris* penult. brevi, ut hulcus hulceris, *a byle*. Olus, *cail, or all kind of herbs eatable*. Vellus velleris, *a fleece of wool*. Venus veneris, Dea amoris. Genus generis, *a kind or kindred*. Genus mortis, genus vitæ, viscus visceris, *the bowel*. Viscus & viscum, secundæ, *glew*. Acus aceris, *chaff*. Fœdus, *a paction or band*. Scelus, *a great crime*. Pondus, *a weight*. Vulnus, *a wound*. Munus, *a gift or office*.

Virg. *Susceptum perfice munus*. Onus, *a burden*. Sidus, *a star*. Latus, *the side*. Opus, res facta: ut carmen est opus Poëtæ, *a work*. Vetus, antiquus, *old*. Hinc vetulus, Vetustus. Funus, cadaver & exequiæ & mors, *a burial*. Rudus, *a lump*

a lump of fallen stones. Pignus, *a pledge.* Et pignora per metaphoram filij dicuntur. Ovid.

Dulcia sollicitæ gestabant pignora matres.

Item pignus est quod deponitur apud sequestrum. Virg.

---- Tu dic mecum quo pignore certes?

Uris habet *tellus*, veluti monosyllaba: *grus*, *sus*
Dant *uis*. *Intercus* dat *utis*, *Liguris ligus* optat.
Dat *pecus* hæc *pecudi*,: loca græca feruntur in *untis*.
Pus ortum dat *odis*: *subscus*, *incus*, *palus*, *udis*.
Utis fœmineum reliquum. *Laus*, *frausque* dat *audis*.

Tellus & monosyllaba in us, habent uris penult. longa: ut Tellus telluris; Dea terræ, & ipsa terra, *the earth, or the Goddeß of the earth.* Jus juris, quod natura, aut civitas, aut gens jubet: & liquor eorum quæ coquuntur, *the broth of any sodden thing.* Hinc jurulentus & jussulentus; jure coctus: caro jurulenta, quæ cum jure apponitur: sic piscis jurulentus; Pus puris, *worsom.* Contra monosyllaborum regulam grus gruis facit, sus suis. Intercus intercutis morbus inter cutem latens, *hydropsie.* Ligus proprium viri aut aliquis ex Liguria, in his penult. genitivi corripitur. Quædam græca nomina locorum mittunt genitivum in *untis.* Opus opuntis Achaiæ oppidum. Hydrus hydruntis, alterius oppidi nomen. Cic. Ad Hydruntem ludibundi pervenimus. Eodem modo habent Anthemus, Cerasus, Trapesus, Hierichus, Phycus, Philus, Amathus, Sipus, & plura, ut ex Poëtis Historicisque cognosces. Composita à pus, id est pes, Græca sunt, & faciunt in genitivo podis penultima brevi: ut Tripus tripodis, Oedipus, Oedipodis. Dicitur etiam Oedipus Oedipi. Plaut. Isti orationi Oedipo conjectore opus est, qui Sphingi interpres fuit. Tria faciunt *udis* penultima longa. Incus incudis, Subscus subscudis, palus paludis. In quo nomine posteriorem syllabam *us*, in versu correptam esse intelliges, vel quia uti oportuit licentia, vel s literæ interemptione, juxta veterem morem. Reliqua in *us* fœminini generis faciunt *utis* penultima longa: ut virtus virtutis. Sic salus, juventus, &c. Fraus fraudis, laus laudis.

Vult *i* seri medio (*b*, *p*, si præit *s*) genitivi.

Nomina

Nomina in bs aut ps faciunt genitivum inter ponend inter bs aut ps vocalem *i* : ut trabs trabis, stips stipis, n mulus, *a penny*, ut pauper mendicat stipem.

E per *i* mutabunt polysyllaba: dat *cupis auceps*.

¶ Polysyllabs habentia *e* ante *bs*, aut *ps*, mutant *e* in *i* bre in genitivo: ut particeps, participis, Cœlebs cœlibis, vive absque conjuge, etiamsi caste non vivat, *an unmarried ma or woman*. Horat. lib. Epist. 2. v. 88. *Melius nil cœlibe viu*

Hic adjectivi naturam habet. Secus est de monosylla bis: ut seps sepis. Auceps autem facit aucupis, & est q aves capit, *a fowler*.

Dic *hyemis, pultis, capitis*. *Cipitis* dabo proli.

Hyemis, pultis, capitis, genitivi sunt ab hyems, puls, c put. Composita à caput faciunt cipitis sive in *t* desinan ut sinciput, occiput, cipitis : sive in *ps*, ut Anceps ancipiti Biceps bicipitis, præceps præcipitis. Anceps est dubius v incertus, *doubtfom*. Anceps gladius, utrinque scindens, *two edged sword*. Præceps, in caput deorsum cadens, aut i consideratus & nimium festinus, *falling downward or has*

Ns aut *rs*, *s* demens, *tis* dabit aptè.

Nomina in *ns* aut *rs* faciunt genitivum dempta *s* & a dita *tis*: ut animans animantis. Ars artis. Duo sumu aspirationem in obliquis, ut Tiryns Tirynthis, Herc patria, & Elmyns Elmynthis, vermiculus in utero pu rorum.

Dis vult *glans*, *nefrens*, capitis *lens*, & folium *frons*,
Libraque cum *pendo*, & quod *cor* faciet tibi nomen.
Untis habento *quiens* & *iens*, legem *ambio* spernit.

Pauca nomina habent *dis*, ut Glans glandis. Sic comp situm ejus Juglans juglandis facit : dicitur, quasi Jo glans, *a walnut*. Glans, *an acorn*. Ovid *Quernea glans* *cta est utiliore cibo*. Nefrens nefrendis, porcellus est, te Varrone, per ætatem fabam frendere ; id est frangere no dum potens, *a little grise*. Lens lendis pro pediculi pull *nite*. Ut lendinosus, cui multæ sunt lendes, *full of nites*. prolegumine quodam Lens lentis dicimus. Unde le

go macula faciei ad lentis similitudinem *a fairntickle.* Len-ginosus, *fairntickled.* Frons frondis, folium est, *the leaf of a tree.* Frons frontis capitis pars anterior à radice capillorum usque ad supercilia, *the fore-head.* Libripens à libra & pendo pro pondero, est militum stipendiorum, hoc est stipis ponderandæ pensator, teste Plinio, *a weigher.* Composita à cor, misericors, misericordis, concors, discors, & vecors, id est stultus.

Untis habento quiens, &c. Quod dictum est de nominibus in *ns*, intelligendum est etiam de participijs ejusdem terminationis, quæ eodem planè modo rejecta *s*, addunt *tis*; ut amans amantis, timens timentis. Excipiuntur duo non tantum *s* in *tis* mutantia Quiens queuntis: qui quit, id est potest, iens euntis: Sic nequiens nequeuntis, rediens redeuntis, & cætera verborum ab eo compositorum participia. Sed ambiens ambientis facit contra legem compositorum.

X in *cis* muto. Per *gis*, *lex*, *frux*, *aquilex*, *Rex*,
Grex, *remex*, flecto: cum Græcis addito multis,
Impetigem. Conjunx n tollens conjugis edet.

Nomen terminatum in *x* mutat *x* in *cis* in genitivo: ut Arx arcis, Merx mercis, Radix radicis, *a root.* Pollux viri proprium.

Excipiuntur à regula quæ *gis* pro *cis* faciunt: ut Lex legis, jus scriptum, *the Law.* Frux frugis, *all kind of eating fruit.* Per metaphoram transfertur etiam ad alia. Quint. Illud ingeniorum velut præcox genus non temerè unquam pervenit ad frugem, Aquilex aquilegis, *a well maker.* Rex regis, Grex gregis, remex remigis, qui remigat, id est remos agit, *a rower with oars.* Remus, *an oar.* Impetix; sive impetigo, *a ring-worm.* Et ab impetu nomen habet.

Serenus,

Si vero vitium est quod ducit ab impete nomen,
Hoc matutina poteris cohibere saliva.

Conjunx conjugis, *n* habet nominativus, quam genitivus abjicit.

Cum græcis addito multis, &c. Sumunt etiam *gis* vel *gos*, suo more plurima Græca: ut Oryx orygis, vel orygos: Sphinx sphingis vel sphingos, animal est pilosum quod quia homini non absimile est, inter simias ponunt. Vulgatum

tum sphingis extat ænigma animal esse quoddam ma[illegible]
quadrupes, meridie bipes, vesperi tripes, quod de homi[illegible]
interpretatus est Oedipus.

E per *i* mutabunt polysyllaba: quam retinebunt
Myrmex & *vervex, aquilex, halexque, resexque*
Atque *lelex, Celex,* ctilis optat habere *supellex.*
Dic *senis & noctis, nivis.* Actis paucula servant,
Testis *Hylax,* solumque *Briax* formatur in axis.

Polysyllaba in *ex* mutant *e* in *i* in genitivo singulari: [illegible] Remex remigis. Apex apicis id est rei summitas: ut ap[illegible] literæ, apex galeri, apex scientiæ. Vortex vorticis pro q[illegible] nunc sæpius vertex verticis dicitur: est, teste. Quint. co[illegible] torta in se aqua, *a whirle pool*; vel quicquid aliud simili[illegible] vertitur, ut ventus. Hinc transfertur ad montis, aut capi[illegible] summitatem; *the top of an hill, or crown of the head.* Ca[illegible] dex candicis, sive codex codicis, *the stock of a tree or a boo[illegible]* Monosyllaba retinent *e*, ut Lex, Rex. Pauca polysyllab[illegible] etiam retinent *e*, Myrmex myrmecis; servi nomen ap[illegible] Apuleium; Vervex, castratus aries, *a wedder.* Aquilex aq[illegible] legis, Halex halecis Resex resecis, id est subsidiarius p[illegible] mes, *a cutted wine branch.* Lelex lelegis, viri & popu[illegible] proprium est. Celex celecis penult. longa, fluvij nom[illegible] Supellex duplex incrementum habet, facitque supelle[illegible] lis, Senex senis, nox noctis, nix nivis. Pauca Græca [illegible] ciunt actis: ut Hylax hylactis, canis nomen. Astyan[illegible] Hectoris filius. Unum invenio habere *axis*, ut Briax B[illegible] axis, statuarij nomen, qui & Briaxis à Plinio vocatur.

Tertius *i* præbet. Quartus fit in *em* tibi casus.

Dativus fit in *i*, accusativus in *em*, ut huic pani, h[illegible] panem.

Crescentem Græci per *a* qua tum sæpe dedere.

Nomina Græca quorum genitivus crescens in *is* vel in[illegible] non purum desinere potest: accusativum similiter cresc[illegible] tem sæpè in *a* faciunt; ut Pæan, i. Apollo & hymnu[illegible] laudem Apollinis, vel alterius, hujus Pæanis, vel Pæa[illegible] huic Pæanem vel Pæana, Lichen Lichena, Dæmon[illegible]

mona, Aër aëra. Crater cratera, Martyr martyra. Quædam licet genitivum in *is* vel *os* purum faciant, nihilominus habent *a*: ut Heros herois vel heroos, hunc heroem vel heroa, Sic Tros Troa. Minos Minoa. Hujusmodi accusativus in *a*. vertitur aliquando in nominativum primæ declinationis fœminini generis: ut hæc Hebdomas, hanc hebdomoda, hæc hebdomada, hujus hebdomadæ. Sic æthera, lampada, cratera. Plaut. *Tene hanc lampadam.*

Im dat *vis*, *cucumis*, *ravis*, *tussis*, *sitis*, atque
Plurima Græca: quibus rectus fit in *is*; sed & *in* dant.

Pauca nomina habent solum *im*; ut vis vim, cucumis cucumim, ravis ravim, *hoarsneß*. Tussis tussim *hoist*. Sitis, *thirst*. Plurima in *is* Græca faciunt accusativum singularem per *im* vel *in*. Talia sunt Alexis, Alexim vel Alexin, & alia virorum propria multa: ut Daphnis, Adonis, Paris. Quædam nomina mulierum, ut Isis, Mysis, Chrysis. Quædam nomina fluviorum: ut Phasis, Tybris, vel Tyberis, Albis; plurima appellativa, ut Phthisis, *consumption*. Pleuritis, *the pleurisie*. Diœcesis, *a Diosie*. Multa eorum quæ *dis* in genitivo habent, faciunt etiam accusativum crescentem *in da* vel *dem*: ut hic Paris, hunc parim, vel hujus paridis, hunc paridem vel parida. Sic Tigris tigridis, Adonis, &c.

Em dat & *im* *buris*, *pelvis*, cum *clave*, *securis*,
Et *puppis*, *turris*, *restis*, sic *febris*, *aqualis*,
Sic *pestis*, *navis*, *torquis* conjunge *bipennim*,

Quædam habent *em* vel *im*: ut Buris hanc burem vel burim, Clavis, clavem vel clavim. Buris, *the stilt of a plough*. Pelvis, *a bason*. Securis, *an axe*. Puppis, *the hinder part of a ship*. Turris, a terrendis hostibus, *a tower*. Restis, funis dicitur, quod quæcunque ligata stare faciat, *a cord*. Febris, *a fever*. Pestis, sæpius pestem facit, *the pest*. Navis, *a ship*. Bipennis, *a two edged chissel*.

Vocativus cujuscunque generis cum accusativo neutri generis, cognoscuntur ex regulis generalibus. Nunc ablativum enucleabo. Habet autem maxima pars nominum tertiæ declinationis *e* solum in ablativo singulari. Quædam *i* solum, nonnulla *e* & *i* simul. Principalis igitur regula est hæc.

Sextus *e* donabit, ceu *pauper*, *sospes*, & *hospes*.
Mobilibus reliquis *e* vel *i* dabo: *plus* cape pluri.
Quod si sit neutrum per *e*, tantum sextus in *i* fit,
Ut *dulcis dulci*: per *e* dat quandoque Poëta.

Ablativus in e desinit: ut Vesper vespere, Lux luce, Tem-pus tempore. Rus rure, Sacerdos sacerdote, Hospes hospi-[te] qui vel quæ hospitio recipit, aut recipitur, *an hostler or gue[st]*.

Ovid. *Vivitur ex rapto, non hospes ab hospite tutus.*

Pauper paupere, *poor*. Papin. *Pugna est de paupere regn[o]*. Sospes sospitis, sanus: plus facit pluri tantum. Omnia ad-jectiva præter pauper & sospes, faciunt ablativum in e vel *i*, ut degenere vel degeneri: ubere vel uberi. Hinc exci-piuntur ea, quorum nominativus neutri generis e habet, qu[æ] ablativum in *i* solum mittunt: ut hic & hæc dulcis & ho[c] dulce, ablativo dulci. Hic campester, hæc campestris & ho[c] campestre, ablativo campestri: poëtæ tamen metri cau[sa] quandoque e pro *i* ponunt. Ovid. in epist. Parid. ad Hel[en]. 15. v. 176. *Hoc mihi (nam recolo) fore ut à cœleste sagitta*

Figar, erat verax vaticinata soror.

Notanda est Servij & Prisciani regula: Substantiva adje-ctivis penitus similia servant *e* tantum: ut Juvenalis, Mar-tialis, Felix, Clemens, Laterensis, Salutaris & similia viro-rum propria. Idem est de appellativis. Volucris adjectivu[m] volucri facit, Volucris substantivum volucre habet. Horu[m] tamen quædam, quia ab adjectivorum natura penitus non de-ficiunt, inveniuntur etiam habere *i*, ut Annalis, annale[,] annali, liber est annorum gesta continens, *a Chronicle*. [Qui] sæpius in plurali reperitur. Sic rivalis rivale vel rivali, q[ui] cum alio eandem amat, *a breek brother*. Ea in quibus su[b]stantivum certum ilico intelligitur, vix e poterunt habe[re]. Itaque molaris, abl. molari solum. Sic natalis, auricula[ris,] ædilis, consularis, sodalis, familiaris, &c. Composita in ab[la]tivis non sequuntur simplicium regulam, quia miserico[rs,] tricuspis, inops & similia adjectiva *i* vel e servant, cum si[m]plicia solum faciant e, Confinis & affinis *i* tantum, ut dul[ci] licet finis & *e* & *i* habeat.

Al vel *ar*, *i* neutris tantum dat, sicut *e*: præter

Si

Sal, jubar, & *nectar, far, hepar* : ait *mare* vates.

Nomina neutri generis in *al*, vel in *ar*, vel in *e* desinentia, faciunt ablativum tantum in *i* : ut Animal animali, Torcular torculari, Cubile cubili, Monile monili, *a neck chain*, Tolluntur Sal sale, Jubar jubare, Nectar nectare, Far farre, Hepar, hepate, Rete facit reti, quod satis indicat plurale retia, ablativum verò rete à masculino nomine retis esse volunt, ut hos ablativos Gausape, Præneste, Soracte, Præsepe à nominativis minus usitatis, Gausapes, Prænestis, Soractes, Præsepis. Poëtæ interdum e pro *i* ponunt. Ovid. Trist. lib. 5. El. 2. *Exiguum pleno de mare demat aquæ.*

Mensibus *i* tantum est: ut queis dat quartus *in*, *im* ve.
Sextus *e* donat & *i*, cum quartus in *em*, vel in *im* fit.

Nomina mensium faciunt abl. in *i* : ut Aprili, Quintili, Sextili, Septembri, Octobri, Novembri, Decembri. Simplex tamen imber habet e vel *i*, ut patebit. Nomina in *is*, quorum accusativus solum in *im* desinit, vel in *im* & *in*, non autem in *em*, faciunt ablativum in *i* solum, ut hæc vis, hanc vim. Abl. hac vi. Hæc hæresis : hanc hæresim, vel hæresin, abl. hac hæresi. Quæ vero habent *em* vel *im* habent *e* vel *i* : ut febre vel febri, turre vel turri. Sic *e* vel *i* capiunt in abl. nomina Græca, quorum accusativus habere potest *em* vel *im* more Latino, & *a* vel *in* more Græco : sed ablativus in *e* genitivi crescentiam sequitur, non ablativus in *i*: ut Tethys, hujus Tethyos, hanc Tethyn vel Tethya. Ablat. hac Tethy vel Tethye, Hic Paris hujus Paris vel Paridis, & Paridos, hunc Parim vel Parin, Paridem vel Parida, Abl. hoc Pari vel Paride.

I vel *e* dant *finis, fustis, pugil,* & *vigil, imber,*
Unguis, avis, postis, vectis cum *nepte, supellex,*
Atque *tridens, classis,* cum *civis* & *amnis* & *ignis* :
Sic anguis, strigilis, strigili, vix *strigile* dicam.

Nomina hic posita habent *e* vel *i* in ablativo : sed sæpius *e*. Pugil qui vel quæ pugnandi artem novit, *a champion.* Vigil. qui vel quæ vigilat, *a watch.* Tridens, sceptrum Neptuni trisulcum, *a three forked scepter.* Classis, navium multi-

multitudo est, *a navy of ships*. Sed metaphoricè transfertur etiam ad alia. Strigilis est instrumentum dentatum, à stringendo nomen habens, abraduntur enim eo sordes & sudores, sive hominum in balneis, sive jumentorum in stabulis, *an horse comb*. Horat. *Furtivâ mutat strigili*.

DE PLURALI NUMERO TERTIÆ.

Rectus in *es* fiet pluralis, jungito quartum.

Nominativus pluralis cui vocativus similis est, cum accusativo in *es* desinit: ut *hi* & *hos* & *O* homines. Fit autem hic casus à genitivo singulari, mutando *is* vel *os* in *es*: ut Ibis, ibidis, ibides. Ibis, hujus ibis, ibes. Tigris, tigridis, tigrides, tigris, tigres.

Cum genitivus *ium* dat, quartus in *eis* quoque fiet.
Tralleis & *Sardeis es* spernunt. Quartus in *as* fit,
Dum per *a* quartus erat, ceu *Dæmonas* atq; *Gigantas*

Nomina quorum genitivus pluralis in *ium* desinit, faciunt pleraque accusativum per *eis*: ut pars partium, has partes vel parteis. Sic treis, omneis, acreis. Tralleis, & Sardeis Græca oppidorum nomina pluralis tantum numeri, nec nominativo nec accusativo *es* habere leguntur.

(*Quartus in as fit*, &c.) Quando accusativus singularis in *a* desinit, accusativus pluralis in *as* terminari potest, ut hanc lampadem vel lampada, has lampades vel lampadas. Sic Dæmones vel Dæmonas, Gigantes vel Gigantas. Heroes vel heroas. Nihil de neutris locuti sumus; nam per regulam generalem habent *a* in nominativo, accusativo, & vocativo plurali: sed quoniam alia quædam habent *ia*, ut animal animalia, alia non, ut corpus corpora, de his pauca afferam.

Quod dedit *i* sexto (nisi comparat) hoc *ia* ponit.
Vult *ia plus* rarò, nunquam *vetus*. Effer *a plus tra*
Vel *stria*. Si solum dat sextus *e*, non *ia* pones.

In nominibus neutri generis, si ablativus desinebat vel in *i* solum, vel in *e* & *i* simul, tunc nominativus, accusativus, vocativus plurales habent *ia*, ut mare, Abl. mari, hæc maria

O maria. Felix, ablat. felice vel felici, hæc felicia, & felicia. Comparativa tantum *a* faciunt, ut meliora, dulciora. Sic vetus vetera non veteria, plus plura, & aliquando pluria, unde complura & compluria, aplustre aplustra, vel aplustria, est ornamentum navis in cacumine mali, *a tackling of a ship.* Quæ ablativum singularem solum in *e* terminant, *a* faciunt: ut Dogmata, corpora: Gausapa vero non à gausape, sed gausapum esse memineris.

Um vel *ium* patrio Latium dat. Græcia vult *on.*

Genitivus pluralis tertiæ declinationis habet Latinè *um*: ut patrum, vel *ium*, ut partium. Græcè etiam habet *on*, ut Epigrammaton, Hæreseon.

Præbet *ium* patrius, si sextus in *i* fuit ante.

Genitivus pluralis in *ium* desinit, si ablativus singularis habuerit *i*, sive *i* solum, sive *i* & *e* simul: ut hoc Ancile, abl. hoc ancili, horum ancilium: fuit scutum breve & rotundum *a round buckler.* Monile monilium. Animal animalium, sic nostratium, vestratium, imbrium, ditium, clavium, concordium, felicium, prudentium, amantium, legentium, &c. Quædam per Syncopen *um* faciunt, maximè ea quæ in *ns* desinunt, ut prudens, innocens, amans.

Tolle *virgil, supplex, opifex, vetus* & *pugil*, & quod
Comparat (excepto *plus*) *artificem, strigilemque*:
Atque *inopem, memorem, consortem* jungito: & ortum
A *Capio*: *dives* quibus additur. *Um* dat *e* tantum.

Excipiuntur à dicta regula quædam *um* solum habentia, licet in Abl. habuerint *i*: ut Vigil vigilum, Supplex supplicum, &c. Et quædam horum *um* putantur habere differentiæ causa propter nomina neutri generis in *um* desinentia, qualia sunt Supplicium, opificium, artificium, consortium, mancipium, municipium, principium, &c. Supplex, id est supplicans & humiliter rogans, *a supplicant.* Opifex, operis effector, *a craftsman.* Artifex, artificiosus, *cunning in any craft.* Plin. *Vir tam artificis ingenij.* Inops, *needy.* Consors, *a marrow or partner.* Exors, id est non particeps, aut non consors, *not participant* ium habet: nisi versus gratia fiat

Syncopa. Comparativa nomina etiam *um* tantum faciunt: ut Melior meliorum, Fortior fortiorum, plus solum facit plurium. Item composita a capio faciunt *um* tantum: ut particeps participum. Sic municeps, &c. A capite verò adjectiva faciunt *ium*, nisi fiat Syncopa, ut Anceps ancipitium, vel per Syncopam, ancipitum. Dives divitum. Sic volunt similia habere per Syncopam, quæ tamen regulariter *ium* habere arbitror, ut Locuples locupletium, vel locupletum. Degener & uber, (licet in ablativo nonnunquam *i* habeant,) nunquam tamen inveni habere *ium*.

Um dat e tantum) Nomina habentia *e* tantum in ablativo singulari, habebunt *um* solum in genitivo plurali: ut pauper pauperum; Sic puber & impuber: quæ licet aliquando adjectivè in singulari sumantur, tamen per *i* in ablativo non reperi. Sex exceptiones sunt ab hac regula, quarum prima est hæc.

As dat *ium* Latiale: magis polysyllaba dant *um*.

Nomen Latinum in *as* desinens, facit genitivum pluralem in *ium*: ut Mas marium, Vas vadium, As assium, polysyllaba melius per Syncopam efferuntur, tam in prosa quam in carmine: ut civitas civitatum, vel civitatium. Dixi Latinum, quia Græca solum *um* faciunt: ut Arcas, Arcadum, Atlas Atlantum.

Donat *ium*, *samnis*, *linter*, *caro*, *dos*, *uter*, *os*, *os*,
Glis, *faux*, *nix*, *nox*, *cor*, *lis*, *cos*: quodque *unica* donat,
S quoque non crescens, velut *ns*, junge *Quiritem*.
Excipis inde, *canis*, *juvenis*, *panis*, *volucrisque*,
Et *vates*, *proles*, *soboles*, fortè *indole* juncto.
Donat *ium* cum *mure*, *cohors*: monosyllaba junge,
Consona bina tenet si finis. Finge priorem
Tantum plurali numerum. Signato figuras.

Ium habent hæc nomina in genitivo plurali: Samnis samnitium, Linter lintrium, Caro carnium, Dos dotium. Sic Cos cotium, Uter utrium, Os ossium, Os orium, si genitivum pluralem habere reperiatur, Glis glirium, Sic faux faucium, Nix nivium, Nox noctium, Cor cordium, Lis litium

litium. Sic composita ab uncia, ut Septunx septuncium, & nomina in *es* & in *is* non crescentia in genitivo singulari, ut Sedes sedium, Ædes ædium, Mensis mensium, Turris turrium. Præter canis, panis, juvenis, & volucris substantivè captum, & vates vatum. Item proles prolum, teste Mart. Capella, Soboles sobolum, Indoles indolum, si pluraliter legantur, Ideo dixi proles, soboles, fortè indole juncto. Apes apum plerumque per Syncopam habet. Item à regula, *Um dat e tantum*, excipiuntur Mus murium, cohors cohortium, *a band of men of war.* Nomina monosyllaba in duas consonantes desinentia, faciunt *ium* in genitivo plurali: ut Trabs trabium, Plebs plebium, Seps sepium, Ars artium, Lynx lyncium. Nomina tantum pluralis numeri in *es* omnia faciunt genitivum in *ium*, ex analogiâ vel proportione numeri singularis: ut Penates penatium, quia singulare foret Penas. Hac ratione *ium* faciunt, Fores forium, Manes manium, Vires virium; Ædes pro domo ædium, *an house.* Lactes lactium, Sic fortes, sordes, sentes, pugillares, Gades, Alpes, in tertio libro declaranda. Contra, *um* solum faciunt, Lemures, Celeres, Majores, Minores, Proceres, Luceres. Opes pro divitijs, opum faciens, analogiam non sequitur, *riches.* Notato benè figuras, quæ circa genitivum contingunt, Syncopam & Epenthesin. Syncopa satis declarata est, & per eam invenies Macedo habere Macedum pro Macedonum.

Pap. *Fraxineas vibrant Macedum de more sarissas.*

Contrariam vim habet Epenthesis, quæ est additio literæ vel syllabæ in medio dictionis gratia metri: ut Ales alitum, & per Epenthesin alituum. Virg.

Alituum, pecudumque genus sopor altus habebat.

Tertius est in *ibus*. *Bos bobus* flecto *boumque*.

Dativus pluralis, cui ablativus semper est similis, desinit in *ibus*, ut hominibus, patribus, ænigmatibus, Sed in *a* græca elegantius faciunt hos casus in *tis*, ab antiquis nominativis in *tum*, ut Sophismatis, Epigrammatis, &c. Bos vero bobus, & aliquando bubus pro bovibus, & boum pro bovum per Syncopam facit.

QUARTA DECLINATIO.

Quarta dat *us* recto. Dat & *u* prius invariatum.

Quarta declinatio nominum duas terminationes habet, *us* & *u*, ſed *u* prius, id eſt in ſingulari numero non declinatur; ut Rictus, id eſt roſtrum, vel os, *the beck or the mouth.* Cornu, *a horn.* Genu, *the knee.* Inter hæc in *u*, quædam plurali carent: ut Gelu, aſtu.

Us genitivus habet. Per *uis* flexêre vetuſti,

Genitivus deſinit in *us*, ut hic Senatus, hujus ſenatus, *the Council.* Hic Magiſtratus, hujus Magiſtratus, *a Magiſtrat or an Officer.* Apud veteres nomina quartæ faciebant *uis* in genitivo: ut hujus manuis, anuis. Terent. *Ejus anuis cauſa, opinor, quæ erat mortua.* Multa *i* in genitivo habent: ut ornati, Senati, &c.

Tertius optat *ui*; quandoque per *u* quoque lectus.

Dativus fit in *ui*: ut hic commeatus, hujus commeatus, huic commeatui, *a ſafe conduct, or victuals of an army.* Æſtus, huic æſtui, *heat.* Dativus fit in *ui* ab antiquo genitivo in *uis*, a genitivo autem in *us*, regulariter fit dativus in *u*, qui jam in rariore uſu, ut metu pro metui.

Virg. *Parce metu Cytherea.*

Um retinet quartus. Fit ſextus in *u* tibi caſus,
Um quarto, reliquis *u* caſibus optat Ieſus.

Accuſ. fit in *um*. Ablativus in *u*, vocativus eſt ſimilis nominativo: ut fructus, hunc fructum, O fructus, ablat. fructu, *fruit.* Cicero. *Non parum fructus habet in ſe eloquentia.* *Jeſus*, accuſativum facit *Jeſum*: Cæteri caſus in *u* deſinunt: ut hic *Jeſus*, hujus *Jeſu*, huic *Jeſu*, hunc *Jeſum*, *O Jeſu* Abl. *Jeſu*. Interpretatur Salvator, & eſt dictio triſyllaba.

Primus pluralis cum quarto ſemper in *us* fit,
Dat genitivus *uum*. Per *ibus* tibi tertius exit.
Dant *ubus*, *artus*, *acus*, *ficus*, *tribus*, & *lacus*, *arcus*.
Et *ſpecus*, atque *veru*, *partus*, *quercus*, quoque *portus*,
Forſitan & *queſtus* à deponente creatum.

Nomi-

Nominativus pluralis, cui vocativus similis est cum accusativo desinit in *us*, ut hæ Manus, has manus, O manus. Neutra in his casibus per regulam generalem *a* habent: ut cornua, genua. Genitivus desinit in *uum*, & dativus cum ablativo in *ibus*: ut hic Saltus, horum saltuum, his saltibus, *a forrest or louping.* Genitivus per syncopam accusativo singuleri fit similis: ut currum pro curruum, nurum pro nuruum. Ovid. 12.

Met. *Cinctaque adest virgo, matrumque, nurumq; caterva.*

Pauca faciunt abl. in *ubus*, ut artubus, ne si artibus dicamus, videatur esse ab ars, Artus, *a joynt in the body.* In quibusdam hæc ratio esse non potest: ut acus acubus, quercus quercubus, Lacubus, *a lake or loch.* Et vas in quod fluit mustum de torculari. Arcus, *a bow.* Veru etiam invenitur in *ubus, a spit.* Virg.

Pinguiaque in verubus torrebimus exta colurnis.

Quercus, *an oak tree.* Partus, *the birth of a child.* Portus, *an haven or harbery.* Valla jungit questus pro querimonia, *a complaint.* Sed credo tam questus à queror pro querimonia, quam quæstus, à quæro, quod lucrum significat, *ibus* facere *profit.*

QUINTA DECLINATIO.

Rectus utriusvis numeri, quartusque per *es* fit
Pluralis quintæ. Dempta *s*, capit *i* genitivus
Cum dandi casu. Quartus volet *em*. Dabo sexto
E bene. Vult *erum* patrius. Vult tertius *ebus*.

Nominativus & vocativus utriusque numeri quintæ declinationis, cum accusativo plurali desinunt in *es* longum, Genitivus & dativus singularis in *ei*, Accusativus singularis in *em*, Abl. in *e*. Genitivus pluralis in *erum*. Dat. & ablat. in *ebus*. Exemplum est in Donato, species, id est forma, *a form or kind.* Omnia nomina quintæ declinationis sunt fœminina, præter dies & meridies, quæ satis ex libro primo patent. Omnia nomina quintæ declinationis sunt appellativo. Ideo fides, nomen virginis, est tertiæ declinationis. Genitivus & Dativus singulares quintæ declinationis olim

erant similes Ablativo, Item genit. repertus est in *ei* & in *ii*: ut hic aut hæc Dies, hujus diei vel dij: ut famei vel famij causa. Testimonia si desideres, lege Gellium lib. 9. cap. 14.

PATRONYMICA.

PAtronymicum est quod à nomine patris, & abusive alterius derivatur, secundum Græcam formam: Æacides, id est Peleus à nomine patris sui, sic Achilles à nomine avi: vel Pyrrhus à nomine proavi. Patronymicum interpretatur patris nomen, à patre & onoma, i. nomen *o* mutato in *y*. Patronymicum enim significat filium aut filiam, nepotem vel neptem. Aliquando etiam qui post longa tempora per rectam lineam consanguinitatis natus est: ut Pyrrhus, Epirotarum Rex dictus est Æacides: quia dicebatur ab Æaco descendisse. Patronymica formantur abusive à nominibus matrum, ut Philyrides, id est Chiron Centaurus, qui Apollinis & Philyræ filius fuit. A nominibus fratrum, ut Phaëthontias i. Lampetia, soror Phaëthontis. A nominibus Regum: Romulidæ, Romani à Rege Romulo, A nominibus filiorum, ut Meleagris, Althæa Meleagri mater. A nominibus maritorum: ut Menelais, Helena uxor Menelai. A nominibus Deorum, ut Phœbas, Phœbi sacerdos. A nominibus Urbium: ut Troas, mulier Trojana. A nominibus Regionum, ut Thessalis, quæ est ex Thessalia.

Patronymicorum terminationes quibus latini utuntur sunt quatuor: una masculini generis, scilicet *es*, ut Priamides: reliquæ fœminini generis, *as*, *is*, *ne*: ut Phaëthontias, Priamis, Nerine. Patronymica in *es* solum viros significant, & sunt omnia primæ declinationis.

Patronymica in *as* declinantur per omnia ut Lampas, veluti Æëtias, adis vel ados, id est Medea, Æëtæ filia.

Patronymica in *is* declinantur per omnia ut pyxis: ut Æneis Æneidis, vel idos, id est filia vel neptis Æneæ, aut Virgilij de gestis Æneæ poëma.

Patronymica in *ne* declinantur eodem modo, ut pentecoste: veluti Nerine, Nerines, id est filia aut neptis Nerei.

Patronymica non habent formationes certas. Regulæ tamen

men licet non satis catholicæ, hæ dari solent.

Nomina primæ declinationis mutant *æ* genitivum in *a* brevem, & juncta syllaba *des* reddunt patronymica: ut Pelias Peliæ, Peliades. Contra regulam sunt Anchisiades, Laërtiades.

Nomina secundæ declinationis correpta *i* genitivi addunt *des*, ut Priami Priamides. Nisi fuerint duo *ii*, tunc enim posterius *i* mutatur in *a* breve, & additur *des*: ut Menætius, Menætii, Menætiades. Quæ vero *ei* habent, mutant *ei* in *i* longum addita *des*, ut Peleus, Pelei Pelides.

Nomina tertij ordinis correpta *i* dativi addunt *des*, ut Hector, Hectori, Hectorides.

Multa irregulariter formantur, quia Poëtæ addunt, demunt, aut mutant prò metri exigentia.

Patronymica in *as* formantur à patronymicis in *des*, habentibus *a* ante *des*, extrita *de* syllaba, Peliades, Pelias.

In *is* patronymica formantur ab habentibus *i* ante *des*, ablata *de*, ut Priamides, priamis, idis. Quod si *i* ante *des*, producatur, mutabitur in *ei*, ut Pelides, Peleis.

Patronymica in *ne* pauca leguntur, & formantur à genitivis addita syllaba *ne*: ut Adrastus, Adrasti Adrastine, vel mutando *ei* in *i* longum: Nereus, Nerei, Nerine, vel mutando posterius *i* in *o* breve, ut Acrisius, Acrisii, Acrisione.

PRONOMINUM DECLINATIO.

PRonominum declinationes sunt quatuor: Prima declinatio habet pronomina tria, Ego, tu, sui, sine nominativo.

Secunda quinque: ille, ipse, iste, hic, is. Tertia totidem Meus, tuus, suus, noster, & vester. Quarta duo habet, nostras & vestras.

Prima declinatio pronominum mittit genitivum in *i*, ut Ego, Genitivo mei, Dativo mihi, qui interdum figuratè una syllaba pronunciatur. Virg. 6. *Et mi genus ab Jove summo.*

Secunda declinatio mittit genitivum singularem in *ius* per duas syllabas, ut illius, vel per unam, ut hujus.

Tertia

Tertia declinatio mittit genitivum singularem in *i*, *æ*, *i*, ut meus, mea, meum. Mei, meæ, mei. Meus, vocativo mi.

Quarta declinatio mittit genitivum in *atis*: ut Nostras nostratis, vestras vestratis, Declinantur per tria genera, ut Arpinas.

PRONOMINUM COMPOSITIO.

PRonomina componuntur inter se: Egoipse, tuipse, suipsius, Iste componitur cum hic servata aspiratione: ut Isthic, isthæc, isthoc, vel comicè ist huc. Genitivo caret, Dativo caret. Accusativo, isthunc, isthanc, isthoc vel isthuc, Abl. isthoc isthac isthoc. Pluraliter generis neutri Nominativo & accusativo isthæc. Cæteris caret. Sic invenitur ille cum hic, Illic illæc illoc. Secundò, pronomen componitur cum nomine, ut hujusmodi, & intercedente syllabica adjectione, ut hujuscemodi. Tertiò, cum præpositionibus componitur, ut mecum, tecum, secum. Quartò, componitur cum adverbio: ut idem ab is & demum, & declinatur sic, Idem eadem idem, ejusdem, eidem, eundem eandem idem, Abl. eodem eadem eodem, & pluraliter eidem vel iidem, eædem, eadem, eorundem, earundem eorundem, eisdem vel iisdem, eosdem easdem eadem, abl. eisdem vel ijsdem. Quintò componitur cum conjunctione interrogativa *ne*, hiccine hæccine hoccine, Genitivo & dativo caret, accusativo hunccine hanccine hoccine, ablat. hoccine haccine hoccine. Et pluraliter generis neutri nominativo & accus. hæccine: cæteris caret. Sextò pronomina componuntur cum syllabicis adjectionibus, quæ sunt quinque, met, tim, te, ce, pte, ut egomet, meatim, tute, hujusce, suapte. Syllabica adjectio est particula extra compositionem nihil significans, cujus significatio in compositis elucescit.

QUIS ET QUI IN COMPOSITIS.

Quis & qui differunt dupliciter, significatione & compositione. De diversitate significationis, dictum est alio loco: de compositionis differentia nunc agemus.

No abi

Notabis autem *qua*, extra compositionem non inveniri, neque in singulari numero, neque plurali. Ut ergo cognoscas composita à *quis* & *qui*, à *qua*; & *qua* notabis versus Badianos.

Ec, ne, alius, num, si, deposcunt *quis* sibi subdi:
Et *qua* volunt non *quæ*, quoties reperitur utrumque.
Post *quis, nam, que, piam,* non *qui*, tu pone *putas, quam,*
Dam, vis, cunque, libet, non *quis*, sed *qui* sibi subdet.
Nec *qua* volunt, sed *quæ*, quoties reperitur utrumque.

Quis & *qua* in compositione postponuntur dictionibus *ec, ne, alius, num, si.* Et dicimus, *ecquis, nequis, numquis, siquis.* Sic *ecqua, nequa*, &c. *Quis* verò & non etiam *qua* præponitur, *quis, nam, que, piam, putas, quam*: *Quisquis, quisnam, quisque, quispiam, quisputas quisquam.* Dictis omnibus particulis nec præponitur, nec postponitur *qui*: sed præponitur quatuor alijs, *dam, vis, cunque, libet*: ut *Quidam, quivis, quicunque, quilibet.* Præponitur his ipsis *quæ*, ut *quædam*, atque etiam illis quibus præponitur *quis*: ut *quænam*, *quæquam, quidquam*, aut *quodquam, quod* rarissimè legitur: *quidcunque* nunquam. Item *quisquis*, in usu vix habet alios casus quam *quisquis, quicquid.* Abl. *quoquo* & *quaqua.* *Quisque* teste Valla, caret genitivo plurali. Quoties igitur apud Donatum simul reperies *quæ* vel *qua*, dictarum particularum gratia sic eum flexisse memineris.

DE HETEROCLITIS.

LIBER TERTIUS.

HEteroclita propriè loquendo ea demum dicuntur, quæ contra aliorum regulam variè declinantur; ut hoc Cœlum, hi cœli, hoc vas vasis, hæc vasa vasorum. In hunc librum congessi, Anomala, Defectiva, & Abundantia, tanquam generali nomine hæc omnia Heteroclita debeant dici; Juxta illum Badij versiculum vulgi ab usu sumptum.

Dificit, aut variat, Heteroclita vox, vel abundat.

Irregu-

Irregulariter declinatur nomen five variat, quinque modis. Primò, variat genus, ut hoc cœlum, hi cœli. Secundò, variat declinationem tantum, ut hoc vas vasis, hæ vasa vasorum. Tertiò, variat genus & declinationem, ut hoc epulum, hæ epulæ. Quartò, variat five irregulariter format obliquos: ut Jupiter Jovis. Quintò, contra aliorum modum aliquot casus finit, ut ambo duo, quæ ex præcedente libro nota sunt. De Heteroclitis propriè nominatis dicam primum, inde defectiva & abundantia enucleabo.

Anomala, sive Heteroclita & primum in singulari Masculina, *in plurali neutra.*

Mascula sunt primo numero, sed neutra secundo,
Dindymus, infernus, locus, Ismarus, & joca, cetus,
Mænala, Taygetus, ceu *tartara, Massica, Avernus,*
Sibila, Pangæus, ceu *Tænara, carbasa.* Dant hi
Quædam plurali: verum *loca* non damus arti.

In singulari masculina, in plurali neutra sunt omnia hic posita, hic Dindymus, hæc dindyma, &c. sed hic aut hæc Carbasus, pluraliter hæc carbasa. Quædam horum etiam masculina sunt in pluralij, & sic non sunt Heteroclita, ut hic locus, & pluraliter hi loci, vel hæc loca; Hic jocus, & pluraliter hi joci, vel hæc joca. Sed notandum quod locus quando est argumenti sedes, ad Rhetoricæ vel Dialecticæ pertinens curam, non habet in plurali loca, sed loci tantum. Dindymus est mons Phrygiæ. Infernus, *the hell.* Sed adjectivi potius naturam habet, ut supernus. Ismarus, mons Thraciæ. Jocus, ludus est in verbis, *a sport or jest.* Cetus, piscis maximus, hi ceti, & hæc cete, *a whale.* Virg.

Immania cete. Mænalus, mons Arcadiæ. Taygetus, mons Laconiæ. Tartarus, idem est quod infernus, *the hell.* Tartari Tartarorum, populus quidam est Scythiæ. Massicus, mons Campaniæ optimi vini ferax. Avernus, Campaniæ lacus propter circumstantes sylvas fœtidissimus. Describit eum Virg. 6. Æn. Sibilus, fictitium est nomen flatum quendam significans, *hissing.* Pangæus, promontorium est Thraciæ, Tænarus, promontorium Laconiæ. At hujusmodi propria eatenus etiam inter abundantia referri poterunt,

quod

quod in singulari & plurali idem significant.

In singulari fœminina, in plurali neutra.

Hæc prius, hæc post, dant tibi *Pergamus* atq; *supellex*.

Hæc duo nomina Pergamus & Supellex dant hæc prius, & post, i. in singulari sunt generis fœminini, in plurali generis neutri: ut hæc Pergamus, hæc supellex: & pluraliter hæc Pergama, hæc supellectilia. Pergamus Regia fuit Priami, in plurali idem significat, & non plura, *the palace of King Priamus.*

In singulari neutra, in plurali masculina.

Mascula plurali numero sunt, neutra priore,
Elysium, cœlum: quibus apte jungiter *Argos*.
Plurali numero sunt mascula neutrave *frænum*,
Et *filum, claustrum, rastrum*, conjunge *capistrum*.
Est primo numero neutrum *plus*, omne secundo.

In singulari neutri generis, in plurali masculini sunt: hoc Elysium, hi Elysii: hoc cœlum, hi cœli: hoc Argos, hi Argi. Quæ sequuntur in plurali, tam neutri quam masculini generis sunt: ut hoc fræ num, filum, &c. Plus in singulari solum neutri, in plurali omnis: ut hi & hæ plures, & hæc plura. Elysium, locus bonarum animarum, *the resting place of the good souls.* Cœlum, *the heaven.* Argos, hi Argi, urbs Græciæ. Frænum, *a bridle.* Filum, *a threed.* Claustrum, *a bar.* Rastrum, *a spade.* Capistrum, *an horse halter.*

In singulari neutra, in plurali fœminina.

Dic *epulas* & *delicias*; numerus prior *um* dat.
Balnea dic vel *eas*: tantum prior *um* numerus dat,
Nundinum apud veteres, nunc usus *nundinæ* habebit.

Pauca in singulari sunt neutri generis, & in plurali numero fœminini: ut hoc Epulum, hæ epulæ: hoc delicium, hæ deliciæ: hoc balneum, hæc balnea balneorum, vel hæ balneæ balnearum. Epulum multis non videtur anomalum, quia aliud in singulari quam plurali significat. Nam epulum est, teste Valla, convivium pomposum & variis cibis comparatum, *a great banket.* Epulæ sunt cibi quotidiani,

custo-

customable chear. Hanc differentiam confundi ostendit Calepinus. Ideo inter Heteroclita pono. Delicium, hæ deliciæ, *delight and pleasure.* Balneum, hæc balnea, vel hæ belneæ, *the stoves.* Nundinum dixerunt veteres, nunc pluraliter tantum hæ nundinæ dicimus, *common fair.*

OBLIQUI HETEROCLITI.

Anormes servant obliquos nomina quædam.
Jupiter est testis, cum multis ante retectis.

Multa nomina anormiter faciunt suos obliquos: ut caro carnis, lac lactis. Jupiter Jovis. Sic hepar, femur, robur, sanguis, turbo, Anio, supellex. Sic poëma in dativo ablativoque poëmatis melius quam poëmatibus. Item ambo duo & plura antè declarata. Causa in multis est, quia alij fuerunt olim nominativi, ut carnis, lacte, Jovis, itiner, jecur & jecinus, robor, teste Phoca: hepas, femor, sanguen, turben, Anien, supellectile, poëmatum, &c. Irregulariter etiam obliquos habent pronomina, Ego & tu.

Anomala declinatione, Vas, Jugerum, domus,

Vas vasis ternæ, pluraliter esto secundæ.
Plurali tantum numero sit *jugera* ternæ:
Attamen effertur cum *jugere jugeris* apte.
Partim sit quartæ, partim, *domus* esto secundæ.

Vas vasis neutri generis, in singulari est declinationis tertiæ, in plurali secundæ: ut hæc vasa vasorum, vasis, quia olim dicebant hoc vasum.

Declinemus sic jugerum. Nominativo jugerum, Genitivo jugeris vel jugeri. Dativo jugero. Accusat. & vocat. jugerum. Ablat. jugero vel jugere. Et pluraliter Nominativo, Accusativo & Vocativo jugera, Genitivo jugerum: Dativo & ablativo jugeris vel jugeribus: ab antiquo nominativo jugus vel juger. Est autem jugerum, spatium agri uno die ab uno pari boum aut equorum arati, *as much ground, as two oxen may till in a day.*

Domus sic flectitur. Nominativo hæc domus: genitivo hujus domi & domûs: dat. huic domui, accus. hanc domum: vocat.

vocat. O domus: abl. hac domo: & plural. hæ domus: gen. harum domuum, vel domorum: dat. his domibus; accus. has domos, voc. O domus, abl. domibus, est itaque domus partim secundæ declinationis, partim quartæ, domi genitivus, locum ædificij denotat, & ponitur adverbialiter; ut sum domi, i. in domo. Domus genitivus, ædificium, significat, ut culmen domus, *the rigging of an house*. Hanc formam declinandi sequuntur quædam arborum nomina, ut laurus, quercus, cornus, pinus, &c.

DEFECTIVA.

DEfectiva nomina sunt quibus aliquid in plena declinatione repertum deest, vel casus variatio, ut centum; vel casus aliquando, ut sponte, vel alter numerorum, ut arma. Sed prius quam ad rem accedam, declarabo casuales formas, quæ sunt septem. Aptota, monoptota, diptota, triptota, tetraptota, pentaptota, hexaptota. Nomen itaque Aptoton est quod per omnes casus uniformiter currit, ut quatuor: & dicitur ab a, id est sine, & prosis, id est casus, quasi sine casus variations. Monoptotum est quod unicum casum habet: ut natu. Aliquando etiam plures, sed qui similes esse solent: ut expes: & dicitur à mono , id est solus vel unicus & ptosis. Diptotum est, quod duas diversas voces habet, ut inficiæ, inficias: Dicitur à dis, id est bis, & ptosis. Triptotum, nomen quod tres diversos casus habet: ut Templum, templi, templo, dicitur à tris, id est tres, & ptosis. Tetraptotum, nomen quod in declinatione habet quatuor diversas voces: ut Puer, pueri, puero, puerum: à tetras id est quatuor, & ptosis. Pantaptotum, quod in declinatione sua habet quinque diversas voces, ut Dominus, domini, domino, dominum, domine. Dicitur à pente, id est quinque & ptosis. Hexaptotum, ab hex, id est sex & ptosis. Hexaptotum est quod in declinatione sua sex habet varias voces: ut unus, unius, uni, unum, une, uno.

APTOTA, ID EST INDECLINABILIA.

Nomen in *u* nullum numero variabo priore.
Nusquam nomen in *i*, numerosque notasq; reflecto

Hinc.

Hinc *duo*, *tres*, *unus*, volumus cum *millia* demi,
Et quæ dat *centum*; testem tibi pono *ducenti*.

Nullum nomen in *u* variatur in numero singulari, veluti cornu, veru. Nullum nomen in *i* declinatur: ut gummi, sinapi, nauci. Numerorum cardinalium, id est principalium, unde alij inclinantur numeri, nomina non declinantur: ut quatuor, quinque, centum, bis centum, mille adject. &c. Hinc excipimus duo, duæ, duo: tres, tria. Et principium numeri potius quam numerus, unus, una, unum. Hoc mile substantivum unico *l*, in plurali est milia, milium, milibus, declinantur etiam cumposita à centum: ut ducenti, trecenti, quadringenti, &c. Nomina literarum cum dictionibus materialiter (ut loquuntur) positis aptota sunt: ut *a* Alpha, g Gamma, Magistri: ut si dicas magistri est genitivi casus. Sed materialiter posita nomina nonnunquam flectuntur: ut ab homine componitur nemo.

Barbara multa, id est nec Græca, nec Latina.

Barbara multa manent non flexa, quibus dato *cæpe*,
Pondo, *pedum*, *nequam*, *nugas*, *hir*, *fasque*, *nefasque*,
Nil, *nihil*, *instar*, *ador*, *tot*, *quot* cum prole utriusque.
Adde *necesse* datis, *frit*, *præstoque*. Plurima jungunt
Indocti, ut *Rhemis*: tu *Rhemi* flectere debes.

Multa barbara, id est nec Latina nec Græca, sunt indeclinabilia: ut B.l, quem nostri Belum vocitant: fuit primus Assyriorum Rex, post mortem habitus Deus. Cæpe, *an onyon*. Pondo, *a pound*. Pedum, *a shepherds club*. Nequam, *wicked*. Nugas, idem quod nugax & mendax, *a clatterer*. Instar significat ad æquiparationem, *in likeneß*.

Virg. *Instar montis equum, divinâ Palladis arte*
Ædificant: sectaque intexunt abiete costas.

Ador est frumenti species. Non declinantur etiam tot, quot, & utriusque composita totidem, quotquot, aliquot, necesse, & quod idem valet, necessum. Frit, *the black in the crop of the corn*. Præsto, idem est quod præsens, *present*. Adde dictis git, cete, Tempe, nepet, Cim, subtal. Virus, *poyson*. Quidam dicunt virus declinari per secundam declinationem

viri, viro, &c. Barbari cum multis alijs, quæ recensere non libet, jungunt oppidorum & pagorum nomina quæ in *is* singunt desinere, Bergis, Brugis. Tu dice *s* plurali terminatione Bergæ, Bergarum, Bergis, Bergas. Rhemi, Rhemorum, Rhemis.

Vix retinent rectum, *frondis* cum *femine*, *frugis*,
Cum *ditione*, *dapis*, *precis* & *necis*, & *vicis* atque
Remigis : addis *opem*, nisi divam significâris,
Verberis adjicito : *primoris* Servius addit.
Aleo dat rectos, ut *ganeo*. Jungitur *expes*.
Ganeo vult etiam quartum : *satias* dabit *ate*.
Non *later*, aut *viscus*, cum doctis ferre verebor.
Nex, *remex*, & *daps*, parcè utens pulchra putabo.

Frondis, &c. carent nominativo & vocativo. Ganeo, *a drunkard or harlot*. Et aleo, *a dycer*. Cum expes, quasi sine spe, *hopeleß*. Habent nominativum & vocativum solum. Accus. ganeonem aliquando legitur. Satias, id est satietas, *satiety*. Habet nominativum & vocativum & abl. singularem. Frequens est Grammaticis de defectivis dissensio, doctissimos igitur sequere, & hoc observa, ut rarò inventis rarò utare. Frondis, notæ jam significationis est cum frugis. Virgil. *Frons tenera*, dixit. Feminis femini, ablat. femine. Et pluraliter femina integrum est. Festus nominativo semen utitur. Sunt autem femina, interiora, femora, exteriora. Ditionis, ditioni, ditionem, Abl. ditione, *dominion or empire*. Dapis, dapi, dapem, abl. dape, plurale dapes integrum est : Dapes cibi opipari, *delicate dishes or chear*. Precis, preci, precem : Abl. prece, plurale preces integrum est, *prayers*. Necis, neci, necem : Abl. nece, *slaughter*. Cicero nex dixit. *Insidiatori, & latroni, quæ potest afferri injusta nex?* Vicis, vici, vicem. Abl. vice, plurali vices, vicibus. Pluralem genitivum non reperi, & in singulari vicis, vici, rarissimè leges. Vices sunt alternationes, *course or time about*. Faciam vice tua, id est pro te. Remigis genitivo, datus est lib. 2. Nominativus, ex necessitate. Opis, opi, opem: Abl. ope, *help*. Plurali opes integrum est, quod significat sæpissimè divitias, *riches*. Ops, opis, quando integrum est significat,
Deam

Deam terræ, *the Goddeß of the earth.* Verber, nominativus cum dativo verberi rariſſimè leguntur, *a long wand or ſcourge.* Servius rectè addit (quod natura adjectivum eſt) primoris, i. primi & principalis. Later & viſcus nominativi frequentiores ſunt doctis, quam ut eorum obliqui à Grammaticis, ijs privari debeant.

VOCATIVO CARENTIA.

Quærens, diſtribuens, infinitumque, neganſque,
Et referens, vocitante carent, pronomen ut omne,
Quatuor exceptis, *noſter, noſtras, meus,* & *tu.*

Vocativo carent interrogativa: ut Quis, qualis. Diſtributiva, ut quiſque, omnis: cujus plurale omnes collectivè aliquando capitur, & ſic vocativum habet. Virg. *Dijque Deæque omnes.* Infinita, ut aliquis, ſiquis. Negativa, ut Nemo, nullus, neuter. Relativa, ut Qui, qualis. Omne pronomen, præter tu, meus, noſter, noſtras, caret vocativo: Meus, in vocativo mi facit, & meus rariſſimè.

SOLI ABLATIVI.

Eſt ablativus nonnullis ſolus in uſu.
Obice, ſponte, diu, noctu, natu, impete, juſſu,
Aſtu cum *promptu, permiſſu, flamine* junge,
Impetis & *ſpontis, flamenque* leges aliquando.

Quædam in ſingulari numero ſolum ablativum in uſu habent, ut Obice, cujus nominativus apud Grammaticos aliquando ponitur obex, in plurali obices & obicibus ſunt in uſu: obicum nuſquam inveni, Sponte, *willingly.* Genitivus ſpontis etiam eſt in uſu licet rariore. Diu, id eſt die, *in the day time.* Noctu, id eſt nocte, plerunque adverbia ſunt, *in the night.* Natu, id eſt, nativitate & ætate, *of age.* Hinc major natu, *elder of age.* Maximus natu, *eldeſt.* Impete ab antiquo nominativo impes, *with force.* Unde adhuc reperitur genitivus ſingularis impetis. Juſſu, *by command*; & permiſſu *with tolerance.* Vix quicquam in uſu habent præter ablativos juſſu, permiſſu: hoc juſſum, permiſſum. In plurali, hæc juſſa, permiſſa integra ſunt. Aſtu, *by ſubtilty*· Terent. *Aſtu*

reu

rem tractavit. Promptu, *in readinesß.* Flamine *with blowing.* Plurale flamina integrum est, & Cicero usus est nominativo flamen in Arato.

Quibus desunt Gen. Dat. & Ablat. plurales.

Plurali numero cum sexto tertius absit.
Et patrius quintæ: *res* atque *dies* capis inde.
Talia sunt *jus*, *thus*, *æs*, *os*, *far*, *defruta*, *morum*,
Hordea, *mulsa*, *forum*, *vinum*, *mare* : jungito *rus*, *mel*,
Oribus & *vinis*, & plura legendo notabis.

Nomina quintæ declinationis in plurali carent genitivo, dativo & ablativo.

Excipiuntur à Prisciano tantum duo, res rerum, dies dierum, Cic. Ostendit in Top. minus latinè dici specierum speciebus quorum casuum apud Dialecticos frequens usus est. Carent secundum Grammaticos, eisdem casibus jus, thus, os oris, &c. Defrutum est vinum decoctum ad mediam usque partem, *half sodden wine.* Morum, *a mulberry.* Hordeum, *Bear.* Mulsum potus dulcis ex vino & melle, *Meid.* Forum est locus ubi publicæ emptiones & venditiones fiunt, causæque aguntur, *a mercat place, or court.* Rus, *the land and countrey without towns.* Jungi possunt vel raro, vel nunquam habentia dictos casus hyems, fel, crux, &c. Doctissimi tamen oribus & vinis dixerunt, & sic plura usurpata invenies.

Reliqua certis casibus carentia.

Cætera Masculei rectum remove topriorem.
Dic *fors forte*, *luesque luem*, *macti* dato *macte*.
Tantundem solum *tantidem* debet habere
Cum primo quartum, quintumq; *specus* petit : & *plus*
Pluris & à *pluri* neutrum : plurale sit omne.
Suppetiæ, *inficiæ*, dant *as* : *dica* format & *as*, *am*.
Deque *veru veruum* tollunt : *grates* dato fratres.
Gratis, *grate* leges ; *repetundarum repetundis*.
Vis, *vis*, *vim*, *vi*, dat. quondã has *veis*, nunc fero *vires*
Ausim cum magno Fabio bene dicere *tabum*.

Hæc

Hæc cætera, hoc cæterum, nominativum singularem masculini generis in usu non habet, qui esset cæter. Hæc sors, O sors, abl. sorte, *chance.* Invenies tam sors quam sorte adverbiascere. Lues, hanc luem, aliquando etiam ab hac lue, *an infecting sickness.* O macte, & pluraliter O macti, quasi magis aucte, magis aucti, dictiones quibus aliquem laudamus cum exhortatione ad virtutem aut gloriam.

Virg. 9. Æn, *Macte puer virtute novâ sic itur ad astra.*

Tantundem, tantidem, tantundem, cæteris caret, dicitur quasi tantum idem, id est æquè tantum, *even as much.* Specus in nominativo, accusativo, vocativoque, dum est neutri generis, Specoris, specori, specore in usu non sunt. Hoc plus, hujus pluris, hoc plus, ab hoc pluri. Plurale hi & hæ plures, & hæc plura integrum est. Hæ suppetiæ, has suppetias, *help.* Hæ inficiæ, has inficias, *denying.* Eo inficias, id est nego, *I deny.* Hæc dica, hanc dicam, has dicas, *an accusation or process.* Veruum genitivus in usu non est, veru, *a speet.* Grates sine genitivo, dativo vel ablativo plurali, in singulari solum habet genitivum gratis, ablativo grate, & significat gratias, *thanks.* Harum repetundarum, abl. his repetundis tantum, i. pecuniarum aut rerum Principi vel populo surreptarum, *goods sought again, stollen from Prince or people.* ut Cic. *Verrem accusavit repetundarum.* Vis, hujus vis, hanc vim. abl. vi. Et pluraliter has veis apud veteres, nunc ab antiquo singulari dicimus hæ vires, virium, viribus, &c. Hujus tabi, abl. hoc tabo tantum, ut Grammatici volunt. Sed Quint. in pastu cadaveris etiam tabum dixit, caret tamen plurali, ut tabes: cum quo saniem sanguinemque corruptum significat, *rotten and putrified blood and worsom.*

Plurali numero carentia.

Propria plurali (nisi sint pluralia tantum)
Cuncta carent, cum mensuratis, herba, frutexque.
De specie loquimur; tamen hæc quandoque leguntur
Plurali numero. partes ubi significamus;
Sicut *vina, fabæ.* Plurale tenent quoque rarò
Abstractum, nomen quintæ, nomenque elementi.

Plural

Plurali numero carent propria nominà quarumcunque rerum, nisi sint tantum pluralis numeri, Exempla sunt propria hominum, ut Joannes, Jacobus, Anna, Phyllis. Montium: ut Ossa, Olympus. Sic nomina oppidorum, Planetarum, &c. Dixi *nisi pluralia sint tantum*, propter Athenæ, Gabij, Artaxata, &c. Venetia regio est, at Venetiæ venetiarum, Venetiæ urbs, Argos hi Argi, Mænalus, hæc Mænala, & huic similia abundantia sunt, quatenus in singulari & plurali idem valent. Item hæc Fidena, hæ fidenæ, hæc Mycena, vel Mycene, Mycenes, vel hæ Mycenæ Mycenarum, & plura oppidorum nomina, quorum singularia & pluralia sunt penitus synonyma. Galliæ Galliarum, Hispaniæ Hispaniarnm dicimus, quia est Gallia Comata, Togata, Braccata, Hispania citerior, ulterior. Invenimus etiam in plurali non quidē propriè sed appellativè, Jacobi, Scipiones, Hectores, Mæcenates, &c. Secundo plurali carent nomina rerum quæcunq; referuntur in pondus vel mensuram: ut nomina metallorum, aurum, plumbum, &c. Nomina frumentorum, ut triticum, siligo, &c. Et leguminum: ut ervum, cannabis, & multa alia, ut lac, butyrum, lardum, sevum vel sebum. Loquimur autem de specialibus. Nam generalia pluraliter declinari nihil impedit: ut Metalla, liquores, frumenta, legumina, &c. Quin etiam specialia in plurali numero quandoque leguntur, ubi partem significare volumus: ut vina, hordea, pisæ vel pisa, fabæ, æra, electra, farra, defruta, mella, quibus vix sunt in plurali genitivus dativus vel ablativus. Item herbarum fruticumque nomina raro pluralem numerum habent, ut Apium, siler. Nonnulla aliquando habent, ut Lolia, lilia, rosæ, rutæ, cepæ, myricæ, genistæ, cum multis alijs. Declaranda sunt nonnulla vocabula hujus regulæ. Metallum est omnis dura materia in terræ visceribus nata, *all kind of metal.* Nam Plinius etiam lapides vocat metalla. Isidorus septem ponit nomina metallorum magis vulgata: Aurum, argentum, electrum, stannum, plumbum, æs, & ferrum: sub quibus intelliguntur orichalcum & chalybs. Aurum *gold.* Argentum, *silver.* Electrum *gold mixs with the fifth part of silver.* Stannum, *tinne* Plumbum, *lead.* *Æs, copper.* Orichalum, *Brass or Latton.* Ferrum *yron.* Chalybs, *steel.* Lardum vel Laridum, *Bacon.*

Sevum

Sevum vel sebum, est pinguedo cornigerorum animalium, *tallon.* Minium est terra rubra, *red lead.* Frumentum quod spicis continetur: ut hordeum, *all kind of corn.* Legumen est quod nascitur in folliculis, ut fabæ, pisa, *pease, beans, and such kind of corn.*

Plurale tenent quoque raro) Sententia est, nomina abstracta, id est substantiva ab adjectivis deducta virtutes significantia aut vitia, cum nominibus quintæ declinationis, & nominibus elementorum rarò tenent pluralem numerum, Exempla de abstractis. Juventus, *youth.* Socordia & vecordia, *foolishness.* Sic parcimonia, memoria, eloquentia, avaritia, insania, paupertas, inopia, parcitas, infantia, humilitas, senium, marcor, Poëtica, Dialectica, &c. Exempla de nominibus quintæ declinationis, ut fides, macies, pernicies, caries, dies pro tempore. Sanies, sanguis corruptus. Exempla elementorum, terra, aqua, aër, ignis, quæ (excepto aër) pluralem admittunt omnia, ubi non totum elementum, sed aliquas parteis significamus. Habent quoque pluralem ex aliis complura, ut sine dubio dies & res cum pluribus quintæ declinationis nominibus, & multa abstracta. Ideo dixi non semper, sed rarò.

Ovid. *Vulgus amicitias utilitate probat.*

RARO PLURALIA.

Mas. Vix plurale tenent *limus* cum *sanguine, fumus*
Et *fimus*, & *mundus*, *muscus*, cum *nomine pontus*,
Captorum *cacer, sopor*, & *pulvis, penus, uncus*,
Cestus, ceu *cultus*, pro auro, *ros* & *genuinus*.
Fœmin. *Gloria, fama, lues, pax galla, fames, fuga, vita*,
Culpa, strues, pix, gaza, salus, cumque *indole, arena*,
Mors, tussis, proles, tabes, labes, sobolesque,
Talio cum *cholera, sitis*, atque *humus* & *pituita*,
Lux, plebs, jungantur *pubes, contagio, bilis*.
N. *hir, cœnum, fel, pus, ver, nectar, ador, nihil, hepar*,
Nil, jubar & *nihilum, gluten, vulgus, pelagusque*,
Ævum, sal, barathrum cum *manna, mammona, pascha*
Justitium, fœnum, virus cum *mane, necessum*,
Atque *necesse, salum, solium, far, instar*, & *halec*:

Add

Adde *nefas*, *letum*, *vitrum*, *viſcum* atque *macellum*,
Atque *lutum*. Sunt his qui longe plura notarunt
Si bene diſcutias doctorum ſcripta virorum,
Multa ſecus cernes, quam lex vult grammaticorum.

Raro habent pluralem numerum hæc nomina. Limus, ſanguis, fimus, &c. Limus i. cœnum & terra madida, *ſlime*. Sanguis, in ſacris ſolum pluraliter legi, ut virum ſanguinum & doloſum abominabitut Dominus. Fimus, *dung*. Mundus vel mundum, pro omni eo quo ſe ornat mulier, in plurali non reperitur, *a womans attire*. Alias apnd naturales Philoſophos pluralem habet. Muſcus, *musk, or fog of walls or trees*. Pontus, *the ſea*. Carcer, *a priſon*. Sopor, *a ſound ſleep*. Sub penus comprehende penum & penu idem ſigdificantia, *a girnel of victual*. Uncus, *a cleik*. Cæſtus, *a kind of weapon*. Ceſtus etiam eſt cingulum ſponſæ nubentis, *a ſpouſing girdle*. Cultus pro eo quod vulgo folium auri dicitur, *gold foylie*. Genuinus; dens in extrema gingiva homini ſæpe vigeſimo anno naſcens, interdum vigeſimo octavo, *a chaft tooth*. Sequentia fœminina ſunt: Gloria, Quint. conſentiens laus bonorum gloria appellatur. Fama, *fame or report*. Pax, *peace*. Galla, *a nut-gall, or shoe laſt*. Fames, *hunger*. Fuga, *flight*. Vita pro modo vivendi pluraliter leges, *life*. Terent. in Adel. Inſpicere tanquam in ſpeculo, hominum vitas jubeo. Pix, *pick*. Strues, *a heap of wood*. Gaza, *riches*. Indoles, eſt in pueris ſignificatio quædam futuræ probitatis, *an appearing of diſpoſition to vertue*. In viris ſignum eſt præſentis virtutis, & aliquando in malum capitur. Arena, *ſand*. Proles, fœtus animalis, *the fruit of man or beaſt*. Labes, *a ſpot*. Soboles, à ſoboleſcendo, i. ſuccreſcendo, dicitur, *ſucceſſion of children*. Aſinius Pollio, pulchrè hoc nomine utitur ſcribens ad Cicer. Et robur & ſoboles militum interijt, ſiquidem quæ nunciantur ulla ex parte vera ſunt. Cholera, *choler*. Pituita, *phlegm*. Lux, *light*. Pluraliter legitur pro diebus, luces & lucibus, non lucum aut lucium. Pubes, *the hair on the ſecret parts*. Contagio eſt morbi ex contactu propagatio, *infection*. Inter neutra, plurali carent hæc nomina, hir,

cœnum, &c. Cœnum est lutum & terra humore resoluta, *clay*. Fel, *gall*. Ver, anni pars, Martium, Aprilem, & Maium continens, *the Spring-time*. Nectar, Deorum potus dulcissimus, *the drink of the Gods*. Nil, nihil, nihilum, *nothing*. Gluten, sive glutinum, *glew*. Utrumque plurali caret. Vulgus masculine aliquando pluralem habet. Ævum, *long age*. Sal masculine pluralem dabit etiam pro condimento. Barathrum, locus Athenis erat unde damnati præcipitabantur: & capitur pro immensa profunditate & inferno, *a deep gulf, or hell*. Justitium, quasi juris statio dicitur: & est juris dicendi intermissio, *vacance*. Fœnum, *hay*. Mane, *the morning*. Necesse, vel necessum dicitur in quo cessandum non est, *necessary*. Salum, *the sea*. Solium, *the Kings throne*. Letum sine diphthongo & aspiratione, *death*. Vitrum, ubi parteis significamus in plurali reperitur, *glaß*. Viscum, vel masculine viscus, utrumque sine plurali, *bird-lime*. Macellum, *a flesh or fish mercat*.

Nitrum, salis species, quo sordes corporum vestiumque purgantur, *salt-peter*. Spicum, acumen ad spicæ similitudinem. Sinum vel sinus, vasculum ventrosum est, & accipitur pro flasco, *a bosom or bowked vessel*. Plaut. *Hic cum vino sinus fertur*. Gelu, *frost*. Junge dictis unusquisque. Jungenda censent alij plura: Sed in hoc plerique falluntur, quod in duobus aut tribus auctoribus non reperta, nusquam inveniri ilico clamitant. Itaque siqua dixero carere aliquo, vel casu vel numero, tantisper ab illis abstineas dum è claris auctoribus me falsum deprehendes, & tum illos potius quam me imitare: hac observantia tamen, ne raro inventis affectatè utendum putes.

SINGULARI NUMERO CARENTIA.

Distribuens numerus cum *cardine, festa, librique*
Cum *ludis, urbs*, multa carent numero ista priore.
Dant quidam libri numerum tantummodo primum.

Numeri distributivi, ut bini, terni, carent singulari numero nisi singulariter pro numero cardinali ponantur, Septeno gurgite, pro septem gurgitibus: apud Virg. Septuageno coitu, apud Plin. Numeri cardinales, ut duo, tres quatuor, &c. Sub his continentur totidem, aliquot, quot.

Unus principium numeri est non numerus. Tertiò, nomina festorum singulari numero carent: ut Vulcanalia, Bacchanalia, Saturnalia, Opalia, Vinalia, Neptunalia, Quinquatria, Megalesia, Floralia, Liberalia, Feralia, & cætera festorum nomina, Horum quædam, quorum Deorum, aut Dearum fuerint, derivatio indicat: ut Vulcanalia, festa Vulcaui, *the feast of Vulcan.* Floralia, floræ Deæ Festa, vel ludi, *the feasts of the Goddeß Flora.* Vinalia autem erant quibus Jovi novum vinum libabant Quinquatria, quinque diebus Palladi fiebant. Megalesia, festa erant & ludi magnæ matris Deorum, sed ludi sæpius Megalenses dicuntur. Feralia, à ferendis in sepulchra epulis dicta sunt, teste Varrone, *the feasts of the dead.* Horum declinatio patet ex 2. lib. ut Parentalia parentalium, vel parentaliorum parentalibus: feriæ quæ parentibus defunctis fiunt. Nonnulla totam malunt sequi secundam declinationem: ut repotia, repotiorum, repotijs, celebrantur cum postridie nuptias apud novum maritum quasi renovatur potatio, *drinking or banquets the morn after marriage.* Item festorum nomina sunt Latinæ & Neomeniæ. Quarto, singulari carent multa librorum nomina: ut Georgica, Bucolica, Chronica, Biblia: Rhetorica, Rhetoricorum, Nam Rhetorica, Rhetoricæ, ipsa ars est benè ornatéque dicendi. Quinto, ludorum nomina, ut Apollinares, Circenses, Quinquatrus, Circenses dicti sunt, quod in circo fiebant. Sexto, multa oppidorum, aut pagorum nomina: ut Parisij, Thebæ, Axtaxata, Hierosolymæ. Invenies etiam in singulari, Hierosolyma Hierosolymæ, apud Suetonium & Tacitum contra Vallam.

Masculina Pluralia tantum.

Masculei generis sunt hæc pluralia tantum,
Annales, sentes, cancelli, liberi, amores:
Vepres, carceribus, Luceres, cani, Lemures do
Furfuribus, geminis, natales, Cœlitibus, ceu
Manes, & casses, superi, loculi, atque *penates.*
Cuique prius foret as, *majores*, atque *minores:*
Primores, fasti vel *fastus*, adde *Quirites,*

Et *pugillares*, *Seres*, *Caresque*, *salesque*:
Atque *lares*, *pisces* signum, ceu *menstrua*, *menses*,
Atque *fori*, *fasces*, *proceres*, sic *posteri* & *antes*,
Mores, *inferi* & *ambo* dabis sic *codique cilli*.
Interdum numero potientur pauca priore.

Masculina tantum pluralia sunt, Annales, sentes, cancelli, &c. Quorum nonnulla aliquando reperiuntur in numero singulari: Quæ nec penitus refugiemus, neque affectabimus. Sentes, *thorns*. Cancelli, *stanchers or tirlises*. Liberi, *children*. Amores, pro turpibus & venereis, *filthy love*. Nisi adjectivo distinguantur, veluti honesti amores. Vepres, *a brier*. Carceres, *the place where horse begin their race*. In hac significatione reperitur etiam singulariter, Cic. A carcere ad calcem revocari. Luceres, nobiles quidam Romani. Cani, *white hairs in old men*. Lemures, *bogils and gosts*. Furfures, *lumps in the head*. Pro purgamento farinæ etiam singulariter dixit Serenus. *Additur excussus nivea similagine furfur*.

Gemini & Gemelli, *twins*. Natales, nascendi conditio, *nobility of blood*. Natalis in singulari est dies, quo quis nascitur. Cœlites, *Saints in heaven*. Manes, *the souls departed*. Casses, *girns*. Superi, *they that are in heaven*. Inferi, *they that are in hell*. Posteri, *our successours*. Loculi, *bags for money*. Penates, *house gods or the house*. Item pluralia tantum sunt quædam quæ in *as* desinerent, si singularem numerum haberent, ut Primates, Optimates, &c. Sunt autem primates civium primi, *the principal of the people*. Optimates probissimi; *the head men of a town*. Summates, sunt civium summi, *the chief of a Realm or City*. Infimates infimi, *the inferior people*. Item hæc. Majores, *our elders*. Minores, *our successours*. Primores communis generis, quia naturam habet adjectivi ut meminimus supra, *first or chief*. Tac. Erat Othoni celebre convivium primoribus fœminis virisque. Neutrum est apud Cicer. 1. Orat. Ne primoribus quidem labris attigissent. Reperitur sæpe singulariter, Gellius, primore aspectu. Idem. Si me non fallit quod quidem in primori pueritia legerim. Fasti fastorum, vel fastus fastuum, liber est in quo totius anni res Romanæ & causæ fastorum explicantur. Quirites sunt Romani à

Qui-

Quirino, i. Romulo, *the people of Rome.* Pugillares, *writing tables*, pro eodem dicimus pugillaria pugillarium, pugillaribus, & reperitur utrumque in singulari. Seres & Cares populorum nomina sunt. Sales, *merry words or sports.* Reperitur in hoc significatu sæpissime singulariter.

Catul. *Nulla in tam magno corpore mica salis.*

Cicero. P. Scipio omnes sale facetiisque superabat. Lares, *house-hold gods, or the house.* Pisces signum cœleste. Menses pro menstruis, singulari caret, Plinius. Cujus semen menses & urinam ciet. Fori, pars navis, qua à prora in puppim discurritur, *the hatches of a ship.* Cicero. Cum alii malos scandant, alij per foros cursitent, alii sentinam exhauriant. Fasces, consulatus aut prætura: quia virgarum fasces ante magistratus portabantur, *the offices of the noble men of Rome.* Proceres *nobility.* Antes, sulci & vitium ordines, *the outer pillars of an house, or first ranks of Vines.*

Virg. *Jam canit extremos effœtus vinitor antes.*

Mores, teste Diomede, pro vitæ modo, nam & boni & mali mores dicuntur, *manners.* Sic codiquecilli, id est codicilli. Tmesis metri gratia. Sunt autem codicilli, epistolæ & libelli, *Epistles or books.* Sulp. *Ciceronis puer mihi obviam venit cum codicillis.* Jurisconsulti aliter usurpant. Addunt quidam plura: ut Aborigines, antiqui Italiæ populi, *people of Italy.* Ludi pro spectaculis, *common playes.*

POEMININA PLURALIA TANTUM.

Hæc muliebria sunt tantum pluralia *grates,*
Suppetiæ, cunæ, charites, latebræ, phaleræque,
Antiæ, & *ambages, Alpes, argutiæ,* & *ædes,*
Præstigiæ, exquiliæ, bigæ, cum fratribus, *Idus,*
Et *decimæ, inficiæ, nugæ, scalæque, foresque,*
Copiæ & *antennæ, Gades, diræ,* atque *Calendæ,*
Feriæ, & *exequiæ, gingivæ, literæ* & *antæ,*
Et *decretales, inimicitiæ* quoque & *aræ,*
Næniæ, & *illecebræ, genæ, opes, nonæ, tenebræque,*
Exuviæ, induviæ, paleæ, salebræ, scatebræque,
Cum *valvis, tricæ, thermæ* cum *naribus,* atque

Blanditiis & *compedibus*, cum *sordibus*: adde
Clitellæ, *sortes*, *fortunæ*, *divitiæque*,
Gratiæ, & *insidiæ*: sic *cantes*, *reliquiæque*,
Quisquiliæ, *lactes*, *mappæque*, *minæque*, *plagæque*,
Nuptiæ, & *excubiæ*, cum *primis primitiisque*,
Inferiæ, & *scopæ*: *partes* si factio fiat.
Cætera vix versu contingit dicere: verum
Interdum numero potientur pauca priore.

Hæc fœminina carent singulari ut dicunt Grammatici. Ego vero horum quædam sæpicule singulariter flexa notavi. Cunæ, *a cradle*. Charites i. gratiæ, *the three graces*. Latebræ, *lurking places*. Phaleræ equorum ornamenta, *a horse harnessing*. Antiæ, *rowles of hair on the fore-heads of women*. Ambages, *bout-gates*. Alpes, montes sunt Italiam terminantes. Argutiæ, subtilitates & acutè malitioseque dictum aut factum, *naughty subtilities*. Ædes: pro domo, *a house*. Quando singularem habet, templum significat, sed fere semper cum adjectione, ut Ædes sacra, Ædes Jovis. Præstigiæ oculorum illusio per incantationem, vel dexteritatem, celeritatem, agilitatemque, *juglary*. Inveniuntur etiam præstigia præstigiorum. Exquiliæ, mons Romanus, id est mons exquilinus. Bigæ cum fratribus, id est cum iis quæ ejusdem sunt originis ut Trigæ, quadrigæ, &c. Bigæ, currus à duobus equis tractus, *a cart or coach with two horses*. Quadrigæ à quatuor, *a cart with four horses*. Sejugæ à sex, *with sex horses*. Monigæ, ab unico, *with one horse*. Capiuntur etiam pro ipsis equis, & reperiuntur sæpe singulariter contra Grammaticorum legem quæ exigit, teste Servio, ut nomina significantia res ex plurimis constantes, singulari careant: ut Bigæ, Scalæ, Scopæ, Decimæ, *tithes*. Nugæ, *clatters*. Scalæ quæ latiores habent gradus, & immobiles permanent, *a stair or standing ladder*. Scala est quæ ex teretibus lignis, aliave materia constructa, huc atque illuc transferri potest. Differentia plerumque non attenditur & plurali sæpius utimur, Fores, *a door*. Copiæ pro exercitu, *an host*. Antennæ, lignum ex transverso mali navalis positum, unde pendent vela, *the rea*. Gades, duæ sunt insulæ in extremo nostri orbis versus Occidentem, ubi Europa ab Africa dividitur. Diræ, furiæ inferni. Kalendæ,

primus dies cujuslibet mensis, *the first day of the moneth.* Feriæ, dies festi ac feriati, *holy days.* Vulgus contra Latinè loquentium consuetudinem, dicit Feria secunda, Feria tertia, &c. Exequiæ funebre officium, *funerals for the dead.* Gingivæ caro in qua dentes gignuntur, *the chafts.* Literæ, id est Epistola, & disciplinæ quæ literarum monumentis mandatæ sunt. Antæ, lapides qui utrumque latus ostij muniunt, *the jambs of a door or port.* Decretales, Pontificum constitutiones, *the decreets of Bishops.* Inimicitiæ, procul dubio singulariter invenitur, *unfriendship.* Cic. 4. Tusculanorum. *Inimicitia est ira ulciscendi tempus observans.* Aræ pro penatibus, teste Diomede, *house Gods.* Næniæ, carmen funebre proprie est, *a dool song.* Et capitur pro quovis inepto cantu aut sermone. Illecebræ, *entisements.* Frequens est in singulari, Cicero pro Milone. *Quis ignorat maximam illecebram esse peccandi, impunitatis spem?* Genæ, partes capitis inter malas & auriculas, *the cheeks.* Opes, pro divitijs, *riches.* Nonæ, dies quidam in mense. Tenebræ, *darkness.* Exuviæ, *spoil of enemies.* Induviæ, *garments.* Paleæ, *chaff.* Salebræ, loca aspera vel aquosa per quæ salire oportet, *irksome passages.* Scatebræ, *springs of waters.* Valvæ, januæ quæ in se replicantur, *folded doors.* Tricæ capilli sunt qui pedibus pullorum gallinaceorum involuti gressum impediunt. Capitur pro re nihili, *trifles and naughty impediments.* Ut Apinæ, quod etiam singulari caret. Thermæ, *hot stoves.* Nares, *the nostrils.* Blanditiæ, *flattering words.* Compedes, pedum vincula, *fetters.* Sordes, *filth, or avarice.* Clitellæ, *a pack sadle.* Sortes, i. oraculum & Dei responsum, *an Oracle of the Gods.* Fortunæ, *riches.* Terent. *Omnes laudabant fortunas meas qui gnatum haberem tali ingenio præditum.* Gratiæ, Deæ quædam, *Goddesses of friendship.* Insidiæ, Laquei & occulti doli, dolosaque expectatio ad aggrediendum aliquem, *crafty watching.* Cantes, *pipes of organs.* Reliquiæ, *the remnant of any thing.* Quisquiliæ, *fallen leaves from trees, or other naughty things.* Lactes, intestina per quæ cibus labitur, proprie in homine & ove: ut indicat Plinius, *the tripes.* Mappæ frequens est in singulari, Horat. lib. 1. Epist. 5. v. 22. --- *Ne turpe toral, ne sordida mappa Corruget nares.* ------ Dicitur etiam mappum, *a board cloath.* Minæ, *threatnings.*

Plagæ, pro reti tantum, *nets for wild beaſts.* Nuptiæ, *marriage.* Excubiæ, vigiliæ militum, *watches.* Primæ, id eſt primæ partes, *the firſt places.* Sic ſecundæ, ſignificat ſecundas partes, *the ſecond places.* Cic. in Oratore. *Quis unquam dubitat quin in republica noſtra, primas eloquentia tenuerit ſemper, ſecundas juris ſcientia?* Primitiæ quæ in aliqua re ſunt prima & principalia, *the firſt fruits.* Inferiæ, ſacra defunctorum, & exequiæ, *ſacrifice for the dead, or to the infernal Gods.* Scopæ, *a baſom.* Partes, pro factione. Junguntur his omnibus pauca alia, ut Ceremoniæ, *ceremonies.* Minutiæ partes partium, *ſmall bits.* Offuciæ, *crafty deceits.* Manubiæ pecunia ex vendita præda, *a prey or booty.* Facetiæ, *merry words or deeds.* Fidiculæ, *a kind of puniſhment with cords.* Fidicula fidiculæ, *a gittern or a lute.*

Neutra pluralia tantum.

Tantum pluralis numeri ſunt neutra, *juga*, *arma*,
Seria cum *roſtris*, *effata*, *crepundia*, *Bactra*,
Exta, *cibaria*, *teſqua*, *Ceraunia*, *claſſica*, *luſtra*,
Cum *caſtris*, *flabris*, *cunabula*, *juſta*, *pudenda*:
Tranſtra, *verenda*, *bonis*, & *munia* do *parapher*
Aulæis, *lachanis*: *libis*, *comitia* lector
Addes cum *ſpolijs præcordia*: ſunto ſecundæ
Hæc *carcheſia*, uti *vinacea*, & *oſtia*, *ſerta*,
Oſtrea Grammatici, *bellaria* pluraque jungunt.
Ilia ſit ternæ, ceu *lumina*, *mœnia*, ſicut
Pugillaria, uti *ſponſalia*, *milia* junge.
Et *vetera* atque *mapalia*, ſic *magalia* flecto:
Pluraque perfacilis melius quæ proſa recludet.
Interdum numero potientur pauca priore.

Neutra tantum pluralia ſunt juga, arma, &c. Quorum pauca ſingularem numerum quandoque habent. Juga, montium cacumina, *tops of mountains.* Invenitur quandoque in hac ſignificatione ſingulariter. Arma, *weapons.* Seria, *earneſt matters.* Roſtra locus Romæ in quo concionabantur, roſtris hoſtilium navium ornatus, *a place in Rome where the Orators made their Orations.* Effata ultimæ augurum precationes, *the laſt prayers of divinours.* Crepundia, reculæ pueris ludendi gratia datæ, *childrens puppets.*

pets. Ut ensiculi, puppæ, imagunculæ. Bactra, populus in Scythia, & ipsa regio, in eaque regione urbs. Exta, *intrals.* Cibaria, *delicate meats.* Tesqua, *desart and difficile places.* Ceraunia, montes Epiri. Classica, *trumpets.* Castra, *a camp where an host remains.* Huic junguntur æstiva, hiberna, stativa. Flabra, *blowing of wind.* Flabrum instrumentum quo flabra fiunt, *a wind fan.* Cunabula & similiter incunabula, sunt cunæ, *a cradle*: & rerum primordia. Justa, *funerals.* Pudenda & verenda, ex adjectivis in substantiva transierunt, quia intelligimus membra semper, *the secret members.* Transtra, *seats in a ship.* Bona pro divitijs, *goods or riches.* Munia, *publick offices.* Parapherna, præter dotem data fœminis, *womens jewels.* Aulæa, *tapestrie.* Lachana, *all kind of eating herbs.* Liba panis dulciarij genus, *a loaf.* Comitia, conventus populi ad Magistratus creandos, pro ipsa Magistratus electione, semper pluraliter dicitur, *a convention for choosing of Magistrats, or a Parliament.* Pro loco autem ubi comitia celebrantur, dicitur comitium frequenter. Spolia, *spoil of enemies.* Præcordia, cartilago circa cor, *the film of the heart.* Carchesia, *the hole of the mast where the shrewds are fastened.* Macrobius refert carchesium, summam esse veli navalis partem, & poculum procerum circa mediam partem compressum, ansa à summo ad infimum pertingente. Vinacea, *hooles of grapes pressed.* Ostia, *the mouth of rivers.* Serta, *garlands of flowres.* Ostrea, *oysters.* Invenitur etiam fœminini, & sæpius in plurali quam in singulari; ut Ostreæ ostrearum. Bellaria, *desearts after meat.* Græcè tragemata & pemmata dicuntur. Omnia nomina jam dicta, secundæ declinationis sunt, sequentia vero tertiæ: ut ilia, quod tamen ipsum per secundam quandoque invenitur. Sunt autem ilia, teste Plinio, arteriæ quædam inter vesicam & alvum ad pubem tendentes, & hæc sunt ilia interiora: Vocant etiam ilia inferiores laterum partes quas respiratio præcipuè concutit. Lumina pro oculis, *the eyes.* Mœnia, *the walls of a town.* Sponsalia, genitivo sponsalium, vel per secundam sponsaliorum: dativo sponsalibus, sunt futurarum nuptiarum promissio, *spousage or wedding.* Milia pro miliari, *a mile.* Vetera pro loco quodam, frequenter in Tacito. Mapalia, *countrey cottages.* Magalia, idem. Addi his

possunt pluralia in singulari rarius inventa, tam secundæ declinationis: ut Vivaria, tripudia, scruta, multitia, quam tertiæ, ut Lemuria, penetralia, palearia pro pelle, à collo bovis dependente. Nam pro locis ubi reponuntur paleæ ad secundam declinationem pertinet, habétque singulare non infrequens palearium. Carent etiam singulari neutra quædem indeclinabilia: ut Tempe, Cete & pondo: Tempe, *pleasant places in Thessalie.* Abusive quæcunque loca quibus nemora præsertim, & sylvæ gratiam addunt, Tempe vocamus.

Abundantia.

Multiplex uno sensu dicatur abundans:
Tignus vel *tignum* sit testis, *pisaque pisum*:
Cum pene innumeris, quæ lectio multa docebit.

Nomen abundans est, quod in eadem significatione multifariam effertur, & diversa habet accidentia: ut Tignus vel tignum, est quævis trabs in ædificio, & proprie cui tectum innititur, *a beam, or balk of an house.* Talia sunt multiplicia, de quibus ponam modos aliquot.

Primo, quædam sola terminatione abundant; arbos arbor; planeta planetes. 2. Quædam sola declinatione, Laurus lauri, vel laurus. 3. Solo genere, sicuti dubia omnia. 4. Terminatione & declinatione simul: ut cassis, idis, vel cassida, dæ. Maceria, vel maceries. 5. Declinatione & genere: ut hic vel hæc ficus, ci: & hæc ficus, hujus ficus. 6. Terminatione & genere: ut hic syngraphus phi, hæc syngrapha phæ. Hic tonitrus, & hoc tonitru. 7. Quædam casibus diversis in declinatione, genere & terminatione ijsdem abundant, Chremes etis, vel Chremis. Sic festorum nomina in genitivis pluralibus; Vulcanaliorum vel ium. 8. Quædam sub eadem significatione diversis numeris efferuntur. Fidena, næ, vel fidenæ, arum, & quæ talia multa apud probatos authores est legere. Sed quia eorum numerus est maximus, quæ terminatione plurifariam inveniuntur, paucula subjiciam.

Alluvium, vel alluvio, vel alluvies, hujus alluviei, *a spait of water.* Angiportus vel antiportum, *a little row or close.* Abrotanus, vel abrotanum, *southern-wood.* Hoc Amygdalum,

lum, vel hæc amygdala, hujus amygdalæ, *an almond*. Aranea, vel araneus, *an ettercap*. Adagium, vel adagio, *a proverb*. Anapis, vel anapus, *a river in Sicily*. Ambago, vel ambages, ſed rarius in ſingulari. Acinus, vel acina acinæ, vel frequentius acinum, *little kernels in raiſins and other fruit*. Adam vel Adamus, Abraham vel Abrahamus. Arar vel araris. Baculus, vel ſine plurali baculum, Baptiſmus vel baptiſmum, Baptiſma, i. ablutio, *baptiſm or washing*. Buccina vel buccinum, *a trumpet*. Buxus vel buxum, *a bush tree*. Balteus vel balteum, *a ſword belt, or ſtoothed belt*. Perſ.

---- Ilia ſubter Cæcum vulnus habet: ſed lato balteus auro
Protegit.

Curriculus vel curriculum, *a little chariot, or a running place*. Carrus vel carra, vel carruca, *a chariot*. Cubitus vel cubitum, *the elbow, or the meaſure of a foot and an half*. Commentarius vel commentarium, liber rerum ſummas continens, librique expoſitio, *an abridgement or expoſition of a book*. Cryſtallum vel cryſtallus, *cryſtal*. Conſortium vel conſortio, *company or fellowship*. Colluvium vel colluvio, vel colluvies, *an heap of filth*. Capo vel capus, *a capon*. Clypeus vel clypeum, *a buckler*. Calcaneus vel calcaneum, *the heel*. Coloſtrum vel coloſtra, *the firſt milk after the birth, beeſting*. Compago vel compages, *a joyning together*. Cavilla cavillum, *a merry mock*. Apuleius etiam dicit cavillus. Conclave vel conclavium, *a ſecret chamber*. Plautus in Aulularia. *Conclavium mihi pervium facitis*. Clathrus vel clathrum, *a bar*. Cepa vel cepe, *an onyon*. Ceraſus vel ceraſum, *a cherry*. Propert.

Hic dulces ceraſos, hic autumnalia poma.

Contages vel contagio, vel contagium, *a contagious ſickneſs*. Dictamnus vel dictamnum herba quædam, *dittany*. Dipondius vel dipondium, duo pondo, *two pounds*. Diluvium vel diluvies, *a ſpait of water*. Eventus vel eventum, *chance*. Fundum vel fundus, *land or ground*. Sed fundum ſæpius pro imo rei capitur, *the bottom of any thing*. Fretum vel fretus: per quartam declinationem, id eſt mare, *the ſea*. Lucr. teſte Priſc. *Anguſtoque fretu rapidum mare dividit undis.*

Lucretium imitatus videtur Cicero quinto in Verrem. Peranguſto, inquit, fretu diviſa. Guttus vel guttium, *a narrow necked*

necked vessel. Galerus vel galerum, latior pileus, *a broad hat* Ganea ganeæ, vel ganeum ganei, helluonum & meretricum diversorium, *a bordel-house.* Gobio vel gobius, *an haddock.* Hebenus vel hebenum, *an heben tree.* Helleborus vel helleborum, *hellebor.* Hibiscus vel hibiscum, herba malvæ similis, *wild mallows.* Hemistichium vel hemistichius, *an half verse.* Jubilus vel jubilum, vox est lætantis, *joyful shouting and crying.* Hic aut hæc intybus, vel hoc intybum, *cicory.* Ludius vel ludio, i. histrio, *a player of interludes.* Ludia talis mulier. Luctus vel luctum, *mourning.* Lanio vel lanius, *a butcher.* Labium apud Gellium, sæpe Labia labiæ, Mendum vel menda, *a fault.* Margarita Margaritum, vel Margaris, *a pearl.* Monitus vel monitum, *an advertisement.* Mulctra vel mulctrum, vel mulctrale, vas in quod mulgetur, *a kit or milk-tub.* Invenitur nasus, nasa, nasum: sed in usu est nasus, *the nose.* Nepes vel Nepis, vel Nepet, oppidi Etruriæ nomen. Peribolus vel peribolum circuitus, *a compass or circuit.* Papyrus vel papyrum, *paper.* Pisa vel pisum, *pease.* Punctum, aliquando punctus, *a point.*

Horat. *Omne tulit punctum qui miscuit utile dulci.*

Plinius. Neque enim aliud terra universa quam mundi punctus. Pileus & pileum, *a bonnet.* Pascua pascuæ, vel pascuum, *a pastural place for beastial.* Porrus legitur apud Celsum, lib. 4. sed usitatius est porrum, *a leek.* Pistrina & pistrinum, *a mill or bake-house.* Postica vel posticum, *a back-door or postern gate.* Pavus vel pavo, *a peacock.* Proluvies vel proluvium, vel proluvio, *filth.* Pusius & pusio, *a little child.* Phorcus, Phorcyn, & Phorcys, pater Medusæ. Rapa & rapum, *a rape.* Rictus vel rictum, *the mouth or gaping thereof.* Ramus & ramale, *a branch.* Retis & rete, *a net.* Rhenus & Rhenum. Sabulum vel sabulo, *gross sand.* Syngrapha & syngraphum, & syngraphus, literæ à multis conscriptæ, vel ab uno nomine multorum, qui vel adscribunt, vel sigilla appendunt in rei veritatem, *an hand-writ or obligation.* Plautus: *Age, istum ostende quem conscripsi syngraphum; inter me, & amicam & lenam.* Saguntus vel Saguntum, *a town of Spain.* Strabo & strabus, *gleyd.* Scorpius & scorpio, *a scorpion:* & cœleste signum & nodosum flagellum. Supparus vel supparum, linteum femorale dictum quod supra appareat, *a*

a ſmok or top-ſail. Satan & ſatanas, *a devil.* Theſaurus & theſaurum, *a treaſure.* Textrina & textrinum, *a webſters houſe.* Taxus vel taxum, *an ewe tree.* Thymus, vel melius thymum, *time.* Torques & torquis, *a chain.* Veſper vel veſperum, & veſpera, *the evening time, or evening ſtar.* Invenitur ut Heſperus in eadem ſignificatione.

Ite domum ſaturæ, venit Heſperus, ite capellæ.

Xyſtus vel xyſtum, ampla porticus in qua athletæ, per hiberna tempora exercentur, aut locus amœnus & ad deambulationem commodus, *a gallery or walking place.*

Quæ composita diverſarum declinationum efficiunt.

Us vel *is* orta volunt, *limus, cera, arma; bacillus,*
Norma, jugum, clivus, nervus, ſomnuſque, animuſque:
Pluraque cum *fræno*, quæ gloſſa recludet abunde.

Quædam nomina faciunt adjectiva compoſitæ figuræ, ſecundæ vel tertiæ declinationis: quorum tamen alia ſunt alijs frequentiora: ut à Limus fit illimus, vel illimis, id eſt ſine limo vel cœno, *without ſlime.* Ovid. 3. Met. v. 407.

Fons erat illimis nitidis argenteus undis.

Item, ſublimus & ſublimis, *high.* Virg.

Sublimes in equis redeunt, pacemque reportant.

A Cera ſincerus & ſinceris, *clean, undefiled.* Horat.

Sincerum eſt niſi vas, quodcunque infundis aceſcit.

A nomine arma, inermus vel inermis, quaſi ſine armis, *without armour.* A baculus diminitivum eſt bacillus: hinc imbecillus & imbecillis, *weak.* Norma, *a ſquare or rule.* Anormis, *out of rule.* Jugum, *a yoke.* Hinc bijugi vel bijuges, duo animalia conjugata, *two yoked beaſts.* Quadrijugi, quatuor, *four yoked beaſts.*

Virg. *Martis equi bijuges.*

Idem. *Centum quadrijugos agitabo ad flumina currus.*

Clivus, *the path of an hill.* Acclivus vel acclivis, *riſing upward to an height.* Declivus vel declivis, *leaning downward.* Nervus, *a ſinew.* Enervus & enervis, *weak and tender.* Valla notavit fere ſemper in declinatione tertia dici inſomnis & exſomnis, per ſecundam vero ſemiſomnus, *half ſleeping.* Animus, *the mind, the ſpirit and courage.* Hinc exanimus vel exanimis, inanimus & inanimis, magna-

magnanimus, pusillanimus, &c. Infr*æ*nus vel infr*æ*nis, quasi sine fræno, id est indomitus. Effr*æ*nis vel Effrænus idem, *undaunted*. Sic à barba [illegible]imus imberbis vel imberbus, teste Marcello, Ab annus perennus, vel perennis, à lumbus, elumbus & elumbis, i. debilis & erigere se non valens, *very weak*.

Nomina sub eadem nominativi terminatione, & genere diversarum declinationum.

Multa tibi flexum dant quartum sive secundum,
Ut *domus*, & *laurus*, *ficus*, *colus*, & *penus* adde,
Et *lacus* & *quercus*, *pinus*, *cornus*, *monitusque*,
Et quondam *lectus*. Veteres ita plurima flectunt.
Est aliis varius flexus: pro teste *sequester*.
Cætera, ne longum faciam, tibi glossa recludet.

Abundant nomina qu*æ*dam declinatione, ut quæ sunt secund*æ* aut quartæ declinationis: saltem in aliquibus casibus, ut domus, ante satis declaratum: Laurus, ficus, fœmininum, ut ostensum est lib. prim. & alia multa. Hæc laurus, hujus lauri, dativo lauro tantum, hanc laurum, O laure, abl. lauro & aliquando lauru. Hæ lauri, harum laurorum, his lauris, has lauros & laurus, O lauri, abl. lauris, *a lawrel tree*. Colus secund*æ* est præter ablativum singularem, qui per utramque profertur, hac colu vel colo, *a rock*. Penus, cui adjungere potes specus, in generibus declaratum est. Lacus, hujus laci vel lacus, *a loch*. Reliqua per quartam effert. Quercus, pinus, cornus, & laurus arborum nomina sunt: Quart*æ* sunt multa qu*æ* olim per secundam quoque flectebantur, ut monitus, ornatus, quæstus, saltus, aditus, tumultus, & plura alia, Pl. in Amph. dixit lectus locus, pro lecti locus, quod exolevit: quia nunc solum secundæ est. Sequester sequestris sequestre, per tertiam flecti dictum est libro primo. Invenitur etiam in secunda declinatione Sequester, sequestra, sequestrum. Sunt qu*æ* pro diversitate declinationum diversas habent significationes: ut acus, fœmininum quartæ est, neutrum vero tertiæ. Significationes patent ex libris pr*æ*cedentibus. Item acus aci masculinum secundæ est, & piscem quendam significat. Sunt etiam quæ in eadem declinatione pro diversitate

obli-

obliquorum diversa significant: ut acer aceris, est arbor, *a maser tree.* Acer acris, id est strenuus *sharp and bold.* Hujusmodi omnia huc pertinere videntur, si recte dictum est, Multiplex uno sensu dicatur abundans.

DE COMPARATIONIBUS.

LIBER QUARTUS.

Comparatio est rei ad rem collatio, Gradus Comparationis sunt tres: Positivus, Comparativus, & Superlativus. Positivus est, qui rem sine excessu significat, ut doctus. Comparativus, qui rem cum excessu quidem significat, sed non summo: ut doctior. Superlativus est, qui rem summo cum excessu significat: ut doctissimus. Hunc excedit quandoque comparativus, Cicero ad filium, Vale mi Cicero, tibique persuade, te mihi esse charissimum, sed multo fore chariorem, si talibus monumentis, præceptisque lætabere.

Nomina sola adjectiva comparantur, eaque non omnia, sed quorum significatio potest augeri vel minui, ut pulcher, dulcis, felix, &c. propria propter aliquod accidens rebus insitum comparari leges, ut Nero, quia magnæ fuit crudelitatis, dicimus Neronior, pro crudelior.

Comparatio est triplex, voce tantum, significatione tantum, & utroque modo.

Comparatio voce tantum, fit ubi vox convenit, significatio discordat: ut à novus novissimus, id est ultimus. Sunt enim maximè nova fere ultima, novior sunt qui negent recte dici.

Comparatio significatione tantum est, ubi significatio convenit, vox discordat: ut bonus, melior, optimus. Comparatio voce & significatione est, ubi cum voce significatio convenit: ut doctus, doctior, doctissimus.

Formatio Comparativorum.

Doctior à *docti* est: ita formes cuncta secundæ:
Tolle *sinisterior*, *melior*, *pejor*, *minor* & *plus*,
Cum *major*. Donat *ficus* & *dicus*, entior apte:
Et *volus* atque *loquus*, quæ dant *volo* verba *loquor*.

Com-

Comparativus à nomine secundæ declinationis fit à genitivo singulari addita *or* syllaba pro communi genere, & *us* pro neutro, ut doctus, doctior, doctius. Amicus, amicior, amicius: non ut putant indocti amicitior: spurcus spurcior. Pudicus pudicior, non spurcitior, nec pudicitior, sputcus, *filthy*. Mart.

Munera quod senibus viduisque ingentia mittis,
Vis te munificum, Gurgiliane, vocem:
Sordidius nihil est, nihil est te spurcius uno,
Qui potes insidias dona vocare tuas.

Deterior deterrimus, ab inusitato nomine deter, deteri, quod malum significat, & cui aliquid quasi detritum est, ne bonum sit. Excipiuntur à regula sinister, sinisterior, bonus melior, malus, pejor, parvus minor. multus, plus, solum in neutro genere, & hoc in singulari numero: At in plurali, hi & hæ plures, & hæc plura vel pluria. Item magnus major. Sinister aliquando significat adversum vel noxium, *noysome.* Virg. 1. Georg.

Arboribusque satisque Notus pecorique sinister.

E diverso, dexter interdum est idem quod prosper & favens, *right or prosperous*. à quo dexterior regulariter. A facio sunt quædam adjectiva in ficus, & à dico vel dicax, in dicus penult. correpta, Mirificus mirificentior, *marvelous*. Munificus, *liberal*. Maledicus, *evil speaking*. Falsidicus, *lying*. Addunt à volo, benevolus, malevolus: à loquor, magniloquus, &c. benevolentior, magniloquentior, &c.

Fortior à *forti* est: Facies ita cætera ternæ.
Junior excipiunt, à nequam *nequior* exit.

Comparativus, si positivus fuerit tertiæ, fit à dativo singulari addita or, ut Forti fortior, pauperi pauperior. Hic & hæc potis & hoc pote, id est potens solum nominativum invenitur nunc habere: unde potior potissimus, id est melior & optimus: quasi potentior potentissimus. Excipitur à regula unicum nomen, Juvenis junior, legitur aliquando juvenior. Nequam citra ullam exceptionem nequior nequissimus facit, quia est indeclinabile: Sic à frugi habebuntur frugalior, frugalissimus, sed, ut notat Quint. frugalis est dictio parum proba.

Sup-

Superlativorum formatio.

Er rimus adjiciet ſuperanti. Dant timus *exter*,
Et *citer*, & *dexter* : quibus addes rite *ſiniſter*.
Dic etiam *extremus*, *maturus*, dat *rimus* apte,
Vel *ſimus*. Huic jungunt *ſatur*. A *vetus* eſt *rimus* uſque.

Poſitivus in *er* addit ſuperlativo rimus, rima, rimum, ut niger, nigerrimus, deter, deterrimus, pauper, pauperrimus pauperrima, pauperrimum: Nota hiſce nominibus, celebris ſalubris, alacris, & ſiqua ſunt ejus farinæ alia, quæ non in *er* tantum, ſed etiam in *is* maſculine inveniuntur: raro alia dari Superlativa quam in rimus: ut celeberrimus, ſaluberrimus, alacerrimus.

Excipiuntur à regula. Exter exterior extimus vel extremus, ſiniſter ſiniſterior ſiniſtimus. Exter idem eſt quod externus, *a ſtranger*. Papin. 11. Thebaidos.

Sed quid apud tales, queis nec ſua pignora curæ,
Exter honos?

Valerius exterarum gentium dixit. Et Virgilius extera regna. Citer citra citrum, quod eſt citra, *near*. Maturus, maturiſſimus, vel maturrimus, ab antiquo nomine matur. Sic ſatur ſaturrimus, & ſaturiſſimus, ut quidam volunt. Vetus veterrimus tantum habet. Eſt autem maturum quod tempeſtivum dicitur, *ripe*. Ut maturæ fruges, matura poma. Satur, plenus cibo, *full*. Terent.

Sed tu cum ſatura, atque ebria eris, puer ut ſit ſatur facito.

In reliquis *ſimus* accipiet patrius poſitivi,
Atque dativus in i: tamen *s ſimus* uſque præibit.
Excipe *poſtremus*, *ſupremus*, & *optimus*: atque
Peſſimus & *minimus*, cum *maximus*, *intimus addes*.
Plurimus, *infimus* adjunges, *entiſſimus* autem
A *ficus* atque *dicus*, facito. *Limus is* dato dempta,
Cum *facilis*, *graciliſque*, *agilis*, *ſimiliſque*, *humiliſque*.

Si poſitivus non deſinit in *r*, tunc ſuperlativus fit à genitivo poſitivi in ſecunda declinatione, vel à dativo tertiæ, addendo *s* & *ſimus*, ut celſi celſiſſimus, excelſi, excelſiſſimus. Celſus & excelſus, id eſt excellens, altus, *excellent*. Huic forti fortiſſimus.

Excipi-

Excipiuntur à regula posterus postremus, superus supremus, bonus optimus, malus pessimus, parvus minimus, magnus maximus. Interus vel inter intera interum. Veteres dicebant, ut superus, hinc interior, intimus. Multus plurimus, multa plurima, multum plus plurimum. Infer vel inferus, inferior infimus, quæ non solum ad locum, verum etiam ad dignitatem pertinent. Terentius,

Tace tu, quem ego eße infra infimos omnes puto homines.

[Nomina à facio in ficus, à dico vel dicax in dicus, habent entissimus: ut maleficus maleficentissimus, maledicus maledicentissimus. Quandoque regulares horum inveniuntur superlativi, sed apud vetustiores, Terent. *Mirificißimus est patruus tuus*. Hæc quinque, Facilis, gracilis, agilis, humilis, similis, & ab his composita: ut difficilis, absimilis, faciunt superlativos abjiciendo *is*, additis *limus* syllabis, & ita concurrunt duo *ll*, ut facillimus, agillimus. His additur à Valla docilis, docillimus, Facilis, *easie*. Huic contrarium est difficilis, *uneasie*. Cic. *Amanti nihil est difficile*. Agilis, *prompt and souple*. Gracilis, *small*. Humilis, *laigh or low*. Docilis, *easie to learn*. Contrarium est indocilis.

Comparatio imperfecta.

[*Anterior* superante caret; *juvenisque*, *senexque*,
Sicut *adolescens*: cui *dives* pluraque jungunt.
Temperior solum est. Ignorant hæc positivum,
Ultimus, *ulterior*, *prior*, & *primus*, *propiorque*:
Proximus, *ocior*, atque *ocissimus* adjiciantur.
Glossa gradu medio nonnulla carere docebit.

Anter vel anterus Veteres dixere, Hinc anterior anterius, sine superlativo: juvenis juvenior, vel junis junior, senex senior, adolescens adolescentior, ut dives divitior. Terent. *Quam inique comparatum est, ut hi qui minus habent, semper divitioribus aliquid addant.* Dis ditior ditissimus integrum est: Multi addunt supetlativo carentibus, Remissus remissior tantum, salutaris salutarior. Infinitus infinitior. Opimus opimior, Longinquus longinquior, Propinquus propinquior. Temperior vel rectius temporior, id est tempestivior, à tempore deductum, *timely*. Caret positivo & superlativo. Huic addunt habitior, *fatter*

A

At ejus positivo superlativoque utitur Gellius in lepidissimo exemplo, P. Scipio Nasica & M. Pompilius, cum equitum censum agerent, equum nimis strigosum & male habitum, sed equitem ejus uberrimum & habitissimum viderunt. Et cur, inquiunt, ita est: ut tu sis quam equus curatior? Quoniam, inquit, ego me curo, equum Statius meus servus. Ultra, pridem, & prope non comparantur, quicquid dicat Prisc. cum suis, nam teste Diomede ulterior ultimus, & authore Plinio prior primus, propior proximus carent positivo. Dicimus & ocior & ocissimus positivo carere, nam græco ocys, id est velox, Latini non utuntur. Sunt etiam quibus negatur comparativus: ut falsus falsissimus, persuasus persuasissimus, apricus apricissimus, immeritus immeritissimus, invitus invitissimus. Legitur tamen invitus adverbialiter. Jurisconsultus, jurisconsultissimus, comis comissimus, nuper vel nuperus, nuperrimus, id est recentissimus.

Us si vocalis præeat, raro gradus exit,
More prius dicto. *Tenuis* non additur apte.
Mobile, fixa gradus non dant, adverbia quædam.

Quando vocalis præcedit in positivo syllabam *us*, nomen aut nunquam aut raro comparatur more dicto, i in *or* & *simus*, at ubi comparatione opus est, jungitur vice comparativi cum adverbio magis, superlativi vero cum adverbio maximè: ut Idoneus, magis Idoneus, maximè idoneus: Sic arduus, *hard or difficile*. Mart.

Ardua res hæc ist, opibus non tradere mores.

Pius proprie, qui quos debet reveretur, colit & amat, ut Parentes & Deum, *meek and godly*. Industrius, *diligent and ingenious*. Inglorius, *without glory and honour*. Strenuus, *strong and diligent*. Incurius, *negligent*. Injurius, *injurious*. Ratio regulæ est, quia comparativus regulariter formatus debet superare positivum una syllaba, ut docti doctior: Et quia *i* litera inter duas vocales efficitur consonans, comperativus horum nominum non superaret positivum: & si *i* non fuerit consonans ut superaret: jam nasceretur cacophaton. Quis enim libenter audiat injuriior penta sylla-

ſyllabam. Sed autores hæc Grammaticorum ratio non movit ſemper. Invenies enim ab aſſiduus, aſſiduior aſſiduiſſimus à ſtrenuus ſtrenuior ſtrenuiſſimus. Et pius invenitur habere pientiſsimus, ab inuſitato nomine piens. Piiſsimus in epiſtola Antonii, ut male latinum notat Cic. Philippica decima tertia. Tu porro, inquit, ne pios quidem, ſed piiſsimos quæris, & quod verbum omnino nullum in lingua Latina eſt, id propter tuam divinam pietatem novum inducis. Alexander inſcitè negavit regulariter comparari poſſe tenuis. Apud Latiniſsimos enim invenies tenuior tenuiſsimus. Sicuti quædam adjectiva, ut ſupra, ita quædam adverbia comparantur, ut doctè doctius doctiſsimè. Nomina ſubſtantiva non comparantur, ut dies, ſilex, &c.

DE PRÆTERITIS ET SUPINIS VERBORUM

LIBER QUINTUS.

COmpoſitum ſimplexque modo flectuntur eodem.
Excipies quædam, poſt clarè notificanda.

Verbum compoſitæ figuræ conjugatur ut ſimplicis, & contra, ut Sedeo ſedes in præterito ſedi: poſsideo, poſsides, poſſedi.

Excipiuntur quædam: ut Maneo manſi, immineo imminui. Et do eſt primæ conjugationis, reddo, addo, tertiæ. Sed hæc & alia paſsim declarabuntur in ſequentibus. Deinceps vero de præteritis & ſupinis tantum agemus. Nam reliqua ad conjugationes pertinentia, ex analogia & ſimilitudine verborum Amo, Doceo, Lego, Audio, ſatis noſcuntur. Conjugatio eſt verborum per tempora declinatio.

A quoties mutatur in *i*, per *e* pono ſupina.
Tolle *habeo, do, go, ſapio, ſalio, ſtatuoque.*

Si verbum compoſitum mutet *a* ſimplicis in *i*, ſupinum retinebit *e*, ut facio feci factum, reficio refeci refectum. Excipiuntur verba in do: ut Cado cecidi caſum: recido recidi recaſum. Et in *go*, ut Ago egi actum, adigo adegi adactum. Et compoſita à Sapio, & habeo: quia retinent in

in ſupino. Deſipui deſipitum, inhibui inhibitum. Item à ſalio, ſtatuo, quæ pro *a* in ſupino, retinent *u*: ut inſilio inſilui inſultum, Inſtitui inſtitutũ. Hoc etiam notatu dignum: Verba mutantia *e* in *i*, non perdunt *e* ſimplicis in præteritis & ſupinis: ut Emo emi emptum: redimo redemi redemptum: ſic ſedeo, inſideo, &c. Compoſita a teneo non habent *e* in præteritis, ſed ſupinis. Contineo continui contentum. Cædo & lædo mutant *æ* diphthongum in *i* longum, quod retinent compoſita in præteritis & ſupinis.

Cum geminat ſimplex, compoſto tolle priorem:
Quam retinet *do*, *ſto*, natum, ceu *diſcere*, *poſco*.
Pluria ſic olim, ceu nunc *præcurro*; *repungo*.
Principium ullius nunquam duplicabo ſupini.

Cum ſimplex geminat principium præteriti, compoſitum non geminat: ut Mordeo momordi, remordeo remordi, pello pepuli, compello compuli. Excipies compoſita à do, ſto, diſco, poſco, quia ſemper geminant: ut credo credidi, reſto reſtiti, ediſco edidici, repoſco repopoſci. Sic olim plura: compoſita à curro, ut decurro decucurri. Sed nunc inter compoſita verbi curro, ſolum præcurro geminat principium. A pungo ſolum repungo geminat. Caper apud Priſcian. Cum ei qui nos pupugit, talionem, id eſt vicem à nobis redditam oſtendimus, repupugi dicimus. Supinum nunquam principium geminat.

Si ſit *a* præſenti, non deſinit eſſe ſupino.

Quoties in præſenti fuerit *a*, non aberit ſupino: licet in præterito mutetur: ut facio feci factum. Fallo fefelli falſum.

Præteritis quæcunque carent, ſpoliabo ſupinis.

Quæcunque carent præteritis, etiam carent ſupinis: ut polleo, gliſco, &c. licet præteritorum & ſupinorum defectus ad ſequentem pertineat librum: tamen in hoc libro totam hanc rem abſolvam, modo verbum non pluribus careat, quam præteritis & ſupinis. Brevius enim id & commodius fiet.

PRIMA

PRIMA CONJUGATIO.

Præteritis *avi* facit *as*, *atumque* supinis.
Æstuo dans *avi* tamen *atum vix* dabit inde.

Verbum primæ conjugationis, facit præteritum perfectum indicativi modi à secunda persona singularis numeri indicativi modi præsentis temporis ablata litera *s*, & addita syllaba *vi*, quæ in supinis mutatur in *tum* vel *tu*: ut Amo, amas, amavi, amatum, amatu. Æquo, æquavi, æquatum, *to make equal*. Albo, *to make white*. Libo, *to taste*. Prælibo, *to taste before*. Æstuo, æstuas, æstuavi, æstuatum, supinum vix invenitur, id est ferveo, *to be hot or burn*. Excipiuntur pauca jam declaranda.

Excipe *do*, dedit, atque datum: stetit atque statum *sto*,
Cujus compositum stitit, atque stitum capit apte.

Do dedi datum, Circundo circundedi circundatum. Sic pessundo, venundo, satisdo. Sto, steti, statum, hujus composita stiti stitum faciunt: ut præsto præstiti præstitum. Insto institi institum. Da syllaba corripitur, ubicunque est prima syllaba in condeclinandis à do: ut dabam, dare. Ergo dic penultima brevi, pessundabam, circundabam, &c. Circundo, *to close about*. Ut circundo saltus canibus. Venundo, *to sell*. Pessundo, *to tramp down*. Satisdo, *to satisfie or pay*. Sto, *to stand*. Item stat, manet, aut certum est. Virg.

Stat sua cuique dies, breve & irrevocabile tempus
Omnibus est vitæ. ----

Sto conventis, *to keep condition*. Per me non stetit, id est non fui causa cur minus fieret. Adsto, *to stand beside*. Antesto, *to excel*. Resto, *to abide or remain*. Præsto, i. do, *to give*. Item excello, *to excel*. Præstat impersonaliter, i. melius est, *it is better*. In præterito præstitit. Consto, *to stand with or abide*. Item constat, id est liquet, *it is manifest*. Quanti constat liber, id est quanti emitur? Disto, *to stand far, or be distant*. Quantum distat hinc Roma? quinquaginta milliaria. Exto, *to appear forth*. Liber non extat, i. nusquam invenitur, vel perijt. Insto, *to be near*. Ut pascha instat, vel operam do pro re acquirenda, *to be diligent*. Plaut. Poscit instat, urget, non sinit hominem quiescere.

Don

Dono *lavo*, lavi, lotum, lautum, atque lavatum:
Poto magis potum. *Juvi*, jutumque, juvare.

Lavo lavi, lotum vel lautum (nam veteres, lavo, lavis, lavi, lavere per tertiam dixerunt) in supino etiam lavatum, ab eo quod dicebatur lavavi; *to wash*. A lautum nascitur lautus, quod si nomen est, mundum, delicatum, aut elegantem significat. Poto potavi potatum, & sæpius potum; unde potor, potio, poturus. Potare aiunt esse luxuriæ, Bibere necessitatis. Compoto, *to drink together*. Compotor, qui cum alio solet potare. De hoc adagionem habemus. *Odi memorem compotorem*. Juvo juvi jutum; *to help*.

Virg. *Audentes fortuna juvat*. ----

Lectum est juvavi juvatum: Adjuvo, idem est quod juvo.

Terent. *Forteis fortuna adjuvat*.

Præbet *ui* per itum *cubo*, cum *sono*, sive *crepare*,
Et *domo*, sive *tono*, *veto*, cum *plico*. *Nexo*, xui, xum.
Præbet *ui* per ctum *frico*, cum *seco*, junge *necare*:
Nulla supina creat *mico*, dans micui. Datur avi
Nonnullis. Avi tantum dat *supplico*: sicut
Omne *plico* verbum quod dat cum nomine junctum.

Hæc septem verba, Cubo, sono, crepo, domo, tono, veto, plico, faciunt per duas syllabas ui in præterito, & itum in supino: ut Cubo cubui cubitum. Nexo facit nexui nexum. Hæc tria verba; Frico, seco, neco, faciunt *ui* per duas syllabas in præterito, & *ctum* præcedente litera *c* ante *t* in supino: ut fricui frictum, secui sectum, necui nectum. Mico micui facit absque supino. Quædam ex dictis etiam dant avi in præterito, & atum in supino: ut increpo increpui vel increpavi. Implico implicui vel implicavi, implicitum vel implicatum. Sic dimico dimicui sine supino, vel dimicavi dimicatum. At supplico, *humbly to require*; solum facit supplicavi supplicatum: ut duplico duplicavi duplicatum. Cubo; *to ly*. Olim dictum est cubavi cubatum: unde cubatio dicimus; Sic domatio, tonatio, non domitio, tonitio, & contra domitus, domitor, potius quam domatus, domator. Composita à cubo corripiunt penultimam, nisi assumant *m* ante *bo*, & fiant tertiæ conjugationis; ita tamen ut idem habeant præteritum:

ut

ut Accubo accubas, vel accumbo accumbis accubui, *to ly or sit down at table.* Virg. -- *Tu das epulis accumbere divûm*
Occumbo vel occubo, *to die.* Virg.

---- in utrumque paratus,
Seu versare dolos, seu certæ occumbere morti.

Idem per primam dixit. ---- *Nec adhuc crudelibus occubat umbris.* Sono, *to sound.* Composita penultimam corripiunt ut Assono, *to sound back.* Pers. --- *Reparabilis assonat echo.* Resono, *to sound again.* Virg. --- *Resonat clangoribus æther.* Crepo, *to make a great sound or noise.* Ovid.

Et crepat in medijs laurus adusta focis.

Composita corripiunt penultimam: ut concrepo, simul crepo.

Terent. *Ostium concrepuit.* Increpo, *to reprove or sound.*
Ovid. *Annuit Alcides, increpuitque lyra.*

Domo, *to dant.* Edomo, perdomo, idem fere valent, & penultimam corripiunt; quam corripiunt etiam composita à Tono, *to thunder.* Veto vetui vetitum, *to forbid.* Plico plicui plicitum, & aliquando plicavi plicatum, *to fold.* Plicatilis, qui plicatur. Applico penultima brevi, *to apply or joyn.* Explico, *to unfold or declare.* Implico, *to wind in.* Nexo nexas, vel sæpius per tertiam nexo nexis, *to bind.* Composita à Frico habent penultimam correptam. Affrico, *to rub still.* Confrico, *to rub together.* Perfrico, *to rub fast.* Plin. perfricui faciem, nec tamen profeci: Perfricare faciem aut frontem, est pudorem deponere. Refrico, *to rub again*; ut refrico desiderium aut dolorem, i. renovo. Seco secui sectum, *to cut.* Composita penultimam corripiunt, ut Deseco, *to cut off.* Disseco, *to cleave, to cut asunder.* Reseco, *to cut away.* Neco necui nectum, vel necavi necatum, *to slay.* Eneco penultima correpta. Terent. *Cur me enecas?* Mico micui, sine supino, *to shine or glance*; ut Ensis micat, Fulgur micat.

Virg. --- *Crebris micat ignibus æther.*

Capitur pro movere. Virg. de equo.

Stare loco nescit, micat auribus, ac tremit artus.

Ovid. *Corque timore micat.* Composita penult. corripiunt: ut emico, *to kyth.* Dimico, *to fight.*

SECUNDA CONJUGATIO.

Præteritum per *ui* facit *es,* per *itumque* supinum.

Verbum

Verbum secundæ conjugationis facit præteritum à secunda persona præsentis temporis, indicativi modi, singularis numeri, mutando *es* in *ui*, & supino facit *itum*, ut Habeo habui habitum, *to have*. Prohibeo prohibui prohibitum, significat impedio ne quid incipias, *to forbid*. Inhibeo, veto ne in re cœpta procedas, *to inhibit*. Arceo arcui arcitum, *to drive away*. Cicero Philip II. *A progressu arcuit*. Coërceo coërcui coërcitum, *to restrain*. Supinum etiam fuit arctum, unde nomen adhuc est, arctus arcta arctum, i. strictus, & frequentativum arcto, i. stringo, nam idem Arceo aliquando significat. Composita mutant *a* in *e*, ut Aberceo, *to put away*. Exerceo, *to exercise or trouble*. Terent. *I sane, ego te exercebo hodie, ut dignus es.* Omnia verba secundæ conjugationis desinunt in eo, & nulla alia præter hæc primæ, beo, creo, screo, meo, calceo, laqueo, enucleo: & tria quartæ, eo, veneo, queo.

Dat *doceo* doctum, *teneo* tentum, *pateoque*
Passum. Sic mistum dat *misceo*, *torreo* tostum:
Censeo dat censum: *careo* cassum, caritumque.

Verba hic posita, præterita secundum regulam formant, supina contra regulam: ut Doceo docui doctum, *to teach*, Edoceo, plane doceo. Perdoceo, *to teach perfectly*. Dedoceo, contrario modo doceo, docens alterum malè docuisse, *to teach otherwise*. Teneo tenui tentum, *to hold*. Composita mutant *e* in *i*, ut retineo, retinui, retentum. Sic detineo, contineo. Obtineo, *to get*. Sustineo sustinui sustentum, unde sustento sustentas, *to suffer*. Abstineo, *to abstain*. Terent. *Non manum abstines mastigia?* Supinum esset abstentum, quod non est in usu.

Versus.

Abstineo nullum video retinere supinum.

Pateo patui passum, *to be open*. Plaut. *Ingredere tu, fores jamdudum patent*: Patefio, aperior. Pando & patior etiam faciunt passum: Misceo miscui mistum, per *s* potius quam mixtum per x, *to mix or confound*; ut misceo aquam vino. Admisceo, ad aliquid misceo: Torreo torrui tostum, *to rost or burn*. Censeo censui censum, *to judge or esteem*. Censor, id est judex morum. Censura, id est judicium, castigatio.

Juvenal. *Dat veniam corvis, vexat censura columbas.*

Succenseo, *to be angry.* Terent. *Adolescenti nihil est quod succenseam.* Careo carui caritum, secundum regulam: & contra regulam, cassum, *to want.* Cicer. *Carere debet omni vitio, qui in alterum paratus est dicere.*

Polleo præterito caret: & vix *nideo* donat.

Polleo caret præterito, quod nideo vix habet. Polleo, *I may or can.* Cato. *Ingenio pollet, cui vim natura negavit.*

Composita sunt præpolleo, prævaleo, repolleo, revaleo, æquipolleo, æquivaleo, *to be alike.* Nideo, & renideo, *to shine.* Nidor, odorem significat rei exustæ vel assatæ.

Virg. --- *illi ingens barba reluxit,*
Nidoremque ambusta dedit. ---

Quod dat *ui* neutrum, *timeoque* carento supin
Tolle *valet, noceo, placeo, doleo, taceoque,*
Paret, olet, careo, pateo, lateo, calet, & *li.*

Verbum neutri generis, secundæ conjugationis faciens præteritum per *ui*, per divisas syllabas, cum unico activo Timeo caret supino: ut Splendeo, splendui. Maxima pars verborum secundæ conjugationis ad hanc regulam pertinet. Et sciendum, quod, quæcunq; carent supinis, careant etiam omnibus à supinis formandis: ut sunt participia præter. tem. & futur. in rus, & futur. infinit. & verbalia in *io*, &c. Splendeo, *to shine.* Madeo, *to be wack or dunk.* Permadeo, *to be very wack.* Studeo, *to study.* Surdeo surdes surdui, *to be deaf.* Surdesco surdus fio, sordeo, *to be vile or filthy.*

Virg. --- *Sordent tibi munera nostra.*

Candeo, *to be white.* Excandeo, *to be very angry.* Frendeo frendes frendui, *to grin or gnash the teeth together.* Frondeo, *to bloom.* Virg. *Nunc frondent sylvæ, nunc formosissimus annus.* Egeo, *to lack.* Indigeo idem. Calleo gemino *ll*, *to understand.*

Terent. *Ejus ingenium pulchrè calleo.*

Occalleo idem. Plin. *Longâ patientiâ occallui.* Palleo, *to be pale.* Ovid. *Palleat omnis amans.* ---

Expalleo, *to be very pale.* Coaleo, *to grow together.* Sileo, *to be quiet.* Vileo, *to be lightly esteemed.* Jaceo, *to lye or be despised.*

ui

ût *Pauper ubique jacet.* Marceo, *to corrupt or spill.* Senec. *Marcet sine adversario virtus. Tolle valet*, &c. Pauca neutra quorum præterita per *ui* divisas syllabas fiunt, supina retinent. Valeo valui valitum, *to be whole and able.* Noceo nocui nocitum, *to hurt or skaith.* Nunquam nocui tibi. Placeo placui placitum, *to please.* Displiceo, *to displease.* Senec. *Argumentum est recti malis displicere.* Doleo dolui dolitum, *to mourn.* Taceo tacui tacitum, *to be silent.* Cato.

Proximus ille Deo, qui scit ratione tacere.

Composita mutant *a* in *i* brevem, ut Reticeo, obticeo, conticeo, unde conticesco. Virg.

Conticuere omnes, intentique ora tenebant.

Lateo, *to lurk.* Latet me, id est, nescio. Deliteo delitui supino caret: hinc versus,

Composita à taceo, & lateo, dant nulla supina.

Pareo parui paritum, *to obey.* Senec. *Deo parere libertas est.* Etiam significat nosci. Virg.

Cui pecudum fibræ, cœli cui sidera parent.

Compareo, Appareo, idē. Dispareo, *to evanish.* Caleo, *to be hot.* Ovid. 13. Met. v. 592. *Calituras ignibus aras.*

Oleo patebit, & licet licuit, cum liceo & liceor, quæ omnia secundum analogiam in supino licitum faciunt.

Dant *di, sum, prandet, videt* & *sedet*: at geminabit
S *sessum*, *Stridet*, *stridi* facit, absque supino.

Prandeo dat prandi pransum. Video vidi visum. Sedeo sedi sessum gemino *ss*. Strideo stridi, absque supino. Prandeo facit etiam pransus sum, quia est neutro passivum. Gaudeo gavisum in supino, & gavisus sum in præterito. Audeo ausum, ausus sum: Mœreo mœstus sum, de quibus in sequenti libro agemus. Prandeo, *to dyne*, & ponitur simpliciter pro comedo. Horat.

Si pranderet olus patienter, Regibus uti
Nollet Aristippus. ---

Video, *to see.* Composita corripiunt *i*, ut prævideo, *to foresee.* Provideo, *to provide*; ut satis mihi providi. Invideo dicitur quasi non libenter video, *to envy.* Invideo tibi scientiam, i. doleo te scire. Sedeo, *to sit.* Sedet animo, i. placet.

Supersedeo, *to cease.* Plaut. *Supersede istis rebus.* Obsideo, *to besiege or inclose.* Omnia in præterito retinent *e* longum: ut obsedi, præsedi. Strideo facio stridorem, id est sonum violentum: *Currus non linitus stridet.* Dicitur etiam per tertiam strido stridis.

Di, sum præterito geminato *mordeo* donat:
Ut *pendet, spondet, tondet.* Donat *Veo* vi tum.
Dic *fautum, cautum. Veo* neutra carento supinis.

Quatuor verba dant *di* & *sum*, geminato principio præteriti: ut Mordeo momordi morsum: Pendeo pependi pensum: Spondeo spopondi, sine *s* in secunda syllaba, sponsum: tondeo totondi tonsum. Composita non geminant principium præteriti per regulam generalem prius dictam: Remordeo remordi, respondeo respondi. Mordeo, *to bite*; capitur pro lædo. Terent. *Par pari referto, quod eam mordeat.* Admordeo, valde mordeo. Demordeo, *to rive with byting.* Immordeo, id est, morsum infligo. Pendeo, *to be hanging*, ut toga pendet, surpendet. Composita sunt appendeo, dependeo, impendeo, suspendeo. Spondeo, *to promise.* Despondeo, *to wed.* Respondeo, *to answer.* Tondeo, *to clip or cow.* Detondeo, à summo deorsum tondeo. *Donat veo vi tum.* Verbum desinens in *veo*, fscit præteritum in *vi* syllabam; quam supinum in *tum* mutat: ut Moveo movi motum. Foveo fovi fotum. Voveo vovi votum. Duo irregulariter supinum faciunt: Faveo favi fautum. Caveo cavi cautum. Reliqua in *veo* fere omnia supina non habent, quia neutra sunt: ut Liveo livi. Ferveo fervi, pro quo Ferbeo ferbui dicitur: Conniveo connivi, vel connixi. Supinū cōnictum non est in usu.

Versus. *Connivet vi, xique dabit, nullumque supinum.*

Conniveo, *to wink or dissemble.* Cicer. *Quibusdam in rebus etiam conniveo.* Moveo, *to move.* Terent. *Move te ocius nutrix.* Admoveo, dimoveo, removeo, submoveo, *to remove.* Foveo, *to nowrish.* Voveo, *to promise to God.* Votum, promissio & desiderium: ut compos voti. Composita à moveo, foveo, voveo, corripiunt *mo, fo, vo*, nisi in præteritis, & inde formatis. Faveo, *to favor*; ut, Suis quisque favet. Caveo, *to provide or eschew.* Tuo capiti cave. Præcaveo præcavei, correpta ca syllaba, *to foresee.* Terent. *Hoc tempus*

præ-

præcavere mihi me monet. Paveo pavi, sine supino, *to fear.* Flaveo, *to be yellow.* Liveo, *to be blay, or to envy.* Ferveo vel ferbeo, *to be hot and angry.* Deserveo, fervorem amitto, *to cool.* Efferveo, *to be very hot.*

Dant quoque vi, tum *flet*, *plet*, *dele*, *net*, *ciet* adde
Cum *viet* ortum *oleo*: sed vult adolevit adultum,
Do simplex *oleo* per *ui*, mage nata per *evi*.

Sunt adhuc pauca secundæ conjugationis verba facientia præterita per *vi* syllabam, supina vero per *tum* mutata *vi* in *tum*: ut Fleo flevi fletum, *to weep*, Pleo plevi pletum, sed non est usitatum nisi in compositis: ut impleo, compleo, repleo, *to fill.* Sic ab inusitato verbo leo, est deleo delevi deletum, *to abolish or scrape away.*

Horat. --- *delere licebit*
Quod non ediderts, nescit vox missa reverti.

Neo nevi netum, fila duco, *to spin.* Ovid.
Sic sedit, si culta fuit, sic stamina nevit.

Cieo cies civi citum, *to provoke.* Virgil.
Bella cient, primaque vetant consistere terra.

Idem, ---- *quo non præstantior alter*
Ære ciere viros, Martemque accendere cantu.

Pro eodem dicitur per quartam cio, quod idem cum illo habet præteritum & supinum, nisi quod citum à cieo, priorem corripit: ut indicant comsita frequentativi cito: ut excito, oscito, concito, penultima brevi: citum autem à cio priorem producit. Vieo vievi vietum, antiquum verbum est, significans ligo & flecto. Unde vietores dicuntur qui vasa ligant, stipantque. Composita ab *oleo* sæpe habent evi etum: ut aboleo abolevi aboletum. Suet. *Hoc decretum Vespasianus abolevit.* Habent quoq; ui itum: ut oboleo obolui obolitum. Plaut. *At te Jupiter, dijque omnes perdant, oboluisti allium.* Oleo nunc olui olitum habebit semper. Adoleo adolevi adultum. Oleo, *to savor*; ut oles cervisiam, oles hircum, composita hanc significationem semper non sequuntur: ut aboleo, *to abolish and put out of use.* Exoleo, *to paß out of use.* Inoleo, *to come in use. Ut. Non probanda res inolevit*, obsoleo; *to go out of use.* Tull. *Obsolevit jam ista ratio.* Adolesco, *to grow.* Virg.

--- Tu fac mox, cum adoleverit ætas, Sis memor. ---

Dant si, sum, *suadet*, *ridet*, *manet*, *hæret* & *ardet*,
Et *terget*, *mulcet*, *mulget*, *jubeo*, geminans ss.
Indulget, si, tum, cum *torquet*, sæpius optat.
Sorbeo, psi, ptum dat, vel normam rite reservat.
Dans *a* per *i maneo* minui facit absque supino,
Sic *urget*, si vult, cum *fulget*, *turget*, & *alget*.

Quædam habent si sum, ut suadeo suasi suasum, Jubeo jussi jussum, gemino *s* utrobique. At indulgeo indulsi indultum: torqueo torsi tortum sæpius. Aliquando etiam indulsum, torsum; sorbeo sorpsi sorptum, vel sorbitum. Composita à maneo mutantia, *a* in *i* breve, habent *ui* sine supino: Emineo eminui, *Sic* (id est sine supino) *urget si vult*, &c. Urgeo ursi, cui conjunguntur fulgeo fulsi, turgeo tursi, algeo alsi. Suadeo, id est consulo, *to counsel*. Ovid.

Nox, & amor, vinumque, nihil moderabile suadent.

Rideo risi risum, *to laugh or scorn.*

Ridear & merito pectus habere neger.

Maneo mansi mansum. Sic permaneo permansi permansum, & quæcunque *a* non mutant in *i*. Maneo, *to abide or tarry*. Præterea expectare. Terent.

Quem hic manes? Item instare. Ovid.

Fata manent omnes. ---

In hoc ipso significato ponitur immineo. Tull. *Mors propter incertos casus quotidie imminet.* Emineo, *to kyth*.

Naso. *Eminet ante oculos, quod petis ecce tuos.*

Hæreo hæsi hæsum, *to stick still*. Terent. *Lingua hæret metu.* Hinc hæsito hæsitas, & capitur utrumq; pro dubito, *to doubt*. Idem. *Hæreo quid faciam?* Ardeo, *to burn*. Horat.

Tum tua res agitur, paries cum proximus ardet.

Tergeo terges, vel tergo tergis tersi tersum, *to cleanse*.

Juvenal. --- *Vasa aspera tergeat alter.*

Mulceo & mulgeo habent communia præterita & supina mulsi mulsum, vel ut jam dicetur mulxi mulctum. Mulceo, *to mitigat*, hinc demulceo. Terent. *Non possum pati quin tibi caput demulceam.* Mulgeo, *to milk*. Jubeo, *to command*.

Virg. *Infandum, Regina, jubes renovare dolorem.*

Indulgeo, *to grant easily, or to make much of.* Terent. *Nimium filio indulges.* Torqueo, *to torment, or turn round.* Exemplum ultimi. Virg.

--- Illum ter fluctus ibidem Torquet agens circum ---

Sorbeo, *to sup.* Fulgeo, *to shine.* Urgeo, *to compel.* Turgeo, *to be boulden.* Algeo, *to be cold.* Horat.

Qui studet optatam cursu contingere metam,
Multa tulit fecitque puer, sudavit & alsit.

Xi, ctum dant *mulcet, mulget, luget*, velut *auget*:
Xi, *friget, lucet, connivet*, at absque supino.

Hæc quatuor verba mulceo, mulgeo, lugeo & augeo, habent *xi* in præterito & *ctum* præcedente *c* in supino. Lugeo luxi, *to mourn.* Augeo auxi auctum, *to augment.* Cicer. *Natura non patitur ut aliorum spolijs nostras facultates augeamus.* Additur his Sugeo suxi suctum, at invenitur per tertiam sæpius Sugo, unde exugo, & exugeo, *to suck.* Tria verba faciunt *xi* in præterito absque supino. Frigeo frixi, luceo luxi, conniveo connixi: quod etiam connivi habet, ut dictum est. Frigeo, *to be cold.* Luceo, *to shine.* Perluceo vel *r* in *l* verso; pelluceo, transluceo. Plaut. *Pellucet quasi laterna Punica.*

TERTIA CONJUGATIO.

Vult xi ctumque *cio*: *facit*, & *jacit*, *ecit*, & *actum.*
Elicio per ui dat *itum*, fratres magè *xi*, *ctum.*

Verbum tertiæ conjugationis desinens in *cio* dat *xi* in præterito, & *ctum* per *ct* in supino, ut Aspicio aspexi aspectum. Excipiuntur Facio feci factum, Jacio jeci jactum, Quorum composita quæ mutant *a* in *i* breve, faciunt supina in *ectum*, per regulam, *A quoties mutatur in i per e pono supina*: ut Inficio infeci infectum, injicio injeci injectum. Quæ cum verbis vel adverbijs componuntur, sequuntur simplex, ut Calefacio eci actum, sic benefacio malefacio. Composita cum nominibus transeunt in primam conjugationem. Magnifico, lætifico. Elicio magis habet elicui elicitum, quam elexi electum, *to allure out.* Reliqua ejusdem compositionis magis xi, ctum faciunt, ut pellicio pellexi pellectum. Terent. *Is senem per epistolas pellexit, modo non montes auri pollicens.*

Simplex Lacio inusitatum est, significat in fraudem duco. Sic exolevit Specio, i. video, compositis utimur quæ sunt despicio despexi despectum. Respicio, inspicio, perspicio, mutant *e* simplicis in *i* breve: Facio olim passivum habuit facior, pro quo nunc fio utimur, Jacio jacis jacere, *to cast.* Objicio, *to object or cast against.* Sallust. *Ea si tibi falso objicio, refelle.* Rejicio, rursum jacio, *to cast off or refuse.*

Virg. --- *ex humeris rejecit amictum.*

Dic *fodi* fossum, gemino *ss*: *fugi* fugitumque.

Fodio facit fodi fossum gemino *ss*. Fugio autem fugi fugitum. Fodio, *to delve.* Fugio, *to flee.* Composita utriusque *fo* & *fu* syllabas corripiunt, exceptis præteritis, & ab eis formatis.

Ivi itumque *cupit*, *sapit*, *ivi*, & *ui* dat itumque,
Dic *capio*, cepi, captum, *rapio*, rapui, ptum.

Cupio facit cupivi, cupitum: sapio sapivi sapitum, penultima longa quia olim fuerunt quartæ conjugationis: verum sapio nunc sæpius quidem facit sapui sapitum, penultima brevi; Capio cepi captum: rapio, rapui, raptum. Sapio, *to have savor or to be wise.* Cupio, *to desire.* Capio, *to hold, to take or understand.* Rapio, *to reave.* Horum omnium prima syllaba corripitur in compositis: ut percupio, percupis: reliquorum composita mutant *a* in *i*.

Horat. *Misce stultitiam consiliis brevem.*
Dulce est desipere in loco.
Accipe quamprimum, brevis est occasio lucri.
Seneca. *Nil eripit fortuna nisi quod dedit.*

Dat *pario* peperi, partum, paritum. *Quatio*que
Dat quassi quassum, cussi cussum dabo proli.

In rio unicum verbum, Pario dat peperi partum, vel paritum: Hinc pariturus, illinc partus. In tio simplex unicum est, Quatio quassi quassum, composita sunt concutio, discutio, excutio, percutio, &c. quæ omnia breviant secundam, & in præterito cussi & supinis cussum habent: Parere proprie fœminarum est, *to bring forth children*, & metaphoricos. Ter ait: *Obsequium amicos: veritas odium parit.* Quatio, *to shake*, ut quatio arborem.

Vult

Vult *uo* semper *ui* dans *utum*. Vult *struo*, xi, ctum.
Datque *fluo* xi xum. *Pluo* vi, vel ui, dat & utum.
Vultque *ruo* ruitum, dat utum proles tibi solum.
Nulla supina dabunt *metuo*, *luo*, *congruo*, sicut
Annuo cum socijs : *cluo*, *respuo*, & *ingruo* junctis.

Verba in *uo* per divisas syllabas desinentia faciunt in præteritis *ui* per divisas syllabas, & in supino *utum*, penultima longa: ut Arguo argui argutum, *to accuse, or reprove, or to show.* ut arguo te furti. Virg. *Degeneres animos timor arguit.* ----

Imbuo, *to weit or instruct.* Horat.

Quo semel est imbuta recens servabit odorem Testa diu.

A lavo composita hujus conjugationis sunt, & in luo desinunt : ut Diluo dilui dilutum, *to wash or put away.* Excipiuntur quædam à regula, Struo facit struxi structum, *to build.* Fluo fluxi fluxum, *to flow*, ut aqua fluit, oleum fluit. Affluo, *to abound.* Ovid. *Affluit incautis desidiosus amor.*

Pluo, plui, vel pluvi, plutum, raro legitur nisi in tertia persona singulari, quia exemptæ actionis est, *to rain.* Ruo, rui ruitum, cado aut cum impetu curro, *to fall or run with force.*

Ovid. *Quo moriture ruis, majoraque viribus audes ?*

Composita non itum sed utum volunt, penultima brevi : ut Diruo dirui dirutum, *to cast down or destroy.* Quædam sequuntur regulam in præteritis, sed carent supinis : ut metuo, *to fear.* Luo, *to pay or suffer.* Virg. *Post mihi non simili pœna commissa luetis.*

Item congruo & annuo, cum congenitis, quæ sunt abnuo renuo, &c. Quibus adduntur, Ingruo, *to invade.* Cluo, *to shine or fight*, & respuo, *to refuse.* Spuo tamen & Nuo habent supina, quemadmodum forte luo, & abnuo. Inveniuntur enim luiturus & abnuiturus participia. Nuo, *to nod.* Hinc annuere est assentire. Renuere, & abnuere, negare.

Bi bo, bitumque facit. *Scabo*, *lambo* carento supinis.
Ut *cubo*, sic proles. Dant *scribo*, *nuboque*, psi, ptum.

Verbum desinens in *bo*, facit *bi* in præterito, & *bitum* in supino. Bibo bibi bibitum, *to drink.* Naso.

Sæpe bibi succos, quamvis invitus, amaros.

Deglubo deglubi deglubitum, *to flay*. Suet. *Tiberij verbum est, Boni pastoris est tondere pecus, & non deglubere.* Scabo scabi, *to rub*. Lambo lambi, *to lick*. Supina scabitum, lambitum, non sunt in usu. Composita à cubo in cumbo per tertiam desinunt, & abjecto in præteritis & supinis *m*, faciunt, cubui cubitum, ut cubo: velut procumbo procubui procubitum. Patent hæc in prima conjugatione. Scribo scripsi scriptum, *to write*. Nubo nupsi, viro trador, *to be married*. Composita à scribo producunt penultimam, à bibo corripiunt ubique.

In *vi*, *tum*, muta *sco*. *Pasco* dat tibi pastum.
Agnosco, *cognosco* dabis per *itum*. Nihil autem
Glisco dabit, velut incœptiva: *poposcit* habeto
Poscere, vult *disco* didici: *compescit ui dis.*
Hæc per itum flectam. *Conquexi* tolle supinum.

Verbum desinens in *sco*, mutat sco in vi syllabam & tum: ut Cresco crevi cretum, nosco novi notum, suesco suevi suetum.

Excipiuntur à regula pasco, agnosco, cognosco, quæ præterita regulariter formant, pavi, agnovi, cognovi. Supina vero contra regulam pastum, cognitum, agnitum. Nosco notum in usu habet. Videtur etiam noscitum aliquando habuisse, unde sunt nosciturus & ignosciturus participia. Glisco caret præterito & supino. Item præteritis & supinis carent verba incœptiva, id est inchoativæ formæ, saltem proprijs. Capiunt autem præterita à primitivis: ut Calesco calui, tepesco tepui. Quorum significatio alia est quando his tribuuntur, quam ubi dantur primitivis, nam calui à calesco significat calidus factus sum, calui à caleo, idem quod calidus fui. Præterita tolluntur, posco poposci, disco didici, compesco compescui, dispesco dispescui, quæ quatuor faciunt supina in itum, ut poscitum, discitum, compescitum, dispescitum: sed sunt rarò in usu. Conquinisco, conquexi, sine supino dicimus. Cresco, i. augeor, *to grow*. Juv. *Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit*. Nosco, *to know*. Ut Delphicum oraculum est, *Nosce teipsum*. Agnosco, cognosco, idem.

Ovid. --- *Fama celebrata per orbem*
Litera, cognosci quæ sibi quemque jubet.

Ignosco,

Ignoſco, *to forgive.* Terent. *Pater obſecro ut mihi ignoſcas.* Sueſco, *to uſe.* Cic. *A te id quod ſuêſti, peto me abſentem diligas atque defendas.* Deſueſco, *to diſuſe*; inſueſco, valde ſueſco. Terent. *Qui mentiri aut fallere inſueverit patrem, tanto magis audebit cæteros.* Paſco, *to feed.* Paſce oves meas. Paſco herbam, id eſt edo. Gliſco, *to grow.* Poſco, *to ask.* Repoſco; *to ask again.* Depoſco valde poſco, Expoſco idem. Diſco, *to learn.* Dediſco, *to forget things learned.* Plaut. *Haud æquum facit, qui quod didicit, dediſcit.* Ediſco, *to learn perqueer.* Addiſco; *to learn well.* Compeſco, *to ſtay or reſtrain.*

Juvenal. --- *Digito compeſce labellum.*

Diſpeſco, *to ſunder.* Plin. *Nilus Africam ab Ægypto diſpeſcit.* Conquiniſco caput inclino, ocquiniſco, ſine præterito & ſupino, idem eſt.

N mota *ci, ctum, vinco,* dat; *dico*que xi, ctum,
Ut *duco*: *parco* ſi, ſumque, *pepercit,* itumque.
Icere, ci, ctum vult. In *di, ſum, do* benè vertes.

Vinco facit vici victum, ablata *n* litera: Dico dixi dictum, duco duxi ductum, parco parſi parſum, vel peperci parcitum. Ico ici ictum. Plin. lib. 13. *Italiæ parcitum eſt vetere interdicto Patrum.* Vinco, *to overcome.* Cic. *Facile eſt vincere non repugnantes.* Convinco, devinco, evinco, idem. Dico, *to ſay or ſpeak.* Duco, *to lead.* Sen. *Fata volentem ducunt, nolentem trahunt,* capitur pro judicare, & exiſtimare.

Virg. --- *Tanton' me crimine dignum Duxiſti.* ---

Parco, *to ſpare or forgive.* Ico, *to ſtrike.* Plin. *Fulmine laurus ſola non icitur. In di ſum, do bene vertes.* Do mutatur in di & ſum, ut Mando mandi manſum, *to eat or chow.* Scando ſcandi ſcanſum, *to climb.* Defendo defendi defenſum, *to defend.* Incendo incendi incenſum, & accendo, *to kindle,* exceptiones ſequuntur.

Tollo *Cado, cecidi, caſum,* ortis tolle ſupinum:
Occido, cum paucis, teneat: *pandi,* cape, *paſſum.*
Edi, ſum, vel ſſum dat: *pedo* pepedit, itumque.
Cædo, cecidit habet: ſic *pendo,* pependit. & in *ſum*
Fiet utrumq; quibus par *tendo* eſt, dans quoq; tentum.

Cado

Cado cecidi casum: Composita, paucis exceptis, ut infra; carent supino: ut accido, recido. Pando pandi passum. Edo pro comedo, edi esum vel estum, pedo pepedi peditum: cædo cum æ diphthongo cecidi cæsum: pendo pependi pensum, tendo tetendi tensum, vel tentum: cado, *to fall*; ut cecidit in foveam quam fecit. Composita mutant *a* in *i* breve: ut occido occidi occasum, *to fall down*; Sol occidit. Et morior, *to die*; ut in Epitaph. Tullij. Ovid.

Occidit indigne manibus laceratus iniquis
Tullius, ah! tumulo conditus exiguo.

Sic, incido, Recido, *to fall again.* Procido, *to fall before.* Excido, decido, satis nota sunt. Contra producunt penultimam composita verbi cædo, *to cut strike or slay*; ut circumcido, Recido, *to cut again.* Incido, *to cut in.* Decido, deseco. Pando, id est aperio, vel spargo, *to open or cast abroad.* Virg.

Ecce trahebatur passis Priameia Virgo Crinibus. ---

Pedo, ventris crepitum facio: supinum est peditum, licet non sit multum frequens, pendo, *to hang*, ut pendo furem aut togam. Tendo, *to bend or stretch out.*

Virg. *Tendunt vela Noti.* --

Horat. *Sperat infestis, metuit secundis*
Alteram sortem benè præparatum
Pectus, informes hyemes reducit
Jupiter: idem
Submovet. Non si malè nunc & olim
Sic erit. Quondam citharâ tacentem
Suscitat Musam, neque semper arcum
Tendit Apollo.

Quod *do* componit, *didit*, atque *ditum* dabit usque.
Dic tamen *abscondi*, quod *itum* poscit mage quam sum
Sido præteritum nescit, sed nata cooptant
A *sedeo*, *sedi*: testes *consido*, *resido*.
Dant di præteritis *rudo*, *strido*, carentque supinis.

Compositum tertiæ conjugationis à *do*, facit didi in præterito, & ditum in supino: ut addo addidi additum, *to eek.* Edo, *to publish.* Mart.

Quum tua non edas, carpis mea carmina, Lali:

Carpere

Carpere vel noli nostra, vel ede tua.

Trado, *to deliver.* Dedo idem est. Terent. *Tibi pater me dedo, quidvis oneris impone, ac impera.* Condo, *to make or build,* ut condo carmen, condo domum. Quandoque æquipollet suis compositis: recondo, & abscondo, *to hide.* Plin. *Formicæ condunt æstate fructus, quibus hyeme fruantur.* Abscondo, sine geminatione abscondi facit, & absconditum melius quam absconsum.

Sido præteritum nescit. Sido proprio præterito caret, ob id etiam supino, propter significationis cognationem cum compositis præteritum à sedeo capere dicitur, significat enim sidere demittere se, *to settle or sink down.* Virgilius de avibus loquens. 6. Æneid. v.203.

Sedibus optatis gemina super arbore sidunt.

Rudo rudi, strido stridi, supina non agnoscunt. Rudo, *to bray like an aß.* Pers. de irato juvene. --- *Arcadiæ pecuaria rudere credas.* Strido, *to screigh or noise.*

Tundo facit tutudi, tunsum, compostaque tusum.
Scindo scidi, scissum, dat: *findo* fidi quoque fissum,
Et *fundo*, fudi, fusum. *Si, sum,* dato *ludo*;
Divido, cum *vado*, *rado*, ceu *lædere*, *trudo*,
Et *rodo*, *plaudo*, *claudo*, *cedo* geminans *s*.

Tundo facit tutudi geminans principium præteriti: in supino autem tunsum: in compositis ablata *n* litera tusum facit. Contundo contudi contusum, Immo & ipsum simplex quandoque tusum invenitur habere. Scindo scidi scissum & findo fidi fissum, perdunt *n*, tam in præterito quam in supino ubi geminant *s*. Fundo fudi fusum, non geminat *s*, sed perdit *n*, tam in præterito quam in supino. Tundo, *to bray.* Contundo, simul tundo. Obtundo, *to dull.* Ter. *Ne me de hac re obtundas sæpius.* Scindo, *to cut.* Abscindo, *to cut away.* Exscindo, *to destroy.* Rescindo, *to cut again or loose,* ut rescindo pactum. Composita à scindo & findo in præterito corripiunt penultimam: ut Diffindo diffidi diffissum. Findo, *to cleave.* Hinc dicimus ligna fissilia, fissa. Fundo, *to yeat or powr forth;* ut fundo aquam. Fundo ollam, id est ollam fundendo facio. Fusile quod fundendo formatur: ut fusilis statua.

Si

Si sum dato ludo. Decem verba mutant do in si sum: ut ludo lusi lusum, & cætera versibus comprehensa, inter quæ cedo geminat utrobique: ut cessi cessum. Ludo, *to play*. Plin. *Ludere me putas, seriò peto.* Item decipio, *to deceive*.

Virg. *Multa malus simulans vanâ spe lusit amantem.*

Divido, *to divide.* Vado, *to go.* Rado, *to shave*; ut rado herbam, rado ollam, rado terram. Corrado, *to gather together.* Terent. *Minas decem corrasi alicunde.* Lædo, *to hurt.* Composita mutant æ diphthongon in i longum, ut allido allisi allisum, *to bruise.* Collido, *to bruise together, or slay.* Illido, impellendo lædo. Trudo, *to thrust.* Mola trusatilis quæ manibus versatur. Extrudo, *to put out.* Intrudo, *to put in by force.* Detrudo, *to repel.* Rodo, *to gnaw*; ut Mus rodit caseum, caper vitem, canis ossa. Corrado, contero, Erodo, dentibus effodio.

Plaudo, *to clap hands for joy.* Applaudo, alicui plaudo. Claudo clausi clausum, *to shut or close.* Composita *au* in *u* longum vertunt, ut includo, excludo, *to shut out.* Recludo, *to open.* Secludo, *to close apart.* Concludo, *to close together, or imprison.* Cedo sine diphthongo, *to give place.*

Naso. *Cede repugnanti, cedendo victor abibis.*

Etiam cedo significat in partem venio.

Ovid. *Cesserunt nitidis habitandæ piscibus undæ.*

Succedo, *to succeed.* Secedo, *to withdraw aside.*

Go, vel *guo*, xi, ctumque facit. *Go*, *surgoque* mutant
In *rexi*, *rectum*, *pergo*. Tamen ista supinis
N tollunt *pingo*, *stringo*, cum *fingere*, *ringo*.
Tango, facit tetigi, tactum. Dat *ago*, egit, & actum,
Vult *frango*, fregi, fractum, *pegi*, *pepigique*,
Et panxi pactum *pango* capiet. *Lego*, gi, ctum,
At *xi*, *ctumque* dabunt, *intelligo*, *negligo*, *dili*.
Dat *pungo*, pupugi, punxi, punctum venit inde.

Verbum in *go* vel *guo* desinens facit xi in præterito, & ctum in supino, præcedente c, ut Affligo afflixi afflictum, *to trouble and molest.* Confligo, *to fight.* Infligo, incutio. Plaut. *Inflixit mihi vulnus.* Producunt hæc penultimam, quorum simplex fligo obsolevit. Rego rexi rectum, *to govern.*

Com-

Composita mutant e in *i* brevem, ut Arrigo, *to lift up. Arrige aures, Pamphile.* Corrigo, *to amend.* Terent. *Si quid peccatum, arte corrigas.* Pergo perrexi, *to proceed.* Surgo surrexi, *to rise*; quia cum sint à rego, dictum est, perrigo, surrigo. Assurgo honoris exbibendi gratiâ surgo, insurgo, *to rise in contrary.* Stinguo stinxi stinctum, *to put away.* Obsolevit. Composita in usu sunt. Instinguo, *to inspire.* Distinguo, *to distinguish.* Restinguo, *to repel or put out.* Extinguo, *to put out, or slay.* Horat.

Urit enim fulgore suo, qui prægravat artes
Infra se positas, extinctus amabitur idem.

Tamen ista supinis. Excipiuntur quædam à regula, & primo quatuor quæ rectè præteritum formantia in supino perdunt *n*, ut pingo pinxi pictum, *to paint.* Stringo strinxi strictum, *to strain.* Plin. *Apprehensamque manum strinxit.* Fingo finxi fictum, *to feign or fashion.* Sallust. *Omnes homines, qui student sese præstare cæteris animantibus, summâ ope niti decet, ne vitam silentio transigant, veluti pecora: quæ natura prona, atque ventri obedientia finxit*: Ringo rinxi rictum, vel ringor, *to grin, to be angry.* Terent. *Ille ringitur, tu rides.* Nec præterita, nec supina, juxta regulam formant hæc. Tango tetigi tactum, ago egi actum, notæ significationis verba, Ab hoc quia cogo est, facit coëgi, coactum, *to compel or gather together*; ut necessitas me coëgit. Virg. *Tityre coge pecus.* Frango fregi fractum, *to break.* Pango pepigi pegi, vel panxi pactum, *to fasten, to make or write.* Cicer. *An pangis aliquid Sophocleum? Fac opus appareat.* Lego legi lectum. Sic omnia ejus composita, exceptis tribus. Intelligo intellexi: negligo neglexi: diligo dilexi. Pungo pupugi, vel punxi punctum, *to prick or sting.* Composita pleraque faciunt *xi.*

Dant si sum, *spargo, mergo, tergoque.* Locabis
Per xi, xum, *figo, frigoque.* Carento supinis
Cum *dego, satago, sugo,* ceu *lingit,* & *angit.*
Vergo tenet neutrum, velut *ambigit, Ho* dato xi ctum.
Mejo facit minxi, mictum; cave dicere *mingo,*

Hæc tria verba, Spargo, Mergo, tergo, faciunt si & sum: ut sparsi sparsum, mersi mersum, tersi tersum. Spargo, *to scatter*

scatter abroad. Virg. *Sparge marite nuces:* spargite humum floribus. Mergo, *to dowk or drown.* Tergo, *to dight.* Detergo idem significat. Duo xi, habent in præterito, xum in supino, scilicet figo fixi fixum, & frigo frixi frixum. Figo, *to fasten.* Hieron. *Cerne manus, Judæe, quas fixeras, cerne latus, Romane, quod foderas.* Frigo, *to fry.* Frixorium, *a frying pan.* Hieron. in Esaiam. *Confrixa sunt ossa mea tanquam in frixorio.* Quædam verba in go terminata, aut raro aut nunquam habent supina: ut Dego & satago ab ago composita. Sugo suxi, *to suck.* Lingo linxi, *to lick.* Plaut. *Mel mihi videtur lingere.* Ango anxi, *to torment or trouble.* Vergo versi versum debuit habere: sed neutrum est in usu, *to pass toward.* Cicer. *Perspice quo ista vergant, mihique rescribe.* Utroque caret etiam ambigo, *to drive about or doubt.* Terent. *Simo & Crito vicini nostri hic ambigunt de finibus; me cepere arbitrum.* Dego, *to take away.* Plaut. *Istum laborem, soror, degam & diminuam tibi.* Item transigo, *to live or dwell in a place,* ut *Scipio degit vitam Linterni.* Satago, solicite ago, seu laboro, *to be very careful and diligent.* *Ho dato xi ctum.* Duo sunt verba in *ho*, & faciunt *xi*, in præterito, & *ctum* præcedente *c* in supino: Traho traxi tractum, Veho vexi vectum. Traho, *to draw by force.* Hinc trahea & traha, vehiculum sine rotis. Contraho, *to draw together.*

Horat. *Contrahas vento nimium secundo Turgida vela.*

Veho, *to carry.* Eveho & proveho, *to extol and advance.*

Virg. --- *Pauci quos æquus amavit*
Juppiter, aut ardens evexit ad æthera virtus.

Livius. *Ad summos honores alios scientia juris, alios eloquentia, alios gloria militaris provexit.* In *jo* per *i*, consonantem unicum est verbum Mejo, pro quo mendose passim invenitur mingo, facit autem minxi mictum, *to piss.*

Persius. --- *sacer est pueri locus, extra Mejite.*

Lo, dat *ui*, *Colo*, *consulo* & *occulo* dantur in ultum.
Altum dic vel itum: molitum *Molo*, *Celloque* celsum
Cello facit ceculi, culsum: *pepuli* dato pulsum,
Velli vel vulsi dat vulsum. *Fallo* fefelli
Falsum. Sublatum dat *Tollo*, *sustulit* atque.

Sallo

Sallo facit salli falsum. *Psallo* dato psalli.
Nulla supina dabunt *psallo, volo* : jungito prolem.

Verbum desinens in *lo* facit præteritum in *ui* : ut Colo colui, alo alui, consulo consului, occulo occului, cello cellui, molo molui. Inter hæc, colo, consulo, & occulo, faciunt supinum in ultum : ut cultum, consultum, occultum. Alo dat altum vel alitum : molo solum molitum, unde nomen molitor. Cello sine diphthongo celsum facit, unde nomina celsus & excelsus. Cællo cum æ diphthongo ceculi culsum facit : Pello facit pepuli pulsum : Vello velli, vel vulsi vulsum : Fallo facit fefelli falsum, tollo sustuli, sublatum, à composito suo sustollo, olim fecit tetuli ; Sallo facit salli salsum ; Psallo psalli, supino caret : ut Volo volui : colo, *to worship or reverence, to till.* Macr. *Vectius cum monumentum patris exarasset, ait Augustus, hoc est, vere monumentum patris colere.* Consulo cum dativo est consilium do, *to give counsel* ; ut *Senes junioribus consulunt*, & provideo : ut, *male consuluisti famæ tuæ.* Consulo cum accusativo, peto consilium, *to ask counsel.* Occulo, *to hide.* Alo, *to nourish or maintain*, ut *Honos alit artes.* Molo, *to grind.* Cello sine diphthongo, id est cedo jam obsolevit : Composita in usu sunt, excello, antecello, præcello ; i. præcedo & supero, *to excel.* Dicimus quoque per secundam excelleo. Cællo cum æ diphthongo; i. cædo vel frango, extra compositionem jam non utimur: composita percællo & procællo, *to break or overthrow.* Hinc procella, *a storm.* Pello, *to put away.* Boëthius de consolatione philos. lib.

Gaudia pelle,
Pelle timorem,
Spemque fugato,
Nec dolor adsit.
Nubila mens est,
Vinctaque frænis,
Hæc ubi regnant.

Vello, *to pluck.* Fallo, *to deceive.* Terent. *Eho, quæso, laudas eos qui heros fallunt?* res fallit me, id est nescio, latet me. Horat.

Nec vixit malè, qui natus, moriensque fefellit.

Tollo, *to lift up, or take away, or slay.* Utrumque significatum perspicitur ex illo in Neronem disticho.

Quis neget Æneæ magna de stirpe Neronem?
Sustulit hic matrem, sustulit ille patrem.

Sallo, *to salt*; Salsus, sale conditus: & qui salibus & scommatis hominem aspergete novit, ut apud Horatium, salsu homo. Insulsus, non salsus & ineptus, Psallo precedente cano & proprie instrumento musico, *to sing or play on instruments.* Sallust. Psallere, & cantare doctius quam proba mulieri satis est.

Mo per *ui*, dat *itum*. *Tremo* ponitur absque supino.
Dant psi ptum *Demo*, *promo*, cum sumere *como*.
Vult *emit*, *emi*, *emptum*. Geminans *s*, dat *premo*, ssi, ssum.

Verbum desinens in *mo*, facit *ui* per divisas syllabas; & *itum*: ut vomo vomui vomitum, *to vomit.* Fremo fremui fremitum, *to roar and make a noise.* Tremo tremui, caret supino, *to tremble.* Quatuor in *mo* habent psi ptum: ut demo dempsi demptum. Como compsi comptum, Demo, *to take away.* Horat. *Deme supercilio nubem.* Promo, *to bring forth or expone.* Plaut. Prompsisti tu illi vinum? non prompsi. Sumo, *to take.* Cicer. Quanquam non mihi tantum sumo, Judices, atque arrogo. Como, *to dreß or comb.* Comptus ornatus incomptus, inornatus. Emo emi emptum, *to buy*, ut emi librum. Composita mutant *e* in *i* breve, ut Redimo, redemi redemptum. Adimo, *to take away.* Ovid.

Nam vires adimit Veneris damnosa voluptas.

Premo pressi pressum, utrobique gemino *s*, *to tread down or preß.* Composita mutant *e* in *i* breve. Exprimo, *to preß out or to speak out.* Plin. Exprimere non possum quanto gaudio sim affectus.

Ponere, cum *gigno*, per ui, per itumque locabo.
Dico *cano* cecini, tantum: Per *ui* fit & *entum*
Proles. Dat *Temno* psi, ptum. *Vi* vertimus in *tum*
Præteritis, *sivi*, *sprevi*, *stravi*, quoque *crevi*.
Lini, vel levi livive, litumque supinum est.

Verba in no pauca sunt, nec datur hic regula, sed ponuntur singula. Pono & gigno habent ui per divisas syllabas & itum: pono posui positum: gigno genui genitum, cano cecini cantum. Composita mutant a in i brevem, & faciunt ui per divisas syllabas, & entum, ut præcino præcinui præcentum

rum. Temno tempsi temptum. Quinque in *no* verba faciunt præterita in *vi* syllabam, quam in tum mutando, faciunt supina, ut sino sivi situm. Sperno sprevi spretum. Sterno stravi stratum. Cerno crevi cretum. Lino livi litum. Item lini vel levi in præterito. Pono, *to place or lay down.* Pone metum: Gigno, *to engender.* De viro & fœmina dicitur. Transfertur etiam sæpè ad alia.

Horat. *Ludus enim genuit trepidum certamen & iram,*
Ira truces inimicitias, & funebre bellum.

Cano, *to sing.* Virgil. *Non canimus surdis.* ---

Temno, id est sperno, *to lightly.* Virg.
Discite justitiam moniti, & non temnere divos.

Magis in usu est compositum: Contemno contempsi contemptum. Sino, *to let alone.* Sperno, *to despise.* Sterno, *to spread down or cover.* Præteritum & supinum verbi cerno extra compositionem raro leguntur; significat autem video, *to see.* Lino, *to smeir or anoint.* Quintil. Linisti parietem mariti sanguine. Penultima hujus verbi in præsenti & supino corripitur; Dicimus & Linio per quartam.

Po, psi, ptumque facit, Rupi, ruptum, dabo *rumpo.*
Donat *ui* per *itum strepo*, cum *crepo*. Dat *Coquo* xi ctū:
Vult *linquo*, liqui: lictum natis dabis apte.

Verbum desinens in po facit psi & ptum præcedente p, ut repo repsi reptum: sic carpo, serpo, clepo, sculpo. At rumpo, dempto *m*, facit rupi, ruptum. Strepo & crepo (quod sæpius primæ conjugationis est) faciunt ui in præterito, & tum in supino. Repo & serpo, *to creep.* Composita penultimam producunt. Adrepo vel arrepo, *to creep till.* Irrepo, *to creep in.* Obrepo, *to come quietly.* Senectus obrepit homini; somnus obrepit oculis. Cicero filius de Cratippo. Exoro ut mecum quam sæpissimè cœnet: hac introducta consuetudine, sæpe inscientibus nobis, & cœnantibus obrepit, sublataque severitate Philosophiæ humanissimè nobiscum jocatur. Carpo, *to pluck.* Virg.
Carpent tua poma nepotes.

Clepo, *to steal.* Livius, Si quis clepsit, ne populo scelus esto: neve cui cleptum erit. Sculpo sculpsi sculptum, *to carve*

or

or grave. Rumpo, *to break.* Rumpo vocem aut silentium, est, loquor. Strepo, *to make great noise.* Perstrepo, valde strepo, instrepo, in aliquo strepo, Apes instrepunt floribus. Obstrepo, contra strepo. Instrepo, inter aliquid strepo, corripiunt omnia penultimam.

Dat coquo xi ctum. Duo sunt in *quo.* Coquo coxi coctum, linquo liqui lictum, quo supino in simplici vix utimur. Sed bene in natis, id est, in compositis: ut Relinquo reliqui relictum. Coquo, *to seeth.* Coquo cervisiam, non braxo. Linquo, *to leave.* Relinquo idem: ut *Cordato viro relinquendæ nugæ.*

Ro, vi, tumque dabit. Gessi *gero* vult quoque gestum, *Uro,* ussi ac ustum. *Verro,* ri, si, dato versum. *Curro* cucurrit habet cursum. Dat *ui* sero natum Atque ertum: dat & evit itum, sub duplice sensu.

Verbum desinens in ro, facit in præterito vi syllabam, in supino tum: ut tero trivi tritum, quæro quæsivi quæsitum, quod per syncopam etiam quæstum facit. Unde quæstus, quæstor. Excipiuntur Gero gessi gestum. Uro ussi, ustum. Verro verri vel versi versum, Curro cucurri cursum. Sero juxta regulam facit sevi, & in supino *e* in *a* mutato satum, significat semino aut planto, *to sow or plant.* Quam significationem si composita sequuntur, habebunt *evi* in præteritis, & *itum* penultima brevi in supinis. Sin recedunt à simplicis significatione, recedunt etiam a simplicis præteriti, supinique forma, faciuntque ui ertum: ut Assero, i. prope sero vel planto, habet assevi assitum, *to sow near.* Assero, autem pro affirmo, asserui, assertum, *to affirm.* Sic dissero pro disputo vel narro, disserui disertum, unico *s* in supino, *to dispute or reason.* Sic sero olim habuit serui sertum. Tero, *to consume or break in pieces.* Quæro quæsivi, quæsitum, cum *s* in præterito & supino, *to seek, or to spear,* ut quæro ex te vel a te. Magister quæsivit de te. Composita mutant diphthongon in *i* longum: ut Acquiro, *to get.* Gero, *to bear.* Gerulus, portator & gestator: gero quoque est rego *to guide,* ut *Petrus se bene gerit.* Composita corripiunt penultimam; Aggero, *to gather together.* Hinc Agger, Aggero agge-

prim

primæ, *to augment*. Uro, *to burn or hurt*. Uro hominem, id est dolore afficio. Composita penultimam producunt: ut aduro adussi adustum, & comburo, *to burn*. Amburo, *to burn wholly*. Verro, *to sweep or cleanse*. Juv.

Verre pavimentum, nitidas ostende columnas.

Curro, accurro, excurro, incurro, præcurro facile patent. Occurro, *to meet or resist*. Succuro, *to help or come in memory*. Tul. *Ut enim quidq; succurrit, libet scribere*. Fero tuli latum, à tulo obsoleto verbo, & hoc in sequenti libro patebit. Furo, i, insanio, præterito supinoque apud Veteres caret, *to be mad*.

Unde nota, si alicui præteritum desit, capi illud à synonymo, ut Furo, insanivi ab insanio, aio dixi à dico: sic scabo in supino, frictum à frico.

So, vi, tumque facit. si, sumque *facesso, capesso*,
Cum *viso*. *Pinso* dat pinsuit indeque pistum.

Verbum desinens in so, facit sivi & situm, ut Lacesso lacessivi lacessitum, penultima longa, *to trouble or provoke*.

Virg. *Efficiam posthac ne quenquam voce lacessas.*

Potest etiam in præterito habere lacessi, & Arcesso, arcessivi, arcessitum, *to accuse*. Accerso, accersivi, accersitum, *to call, or go to call*. Horat.

Si melius quid habes, accerse: vel imperium fer.

Terens. *Obstetricem accerse*. Hoc venit ab accio accis.

Tria verba in so faciunt si sum, Facesso facessi, id est facio, vel eo ad faciendum, *to do or go to do*. Viso, visi, visum, eo ad videndum, *to visit*, pinso, pinsui, pistum, id est tundo: nam veteres usu molarum carentes frumenta pistillis terebant. Nunc pinso capimus pro panem facio, *to bake*. Supina etiam sunt pinsitum & pinsum, licet non frequentia. De quæso dicetur libro sequenti.

Xi, xum, dant *plecto*, cum *flecto, nectere, pecto*.
Hæcque *xui* duo dant. Ivi *peto* donat & itum.

Verba in to pauca sunt, ideo non datur generalis regula: singula enumerantur: & primo plecto facit plexi, plexũ, & flecto flexi, flexum, necto nexi, vel nexui nexum: Pecto pexi, vel pexui, pexum. Peto petivi petitum, plecto, *to strike or punish*.

Horat. *Quicquid delirant Reges, plectuntur Achivi.*

In

Interdum plecto idem est quod flecto; hoc autem significat inclino vel curvo, *to throw.* Necto, *to bind.* Nexilis, id est nexus, ligatus. Pecto, *to comb or dreß.* Pexus, id est ornatus, pulcher, cultus, elegans. Horat. Ep. 1. v. 95.

--- *Rides si forte subucula pexæ Trita subest tunicæ.* ---

Peto, *to ask*, ut peto pecuniam. At peto te lapide, id est invado, persequor, *to invade.*

Mitto facit misi, missum, *ss* geminando supino.
Sque *meto* geminans, *suit*, & *sum*. *Vertoque* verti,
Et versum. *Sterto* dat stertuit, absque supino.

Mitto facit misi missum, gemino *ss* in supino, meto facit messui messum, gemino utrobiq; *ss*. Verto dat verti versum, sterto stertui sine supino. Mitto, *to send, to leave, or put away.*

Horat. *Mitte leves spes, & certamina divitiarum.*

Plurima hic sunt composita, ut Omitto, *to leave off.* Demitto, *to let down.* Horat.

Quem sua culpa premit, deceptus omitte tueri.

De altero. Idem.

Demitto auriculas, ut iniquæ mentis asellus.

Meto, *to shear.* Demeto penultima brevi, *to cut off.* Virg. *Demetit ense caput.* Verto, *to turn.* Hinc frequentativum Verso, *to turn often*; ut equus versat molam. Quid versas animo? id est, quid cogitas? Sterto, *to snoar or sleep.* Ter. *Homo fatuus est, insulsus, tardus, stertit noctes & dies.*

Neutrum *sisto* nihil dabit, activum stitit edet:
Deinde statum format: nobis est Gellius autor.

Sisto neutri generis significans sto, caret proprio præterito atque supino, potest tamen utrumque sumere à sto, sisto steti statum: & composita à sisto capient utrumque à compositis à sto, quia eandem cum ijs significationem habent, ut consisto, constiti, constitum, sic resisto, obsisto, assisto, circumsisto, persisto, desisto, &c. sisto activum habet stiti in præterito, & statum in supino. In activo genere nulla gignit composita, & significat stare facio: ut siste lacrymas, *to stay.*

Virg. *Siste gradum, teque aspectu ne subtrahe nostro.*

Item significat in præsentiam alicujus adduco, *to bring in presence.* Virg. *Annam cara mihi nutrix huc siste sororem*

D

Dat *vivo*, xi, ctum. *Solvo* vi format & utum,
Ut *volvo*. Calvi *calvo* facit, absque supino.

Quatuor sunt verba in *vo* syllabam desinentia, quorum vivo facit vixi victum, solvo solvi solutum, volvo volvi volutum, calvo, calvi sine supino. Vivo, *to live*. Pers. *Vive memor lethi, fugit hora.* --- Solvo, *to loose or pay debt*. Ter. *Neque tu verbis unquam solves, quod mihi re malefeceris.* Volvo, *to rowle*. Terent. *Satis diu jam hoc saxum volvo.* Devolvo, *to row down.* Convolvo, *to row together.* Calvo, *to frustrate, to deceive*. Passivum calvor. Calvo calvas primæ id est, calvum facio, *to make beld.* Calveo, *to be beld.* Calvesco, fio calvus.

Nexo, xui, xum vult. *Texo*, xuit indeque textum.

In xo tertiæ verba duo sunt: Nexo nexui nexum, *to knit or bind.* Texo texui textum, *to weave.* Terent. *Texentem telam studiose ipsam offendimus.* Ponitur etiam pro componere, facere, fabricare, scribere, colligere. Attexo, *to put to*, Contexo, *to make or weave together.*

QUARTA CONJUGATIO.

Ivi quarta facit: vi semper vertitur in tum.

Verbum quartæ conjugationis facit in præterito *ivi*, & in supino *itum* penultima longa: ut audio audivi auditum: scio scivi scitum: sic crocio, vocifero, ut corvus, *to crowp.* Glocio, *to keckle.* Cucurio, penultima longa, *to crow.* Lascivio, *to be wanton.* Sopio, dormire facio, *to bring on sleep.* Garrio, *to clatter.* Aves garriunt, id est cantillant. Habent item penultima brevi, eo & queo cum compositis, ut redeo reditum, nequeo nequitum. Ambio, i. circumeo, item ambiendo appeto, *to go about, to desire.* Ambitus tamen participium producit penultimam, quam corripit ambitus nomen, id est ambitio. De participio. Ovid.

--- Rapidisque tumescere ventis
Jussit: & ambitæ circundare littora terræ.

De nomine Lucan. *Ambitus & luxus, & opum metuenda facultas.* Queo, *I may.* Nequeo, *I may not.*

[Singul-

Singultit, vult ſingultum *ſepelire* ſepultum.
Veneo dat venum: veni ventum *venio* vult.

Excipiuntur à regula quædam. Primò, tria ſecundum regulam facientia præteritum, & contra regulam ſupinum; ſingultio ſingultivi ſingultum, ſepelio ſepelivi ſepultum, veneo venivi venum, at venio facit veni ventum. Singultio, *to ſob*. Hinc ſingultim Adverbium, *with ſobbing*.

Horat. *Ut veni coram, ſingultim pauca loquutus.*

Sepelio, *to bury*. Veneo, id eſt vendor, quaſi venum eo, *to be ſold*. Supinum multi Grammatici dicunt eſſe venum, quod pro venitum ponitur. Venio, *to come*. Compoſita corripiunt ſyllabam *ve* in præſenti, ſed in præterito producunt: ut advenio, *to come to*. Hinc adventus, advento adventas *to draw near*. Virg. 6.

Adventante Deâ, procul, ô procul eſte profani.

Pone *Amicit* per *ui*, per ctum. Dat *Vincio*, xi, ctum
Sancio jungatur, quod & ivi format & itum.

Amicio facit, amicui amictum, *to clothe*. Vincio vinxi vinctum: ſancio ſanxi ſanctum, aliquando ſancivi ſancitum. Vincio, *to bind*. Devincio, *to obliſh*. Cicer. *Sanguinis conjunctio devincit homines charitate*. Sancio, *to ſtatute under a pain*.

Lucan. *Romanas ſancire volunt hoc ſanguine leges.*

Haurit ſi, ſtum, dat. pſi, ptum dat *ſepio* ſaltum
Et ſalui, *Salio*: proles formatur in ultum.
Dat *pſi*, *pſum*, *cambit*, Legi hæc quândoque per ivi.

Haurio hauſi hauſtum, vel ſine *t* hauſum, *to draw up*. Sepio ſepſi ſeptum, *to hedge or dyke in*. Salio ſalui ſaltum, *to lowp*. Ovid. 1. Faſt.

Per flammas ſaluiſſe pecus, ſaluiſſe colonos.

Cambio pſi pſum, *to wiſſel or change money*. Hinc campſor & campſo. Invenitur autem, & ivi habere: ut cambivi cambitum. Sic haurio haurivi hauritum: ſepio ſepivi ſepitum: ſalio ſalivi non tamen ſalitum. Cujus compoſita mutant *a* in *i* brevem: ut inſilio *ui* vel *ivi*, inſultum.

Sentio, ſi, ſum vult, ut *raucio*, *Fulcio* ſi, tum,

Et

Et *ſarcit*, *farcit*. Per *ui* mutatur, & ertum
Ex *pario* natum; Ri *comperit* & *reperit*, vult.

Sentio ſenſi ſenſum: raucio rauſi rauſum: Tria faciunt ſi, tum, ut fulcio fulſi ſultum. Ovid. *Hercule ſuppoſito ſydera fulſit Atlas.* Sarcio ſarſi ſartum: farcio farſi fartum. Compoſita à pario quæ mutaverunt *a* in *i* brevem, faciunt ui per diviſas ſyllabas, & ertum Aperio, aperui, apertum. At duo habent ri & ertum: ut Comperio comperi compertum, reperio reperi vel repperi repertum. Sentio, *to perceive or feel.* Raucio, *to be hoarce.* Dicitur & rauceo, unde raucesco. Fulcio, *to fortifie or hold up.* Sarcio, *to mend.* Farcio, *to fill.* Aperio, *to open.* Comperio, & reperio, *to find.*

Ovid. --- *Tu non inventa, reperta es.*

Aio præterito caret, & meditantia verba
Parturio, *eſurio*, cum *nupturio* volo tolli.
Præteritoque caret *ferio*, dabit attamen illi
Mutuo *percutio*, *percuſſi*. *Geſtio* dicunt
Sumere *geſtivi*, ſed deficiente ſupino.

Aio, id eſt dico, caret præterito: verba meditativæ formæ carent præterito, & proinde ſupino: ut dicturio, i. cupio dicere, *to deſire to ſpeak.* Eſurio tamen eſurivi, & parturio parturivi, nupturioque nupturivi. Ferio, *to ſtrike*; caret proprio præterito, mutuatur tamen à ſynonymo percutio. Geſtio habet geſtivi ſine ſupino, *to show joy by the geſture of the body.*

Deponentium & Communium præterita & ſupina.

Ex *or* finitis activam fingito vocem,
Ut *potior*, *potio*: formabitur inde ſupinum.

Verbis in *or* propria deſunt præterita, ſed eorum loco ponimus ſubſtantivum verbum, cum eorundem verborum participio præteriti temporis, quod à poſteriore ſupino formatur. Hoc igitur pacto in illis formam ſupinorum inveſtigabis, Finge deponentia ac communia in *o* terminari poſſe, deinde ex præceptis hactenus traditis, tribue illis in *o* mutatis, præterita quoque ficticia, & ſupina, ut *a* potior, finge potio potis potire, hoc ſi uteremur, juxta regulam de quarta conjugatione haberet potivi, potitum, potitu,

 quæ

quæ nunc sunt supina verbi potior, cui propterea dabimus potitus sum in præterito. Sic considerabis in prima conjugatione Abominor, testor, verecundor, &c. In secunda vereor, revereor, liceor, polliceor, & si qua sunt alia. In tertia Nascor, fungor, patior. Potior quartæ conjugationis est, & in quibusdam personis etiam tertiæ, *to get or bring in subjection.*

Virg. *Fas omne abrumpit, Polydorum obtruncat & auro*
Vi potitur. ----

Lucill *Deficit alma Ceres, nec plebes pane potitur.*

Abominor, *to detest and abhor.* Testor, *to be witness, or take to witness.* Testor Deum. Detestor, *to hate or detest,* Salomon. *Arrogantiam & superbiam, & os bilingue detestor.* Verecundor, *to be shameful.* Plaut. *Verecundari neminem apud mensam decet.* Vereor, *to fear.* Plin. *Multi famam, pauci conscientiam verentur.* Revereor, *to reverence.* Liceor, *to apprize or cheapen* Licitum licitu, supina inusitata sunt: sic & præteritum licitus, cujus vicem supplet derivativi præteritum licitatus sum. Polliceor, *to promise.* Nascor, *to be born.* Fungor, *to exercise an office.* Patior, *to suffer.*

Sequuntur exceptiones.

Nil formant *vescor, liquor, medeor, reminiscor.*

Supinis & proinde præteritis carent. Vescor, liquor, medeor, reminiscor, inter quæ medeor secundæ conjugationis est: reliqua tertiæ conjugationis sunt. Vescor, *to eat.* Convescor, *to eat or live together.* Liquor, *to be melted.*

Ovid. *Liquitur ut glacies incerto saucia sole.*

Reminiscor, *to remember.* Medeor, *to remeid or hail.* Cic Philosophia medetur animis.

Non servant normam *tutus, tuitus, ratus, aptus,*
Et *fissus, fractus fruitusque, profectus,* & *ultus.*
Atque *secutus,* & *experrectus,* junge *locutus.*
Nisus vel *nixus, gressus,* velut *ortus,* & *usus,*
Oblitus, questus, commentus, junge *misertus*:
Et *fassus, mensus, lapsus, nactus* quoque *pactus*:
Mortuus ac orsus: sed donat iturus utrumque.

Formant supina & proinde præterita contra regulam verba,

verba, quorum participia præteriti temporis in litera posuimus. Tueor, tutum, *to defend.* Supinum etiam tuitum, hinc participium tuitus & verbale in *io*, tuitio: Habet quoque tutum vel tuitum, hujus synonymum tuor tueris tertiæ conjugationis cujus infinitivus non est usitatus nisi in compositis: ut contui, intui, obtui. Reor, ratus sum, *to believe.*

Ovid. *Sum ratus esse feram, telumque volatile misi.*

Apiscor aptus sum, *to get.* Verbum est obsoletum, pro quo utimur composito Adipiscor, adeptus sum. Fateor, fassus sum, *to grant*; ut fateor culpam. Composita mutant *a* in *i*; ut Diffiteor, diffessus sum, *to deny.* Fruor, fructus vel fruitus sum, ut Utor, usus sum, in hoc differunt, quod utimur quopiam alterius, rei aut commodi gratia, fruimur vero nullius, nisi ut voluptatem capiamus, ideoque in idem recidunt frui, delectari, voluptatem capere. De utor pulchrum est Matherbalis in Hannibalem exemplum apud Livium: Non omnia nimirum eidem Dij dedere. Vincere scis Hannibal, victoria uti nescis. Proficiscor profectus sum, *to go.* Ulciscor, ultus sum, *to revenge.* Sequor sequutus sum, *to follow.* Expergiscor, experrectus sum, *to waken.* Horat.

Ut jugulent homines surgunt de nocte latrones,
Ut teipsum serves non expergisceris. ---

Loquor loquutus, vel per *c* locutus sum, *to speak.* Nitor nisus vel nixus sum, *to endeavour or to lean to.* Ovid.

Nitimur in vetitum semper, cupimusque negata.

Gradior gressus sum, *to gang.* Ordior orsus sum, *to begin.* Obliviscor, oblitus sum, *to forget.* Queror, questus sum, *to complain.* Comminiscor commentus sum, *to devise.* Terent. *Quid agam, aut quid comminiscar?* Misereor, misertus sum, *to pity.* Fatiscor, fessus sum vix est in usu, idem valet quod compositum ejus defetiscor defessus sum, *to be tyred.* Metior, mensus sum, id est pondero & considero, mensuro, æstimo, *to measure.* Labor, lapsus sum, i. cado, *to slide.* Nanciscor, nactus sum, id est acquiro, *to get.* Paciscor, pactus sum, id est facio pactum, vel in pactum peto, *to make a band or covenant.* Morior, participium facit mortuus, quod nonnulli nomen esse volunt: Participium futuri temporis est moriturus, tanquam supinum fuerit moritum, est autem morior, è vita discedo, & tertiæ conju-

 gationis

gationis est, *to die.* Orior, ortus sum, surgere incipio, *to begin to rise.* Orior habet participium futuri temporis oriturus, tanquam ab oritum oritu supinis: Item infinitivum oriri per quartam habet. Reliqua per tertiam sæpius, licet oriris non male dixeris.

DE VERBIS ANOMALIS, DEFECTIVIS, & Abundantibus.

LIBER SEXTUS.

ANOMALA.

Quæ contra normam flectes, anormia sunto:
Ut *fero, sum, fio, volo, eo, queo, sultis, edo, sis,*
Ausim, quæso, forem, faxo, cedo: Pluraque multo
Defectiva etiam: sic *ambest, inquio* & *inquam,*
Infit, ave, salve, cepsis, apage: quibus *euge,*
Des & *ait, sodes, ovat,* omnia prosa recludet.

Verbum anomalum vel anorme est, quod contra aliorum regulam conjugatur: ut Fero, sum, fio, volo, nolo, eo, & queo quæ ex Rudimentis nota sunt. Fero, id est porto vel patior, *to bring or suffer.* Terent. *Multa ex quo fuerint commoda, æquum est ejus incommoda ferre.* Sum, *I am.* Habet præteritum Fui, ab antiquo verbo Fuo: caret Gerundiis, nec participium Ens in usu est: Potens nomen est, *mighty.* Participia vero præsens, absens, nihil tale à reliquis compositis est, quia prodens obens, &c. non dicimus. Comicum est, Siem, sies, siet, &c. pro sim sis sit, &c. Fio, i. efficior, *to be made.* In imperativo, Fi non dicitur, & fite rarissimè.

Volo, *I will.* Imperativo caret, quia voluntas est libera. Nolo, *I will not.* In Imperativo secundas habet utriusque numeri personas. Noli nolite: nolito nolitote. Eo & Queo: Ibam quibam: Ibo quibo, ut olim alia quartæ conjugationis omnia. Plaut. *Testudineum istum tibi grandibo gradum.* Sic Virg. etiam lenibat, nutribat, dixit pro leniebat nutriebat.

Malo, *I rather.* Mavis, mavult, malumus, mavultis, malunt, malebam, malui, malueram, malam, males, malet

Imperativo caret, Optativo Mallem, maluissem, malim: Conjunctivo, Malim, mallem, maluerim, maluissem, maluero: Infinitivo Malle, maluisse, cæteris caret. Sic Mavelim, mavellem, &c.

Sultis comicum est pro si vultis, & sis pro si vis, & capsis, pro cape si vis: Sodes, pro si audis. Indicat. modo tempore præsenti ad secundam personam singularem: Sodes, capsis, cæteris carent. Sic secunda persona præsentis indicativi sis: Et pluraliter sultis, cæteris caret.

Edo es est, Et plural. Edimus editis edunt. Edebam, edi, ederam, edam: Imperativo, es vel ede edat. Et pluraliter Edamus edite vel este, edant. Futuro, Esto vel edito. Et pluraliter Edamus, estote vel editote, edunto. Optativo Edam, essem, edissem. Conjunctivo Edam, essem, ederim, edissem, edero. Infinitivo esse, edisse, esurum esse. Gerundia, edendi, edendo, edendum. Supina esum, esu, vel estum, estu. Passivum regulare est, nisi quod estur pro editur etiam dicitur. Composita eunt similiter: ut Comedo, comes, comest, *to eat*. Exedo exes exest, *to eat all*.

Indicativo vel optativo futuri temporis, Ausim, ausis, ausit. Et pluraliter Ausint, cæteris caret, id est audebo, vel utinam audeam. Livius lib. 1. *Nec si sciam dicere ausim*.

Indicativo modo, tempore præsenti, ad primam personam quæso. Et plural. per eandem personam quæsumus, irregulariter, *u* pro *i*, id est rogo & rogamus, cætera exoleverunt.

Optativo modo, tempore præsenti, & præterito imperfecto, & conjunctivo modo tempore præsenti & præterito imperfecto, utinam vel cum Forem fores foret: & pluraliter forent, id est essem, esses, esset, essent. Infinitivi futuro, fore, id est futurum esse: & ita differt ab esse, contra indoctos, cæteris caret. Terent. *Dixin' hoc fore*?

Faxo indicativi modi est futuri temporis pro faciam, *I shall do*. Conjugatur autem sic, Faxo, faxis, faxit. Et pluraliter faxint. Dicimus enim in futuro. Optativi & præsenti conjunctivi, Faxim, faxis, faxit. Et plural. faximus, faxitis faxint: pro faciam, facias, faciat, &c.

Imperativo modo, tempore præsenti ad secundam personam, Cedo, id est dic vel da. Et plural. ad eandem personam, cedite, id est dicite vel date: cæteris caret. Terent.

Tu mihi argentum cedo. Item. *Quid factum est, cedo?* Ce- dite apud Plautum reperies. Invenitur cædo cecidi, ced cessi: & cedo defectivum quod priorem corripit.

Ambest tertia persona præsentis Indicativi, pro circum est, sola est. Inquio vel inquam dico, *I say.* Indicativi modo tempore præsenti, Inquio vel inquam, inquis, in quit. Et plural. inquiunt. Præterito perfecto inquisti, in quit: Futuro inquies, inquiet: & imperativo modo tem pore præsenti, ad secundam & tertiam personam inque, inquiat. Futuro optativi inquiat. Hæc in usu sunt, reliqua penè exoleverunt.

Infit tertia persona præsentis & præteriti perfecti indi cativi tantum est in usu. Virg. 12. Æneid.

---- Ita turbidus infit.

Id est, dicere incipit, *he begins to speak.*

Ave imperativo modo, ad secundam undique personam, ave, & plural. avete: Futuro aveto, & plural. avetote: Infinitivo modo tempore præsenti avere. Sic conjugatur Salve. Utrumque est salutantis verbum: ut Ave Cæsar Imperator. Salve Regina. At Cicero ad Atticum dixit, *Salvebis à meo Cicerone.* Valeo, id est sanus sum, integrum est, *to be in good health.*

Apage, id est abduc, remove, *remove*; conjugatur sic, Imperativo modo tempore præsenti ad secundam in utro- que numero personam, Apage, Apagete.

Imperativo modo tempore præsenti ad secundam per- sonam. Euge, cæteris caret. Plerique dicunt esse Interje- ctionem assentientis, & sponte sua congratulantis.

Indicativo modo tempore præsenti; Aio ais ait. Et plural. Aiunt: præterito imperfecto Aiebam integrum est. Præterito perfecto aisti: & pluraliter aistis. Imperativo modo tempore præsenti ad secundam personam Ai. Futu- ro Optativi & præsenti Conjunctivi Aias, aiat. Et plural. Aiamus, aiant. Participium est aiens: cætera non sunt in usu. Plaut.

Vel tu mihi aias, vel neges. Idem: *Vel ai, vel nega.*

Phocas solum ponit hanc tertiam personam, Ovat. Par- ticipium est ovans, *rejoycing.* Reliqua parum sunt in usu, licet quidam ponant ovo ovas ovat, & cætera sine Eclipsi.

Amabo,

Amabo, *I pray you.* Integrum est, quia conjugatur : ut Amo, amas, nec est proprie interjectio blandientis, licet interjectionis vel adverbij officio fungatur : regit enim post se accusativum, ut Amo : Si quis vellet omnem antiquitatem diligenter perscrutari, longe plura inveniret anomala & ecliptica, ut Excessis pro excedas : Irritassis pro irrites, Locassim pro locavero, aut locem : Prohibessis, pro prohibeas : Taxis pro tangas : Duint pro dent : Perduint pro perdant, Levasso pro levem, aut levabo, Duis pro des, creduis pro credas, adassint pro adigant, &c.

Dor, furo, for, der, fer, vix unquam suscipit usus.

Personæ primæ Dor, furo, for, der, fer à fari non sunt in usu. Id de simplicibus intellige, quia pessundor, affor, bene dicimus.

Imperativus per Apocopen.

Dic, duc, fac, fer, sed fice (non fic) dicitur apte.

Per Apocopen dicimus, Dic, duc, fac, fer, pro dice, duce, &c. Sic prædic, abduc, benefac, perfer. Composita autem à facio, ubi *a* in *i* vertitur, non patiuntur Apocopen, quia perfice, infice dicimus, non perfic, infic. Leges aliquando dice, duce, face. Terent. *Orandi jam finem face.* Idem. *Me missum face.* Ain' pro aisne, viden' pro videsne, & similia, patiuntur etiam Apocopen.

Syncopa in Præterito.

Syncopa diminuit de *vi* formata frequenter,
Ni dissyllaba sint : Tamen invenies bene *nosti*;
Et *scisti, flasti, flesti* : sic plura notabis.

Syncopa præteritis in vi syllabam definentibus, & inde formatis, sæpe contingit : ut Petij pro petivi, Formasti pro formavisti, redijt pro redivit, &c. Dissyllaba rarius syncopantur, quia mosti pro movisti, isti pro ivisti, tristi pro trivisti, vix unquam invenies, præsertim extra compositionem : quia commosti, redisti, vel redijsti intristi, & plura aliquando leges, ut frequenter nosti, scisti, flasti, flesti. Horat. *Unde tam bene me nosti* ? Terent. *Scisti uti foro* ? Idem : *Omnes congruunt, unum cum noris : omnes noris.* Fit etiam in alijs terminationibus præteritorum aliquando

do syncopa, sed vix apud alios quam Poëtas.

Virg. 1. Æneid.

Vos & Scyllæam rabiem, penitusque sonanteis
Accestis scopulos. ----

Pro accessistis. Sic comicè dixti, intellexti.

Præteritum signant & præsens præteritiva
Sub voce hæc, *odi*, *cœpi*, *novi*, *meminique*,
Et *pepigi*. *Memini*, *tote*, atque memento reponit.

Hæc quinque verba, Odi, cœpi; novi, memini, pepigi, sub terminatione præterita significant præsens & præteritum perfectum: ut Odi, i. odio habeo vel habui, *to hate or have hated*. Oderam, odio habebam vel habueram. Sic cœpi, i. incipio vel incepi, *to begin or to have begun*. Sic dices de reliquis: ut pepigi, i. paciscor, vel pactus sum. Dicta verba solum habent tempora à præterito formata: ut Odi, oderam, oderim, odissem, odero, odisse. Horat.

Oderunt peccare boni virtutis amore.

Sic reliqua. Memini ultra alia habet in futuro Imperativi, Memento tu, mementote vos. Meminero: ut odero, &c. etiam habent sensum futuri indicativi. Memini, id est recordor, recordatus sum, *I remember*.

Sunt neutro passiva, *solet*, *fit*, *fidit*, & *audet*,
Mœreo cum *gaudet* passivum præteritum dant.
Ast utrumque volunt *titubo*, *placeo*, *pateoque*,
Suesco, *caret*, *juro*, *prandet*, *nubit*, *miseretque*,
Cœno, *piget*, *tædet*, *pudet* & *licet*: addito *poto*,
Et *libet*, & *mereor*, pro quo *mereo* quoque legi.

Verbum neutropassivum est, quod desinens in o facit præteritum ac si desineret in or, ut Soleo, solitus sum: Fio factus sum. Fido fisus sum. Audeo ausus sum. Mœreo mœstus sum. Gaudeo gavisus sum. Quædam retinent utrumque præteritum activæ & passivæ vocis: ut Titubo titubavi, vel titubatus sum: placeo placui & placitus sum: pateo patui & passus sum: suesco suevi suetus sum: careo carui, & cassus sum: juro juravi, & juratus sum: prandeo prandi, & pransus sum: nubo nupsi, & nupta sum: miseret miseruit, & misertum est: cœno cœnavi

&

& cœnatus ſum: piget piguit, & pigitum eſt: tædet tæduit, & pertæſum eſt; pudet puduit, & puditum eſt: licet licuit, & licitum eſt: poto potavi,& potus ſum: libet libuit, & libitum eſt: mereo merui, & meritus ſum: ſed merui videtur potius eſſe à mereo, quod pro mereor, invenitur. Plaut. *Tu meruiſti, & adhuc meres.* Idem. *Nunquam ego illi poſſum gratiam referre, ut meritus eſt de me.* Soleo & ſueſco, *to uſe.* Fido, *to truſt.* Confido idem, diffido, *to miſtruſt.* Audeo, *I dare.* Mœreo mœſtus ſum, per œ diphthongon, *to be ſorrowful.* Gaudeo, *to rejoyce.* Titubo, *to ſtagger.* Horat.

Haud aliter titubat, quam ſi mera vina bibiſſet.

Juro juramentum facio aut præſto, *to ſwear.*

Paſſivè ſignant ſub o, *Vapulo, veneo, fio,*
Exulo, cum *nubo*: *liceo* quibus addimus apte.

Verbum neutrum paſſivum eſt quod in *o* deſinens paſſive ſignificat: ut ſex hic poſita: Vapulo, *to be ſtricken.* Plaut. *Vide ſis quam mox vapulare vis, niſi actutum hinc abis.* Fio, *to be made.* Veneo, *to be ſold.* Exulo, *to be banisht.* Liceo, *to be apprized.* Nubo, viro trador, *to be married.*]

Abundantia, & primo verba Communia.

Hæc & plura leges communia, *largior, hortor,*
Oſculor, experior ſtipulor, moror, hoſpitor, atque
Criminor, amplector, veneror, cum *dignor, adulor,*
Obliviſcor, eis *interpretor,* add to *ſolor.*

Verbum abundans eſt, quod varie ab authoribus uſurpatur. Primo, quædam ſub una voce activè & paſſivè ſignificant: ut verbum commune, veluti largior, hortor, &c Quædam ſunt diverſarum conjugationum, ut lavo lavas, vel lavo lavis. 3. Quædam in præteritis, Supiniſve coincidunt: ut mulceo & mulgeo, mulſi, mulſum. 4. Quædam multiplex præteritum aut ſupinum habent: ut ſapio ſapui vel ſapivi. 5. Quædam diverſas habent terminationes, ut reverto vel revertor. 6. Quædam unum habent præteritum à diverſis verbis ortum: ut Crevi à cerno & creſco: luxi à luceo & lugeo. Quæ cum conjugatione ſignificationem mutant, inter abundantia non hebebuntur:

tur: ut fundo fundas, *to ground*. Fundo fundis, *to yu forth*. Dico dicas, *to dedicate*. Dico dicis, *to say*. Volo volas, *to flee*. Volo vis, *to will*. Lego legas, *to send messengers, or leave in testament*. Lego legis, *to read*. Sero seras, *to lock*. Sero seris, *to sow*. Educo educas penultima brevi, *to bring up*. Educo educis penultima longa, *to bring forth*. Verbum commune est, quod in or desinens active & passive significat: ut Largior largiris, *to give, or to be given*. Hortor, *to exhort, or to be exhorted*. Dehortor, *to disswade, or be disswaded*. Experior, *to assay, or to be assayed*. Terent. *Omnia prius experiri verbis quam armis, sapientem decet*. Osculor, *to kiss, or to be kissed*. Stipulor, *to require, or to be required*. Moror, *I tary, or am taried for*. Hospitor, *to lodge, or to be lodged*. Criminor, *to accuse, or to be accused*. Crimen, accusatio vel peccatum. Amplector, *to embrace or except, or to be accepted*. Senec. *Mala pro bonis amplecti dementia est*. Veneror, *to worship, or to be worshipped*. Dignor, *to esteem worthy, or to be esteemed worthy, to vouchsafe*. Virg.

Haud equidem tali me dignor honore.

Idem. *Conjugio Anchisa Veneris dignate superbo.*

Adulor, *to flatter, or to be flattered*. Et Obliviscor, *to forget*. Rarius pasſivè leguntur: Interpretor, *to expone, or to be exponed*. Solor, vel consolor, *to comfort, or to be comforted*. Hæc extra participia pasſivè non capiuntur, nisi ab authoribus vetustissimis.

DE VERBORUM FORMIS.

LIBER SEPTIMUS.

PRæcipuas verbi formas cognosce quaternas.

In Rudimentis traditum est verborum species esse duas. Primitivam: ut Lego, derivativam, ut Lecturio: derivativorum rursus genera sunt quatuor. 1. Vel à nominibus derivantur: ut lignor, aquor, frumentor à ligno, aqua, frumento. 2. Vel ab adverbijs: ut perendinor, procrastinor, à perendie, Cras. 3. Quædam à præpositionibus: ut supero à super. 4. Quædam à verbis

bis derivantur, ut lectito, dormito. Horum à verbis formatorum ſeptem apud Grammaticos formæ obſervantur. Diminutiva, ut ſorbillo, parum ſorbeo. Imitativa, ut patriſſo, græciſſo. Deſiderativa, viſo, capeſſo, faceſſo; quibus omiſſis ſolum de frequentativis & inchoativis, meditativiſque dicemus.

De Frequentativis, ſeu Iterativis.

Sic Iterativum formes: *ito* fiat ab *atu*,
U per *o* mutabunt bene cætera verba ſupini.
Si fuit *or*, manet *or*. Sunt cuncta frequentia primæ.
Prætereunt legem *nato*, *quærito*, *fundito*, *ſcitor*,
Sciſcitor atque *agito*, *ſector*, *loquitor*, *pavitoque*.
Perſcrutando libros doctorum plura notabis.

Verbum frequentativum vel iterativum eſt quod aſſiduam, vel potius frequentem in agendo vim habet; & frequenter agendo iterat affectum, ut Salto, clamito. Formatur autem dupliciter; primo à verbis primæ conjugationis habentibus in ſupinis *atum*, *atu*, penultima longa, mutando *a* longum in *i* breve, & *u* in *o*, ut Imperatu imperito, clamatu clamito, volatu volito. 2. Reliqua frequentativa formantur à ſupino mutando tantum *u* in *o*, ut increpitu increpito, curſu curſo, ſaltu ſalto, dormitu dormito dormitas, tueor tutu tutor, quia ex verbis in *or* ſunt frequentativa in *or*: veluti Minor minatu minitor. Formantur contra regulam quædam. No natu, nato penultima brevi facit. Quæro quærito, *to ſeek buſily*. Ter. *Lanâ ac telâ victum quæritans*. Fundo fundis fundito, i. ſæpe fundo; aut ſimpliciter fundo, nam frequentativa pro primitivis plerunque eleganter locantur. Scito ſcitu, non ſcito, ſed ſcitor, *to ſearch ſecret things*. Pro eodem frequentius eſt ſciſcitor à ſciſco. Plaut. *Secede huc, nam ſunt quæ ex te ſolo ſciſcitari volo*. Ago agito facit, *to move or ſhake*. Compoſitum ejus cogo: Cogito, *to think*. Sequor ſector, *to follow continually*. Loquor loquitor, *to be ay clattering*. Paveo pavito facit, ac ſi ſupinum habeat pavitum, *to be very feared*. Si quis probatorum virorum ſcripta perquirat, plura deprehendet adhuc irregulariter formata. Omnia frequentativa ſunt primæ conjugationis.

De

De Incœptivis, seu Inchoativis.

Præsentis primique modi, *co* junge secundæ
Personæ, si vis verba incœptiva creare.
Sic *ferves* fervesco facit. Sed tollitur *hisco.*

Verbum inchoativæ vel incœptivæ formæ est quod co tinuum incrementum passionis innatæ significat, & à V la augmentativum appellatur. Et propriè tantum fi neutris secundæ conjugationis, addendo secundæ perso indicativi singularis numeri syllabam *co* : ut Tepeo te tepesco, *to grow warm.* Calesco, fio calidus. Quoru dam primitiva in usu non sunt : ut ignesco, sanesco, h besco, liquesco, juvenesco, senesco. Quædam verba sim liter in *sco*, desinentia hanc significationem non sequunt ut præsentisco, i. præsentio, *to feel or perceive.* Concupisc i. cupio, *to desire.* Vivisco, i. vivo, *to live.* Edormisco dormiendo concoquo, *to sleep out.* Plaut. *Edormiscam ha crapulam quam potavi præter animi sententiam.* Repuer co, *to grow childish again.* Ipsâ etiam significatione vi tur inchoativum. Plaut. *Aiunt solere senes repuerasce* Unum formatur irregulariter. Hisco ab hio hias : q regula poscit hiasco, *to gaunt or whisper.* Plaut. *Ne hisc quidem audet.*

De Meditativis quæ, & Desiderativa.

In meditativis, quod in *u* fit, junge supino,
U semper brevians, *rio* : sic dabit esurit, *esu.*

Meditativum verbum seu desiderativum est, quod cu primitivo significat cupio, ut esurio, id est esse cupio, *to hungry.* Formatur meditativum à posteriore supino, c repta *u*, & adjecto *rio*, ut à partu parturio, id est cup aut conor parere, *to travel with child.* Virg. *Parturit mus ager.* ----

Rectissimè hæc appellari desiderativa sentio, Vallæ s scribens; atque ut usui aliquid concedatur, non ine meditativa quoque vocantur, quia diligentissimè medi mur, ut eorum fiamus compotes, quæ vehementer d deramus.

F I N I S.

EDITIO NOVISSIMA.